

T.C.

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ZİHİN HARİTALARINDA RİZE CUMHURİYET CADDESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeliha BÖLÜKBAŞ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Harun TUNÇEL

Bilecik, 2019

10126193

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ZİHİN HARİTALARINDA RİZE CUMHURİYET CADDESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeliha BÖLÜKBAŞ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Harun TUNÇEL

Bilecik, 2019

10126193

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI
JÜRİ ONAY FORMU

BŞEÜ-KAYSİS Belge No	DFR-172
İlk Yayın Tarihi/Sayısı	03.01.2017 / 28
Revizyon Tarihi	
Revizyon No'su	00
Toplam Sayfa	1

Öğrencinin Adı Soyadı: Zelha BÖLÜKBİŞ
Anabilim Dalı : COĞRAFYA
Programı : Yüksek Lisans
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Harun TUNCEL
Tezin Özgün Adı : Zihin Haritalarında Rize Cumhuriyet Caddesi
Tezin İngilizce Adı : Mental Map of Rize Cumhuriyet Street

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 05 / 03 / 2019

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışması ilgili EYK kararıyla oluşturulan jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY~~
~~ÇOKLUĞU~~ ile Coğrafya Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Harun TUNCEL
Üye: Prof. Dr. Erdal KARAKIŞ
Üye: Prof. Dr. Semra GÜNEY AKTAŞ
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe OKUYUCU
Üye: Doç. Dr. Ali YİĞİT

İmza
[Signature]
[Signature]
[Signature]
[Signature]

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun / / 20..... tarih ve
...../..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BEYAN

“Zihin Haritalarında Rize Cumhuriyet Caddesi” adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunmadığımı beyan ederim.

Zeliha BÖLÜKBAŞ

12.05.2019

ÖN SÖZ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan “Zihin Haritalarında Rize Cumhuriyet Caddesi” isimli bu çalışmada beni destekleyen, yönlendiren ve kendisinden çok şey öğrendiğim saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Harun TUNÇEL’e ve yetişip bugünlere gelmemi sağlayan, üzerimde emeği bulunan bütün hocalarıma sonsuz şükranlarımı sunarım. Çalışma verilerini oluşturan anket uygulamasına katılan 246 kişiye de katkılarından dolayı teşekkür ederim. Ayrıca, tez çalışması sürecinde yanımda bulunup, destek olan arkadaşlarım Semra ÇAKIR, Sefa AK ve Firdevs SAYIN’a, maddi manevi desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen ve beni hep destekleyen aileme teşekkürü borç bilirim.

Zeliha BÖLÜKBAŞ

12.05.2019

ÖZET

Coğrafya içerisinde önemli bir çalışma alanı olan davranışsal coğrafya, insanların; ilgileri, istekleri, ihtiyaçları, deneyimleri, sosyo-kültürel altyapısı, cinsiyeti, yaşı, eğitim seviyesi, bilinçlenme düzeyi ve ilgi alanlarındaki farklılıklardan hareketle yaşadıkları çevreyi nasıl algıladığını ve algılarında etkili olan faktörlerin neler olduğunu inceler. Alışveriş mekânları, insan ve mekân arasındaki etkileşimin en yoğun olduğu yerlerdendir. Bu mekânlar şehirde yaşayan insanların zihninde farklı şekilde kendisini göstermektedir. İnsanların edindikleri deneyimler ve ilgileri doğrultusunda zihinlerinde algısal olarak oluşturdukları mekânsal şemaları ifade etmede en etkili yolu zihin haritaları oluşturur.

Bu çalışmada, Rize'nin en önemli caddelerinden biri olan Cumhuriyet Caddesi'nin, şehirde yaşayan farklı niteliklere sahip nüfus grupları tarafından nasıl algılandığını, bu algılarına etki eden faktörlerin neler olduğunu, bu nüfus gruplarının algısal birlikteliklerinin ve algısal farklılıklarının neler olduğunu zihin haritaları yoluyla ortaya koymaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında esnaf, memur, lise ve üniversite öğrencileri, ev kadınları, Eğitimcilerden oluşan 246 kişiye anket ve taslak haritada boşluk doldurma yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler istatistiksel yöntemlerle sayısallaştırılarak, tablo ve grafiklere aktarılmış ve zihin haritaları oluşturulmuştur. Ardından bulgular yorumlanarak, Cumhuriyet Caddesi'nin şehirde yaşayanların zihin haritalarında ne şekilde yer ettiği ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler; *Zihin haritası, mekânsal davranış, davranış coğrafyası, Cumhuriyet Caddesi, Rize.*

ABSTRACT

Behavioral geography, which is an important area of study in the geography, examines how people perceive the environment they live in from the differences in their interests, desires, needs, experiences, socio-cultural background, gender, age, education level, level of awareness and interests and the factors that affect their perceptions. Shopping spaces are the places where the interaction between human and space is most intense. These places are different in people's minds that living in the city. The most effective way to express the spatial schemas that people create perceptually in their minds in line with their experiences and interests is mind maps.

In this study, it is aimed to explain how Cumhuriyet Street, which is one of the most important streets in Rize, is perceived by the population groups with different qualifications living in the city and what factors affect these perceptions, and perceptual differences of these population groups through mind maps. In the scope of the research, questionnaire and gap filling method was applied to 246 people consisting of craftsmen, officials, high school and university students, housewives and educators. The obtained information was digitized by statistical methods, transferred to tables and graphics and mind maps were created. Then, by interpreting the findings, it was revealed how Cumhuriyet Street was located in the mind maps of the inhabitants of the city.

Key Words; *Mentalmap, spatial behavior, behavior geography, Cumhuriyet Street, Rize.*

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLOLAR LİSTESİ.....	ix
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. ÇALIŞMA SAHASININ YERİ ve SINIRLARI.....	4
1.2. ÇALIŞMANIN AMACI.....	5
1.3. HİPOTEZLER.....	5
1.4. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI.....	7
1.5. ÇALIŞMA YÖNTEMİ.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

ZİHİN HARİTALARININ COĞRAFYA ARAŞTIRMALARI

İÇERİSİNDEKİ YERİ VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ZİHİN HARİTALARININ COĞRAFYA ARAŞTIRMALARI İÇERİSİNDEKİ YERİ VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	12
2.2. DAVRANIŞSAL COĞRAFYA	14
2.2.1. Çevresel Algı.....	15
2.2.2. Kent İmgesi.....	15

2.2.3. Kentsel Mekân Algısı.....	16
2.2.4. Zihin Haritaları.....	16
2.3.TÜRKİYE’DE ZİHİN HARİTASI KONUSUNDA YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR.....	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RİZE VE CUMHURİYET CADDESİ

3.1. RİZE İLİNİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ.....	20
3.2. CUMHURİYET CADDESİ’NİN ÖZELLİKLERİ.....	23

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. ESNAFLARIN ZİHİN HARİTASINDA CUMHURİYET CADDESİ	29
4.1.1.Esnafların Zihin Haritalarında Cumhuriyet Caddesi.....	38
4.2. DEVLET MEMURLARININ MEKAN ALGISI.....	42
4.2.1.Devlet memurlarının zihin haritası.....	54
4.3. EĞİTİMCİLERİN MEKAN ALGISI.....	58
4.3.1.Eğitimcilerin Zihin Haritalarında Cumhuriyet Caddesi.....	69
4.4. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MEKAN ALGISI.....	73
4.4.1.Üniversite Öğrencilerinin Zihin Haritalarında Cumhuriyet Caddesi.....	80
4.5. LİSE ÖĞRENCİLERİNİN MEKAN ALGISI.....	85
4.5.1.Lise Öğrencilerinin Zihin Haritalarında Cumhuriyet Caddesi.....	93
4.6. EV KADINLARININ MEKAN ALGISI	97
4.6.1. Ev Kadınlarının Zihin Haritalarında Cumhuriyet Caddesi.....	106
4.7. RİZE’DE YAŞAYANLARA GÖRE CADDENİN SORUNLARI.....	109
4.7.1. Cadde Sorunlarına Çözüm Önerileri.....	110
SONUÇ	111

KAYNAKÇA.....	122
EKLER.....	137
<i>EK 1. Cadde Esnafına Uygulanan Anket Formu.....</i>	<i>126</i>
<i>EK 2. Devlet Memurlarına Uygulanan Anket Formu.....</i>	<i>127</i>
<i>EK 3. Eğitimcilere Uygulanan Anket Formu.....</i>	<i>128</i>
<i>EK 4. Üniversite Öğrencilerine Uygulanan Anket Formu.....</i>	<i>129</i>
<i>Ek 5. Lise Öğrencilerine Uygulanan Anket Formu.....</i>	<i>130</i>
<i>Ek 6. Ev Kadınlarına Uygulanan Anket Formu.....</i>	<i>131</i>
<i>Ek 7. Çalışmada Kullanılan Cumhuriyet Caddesi Krokisi.....</i>	<i>132</i>
ÖZGEÇMİŞ.....	133

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Cumhuriyet Caddesi'ndeki İşyerlerinin İş yeri Türlerine Dağılımı(2017).....	10
Tablo 2. Rize istasyonuna ait sıcaklık ve Yağış ortalama değerleri (1928-2018).....	22
Tablo 3. Nüfus gruplarına göre yapılan ve kullanılan anketler (2017).....	29
Tablo 4. Cadde esnafının iş yeri türlerine göre işaretleme miktarı (2017).....	30
Tablo 5. Cinsiyete göre esnafın işaretleme miktarı ve oranı (2017)	32
Tablo 6. Esnafın bulunduğu yaş grubuna göre bilme miktarı (2017).....	32
Tablo 7. Esnafın iş yeri değişim durumuna göre bilme miktarları ve oranları (2017)...	34
Tablo 8. Esnafın değişimden etkilenme durumu (2017).....	34
Tablo 9. Caddede bulunma süresi ve iş yeri bilme ilişkisi (2017,.....)	35
Tablo 10. Cadde esnafının eğitim seviyesine göre bilme miktarı (2017).....	36
Tablo 11. İkamet edilen mahalleye göre işaretleme miktarı (2017).....	37
Tablo 12. Esnafın iş yeri türlerine göre bilme miktarı ve oranı (2017).....	39
Tablo 13. Devlet memurlarının çalıştıkları kamu kuruluşlarına göre işaretleme miktarları (2017).....	44
Tablo 14. Cinsiyete göre memurların işaretleme miktarları (2017).....	46
Tablo 15. Devlet memurlarını yaş-bilme ilişkisi (2017).....	47
Tablo 16. Memurların eğitim seviyelerine göre bilme ilişkisi (2017).....	48
Tablo 17. Memurların Rize'de kalma sürelerine göre bilme ilişkisi (2017).....	49
Tablo 18. Memurların memleketlerine göre bilme ilişkisi (2017).....	50
Tablo 19. Memurların caddeye gitme sıklığına göre bilme ilişkisi (2017).....	50
Tablo 20. Memurların caddeyi kullanım nedenine göre bilme ilişkisi (2017).....	51
Tablo 21. Memurların caddeyi kullanım yönü bilme ilişkisi (2017).....	52
Tablo 22. Memurların ikâmet yerlerine göre memurların bilme miktarı (2017).....	53
Tablo 23. İş yeri türlerinin caddede bulunma oranları ve memurlar tarafından bilinme oranları (2017).....	55

Tablo 24. Eğitimcilerin bilme miktarı (2017).....	58
Tablo 25. Eğitimcilerin cinsiyete göre bilme ilişkisi (2017).....	60
Tablo 26. Eğitimcilerin yaşa göre bilme ilişkisi (2017).....	60
Tablo 27. Eğitimcilerin Rize’de kalma süresi bilme ilişkisi (2017).....	61
Tablo 28. Eğitimcilerin memlekete göre bilme ilişkisi (2017).....	62
Tablo 29. Eğitimcilerin caddeye gitme sıklığı bilme ilişkisi (2017).....	63
Tablo 30. Eğitimcilerin caddeye gitme sıklığı bilme ilişkisi (2017).....	64
Tablo 31. Eğitimcilerin kurumda çalışma yılı bilme ilişkisi (2017).....	65
Tablo 32. Eğitimcilerin caddeyi kullanım yönü bilme ilişkisi (2017).....	66
Tablo 33. Eğitimcilerin düzenli alışveriş yapma durumu bilme ilişkisi (2017).....	67
Tablo 34. Eğitimcilerin ikâmet yerine göre bilme miktarı (2017).....	68
Tablo 35. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve eğitimciler tarafından bilinme ilişkileri (2017).....	70
Tablo 36. Üniversite öğrencilerinin okudukları bölümlere göre işaretleme miktarı (2017).....	73
Tablo 37. Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre işaretleme miktar ve oranı (2017)..	74
Tablo 38. Üniversite öğrencilerinin caddeyi kullanım nedeni bilme ilişkisi (2017).....	75
Tablo 39. Üniversite öğrencilerinin caddeye gitme sıklığı bilme ilişkisi (2017).....	76
Tablo 40. Üniversite öğrencilerinin caddeyi kullanım yönü bilme ilişkisi (2017).....	77
Tablo 41. Üniversite öğrencilerinin aylık harçlık durumu ile bilme ilişkisi (2017)	77
Tablo 42. Üniversite öğrencilerinin memlekete göre bilme ilişkisi (2017)	78
Tablo 43. Üniversite öğrencilerinin ikâmet yerine göre bilme miktarı (2017).....	79
Tablo 44. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve üniversite öğrencileri tarafından bilinme ilişkileri (2017).....	81
Tablo 45. Okudukları liseye göre öğrencilerin bilme ilişkisi (2017).....	85
Tablo 46. Lise öğrencilerinin cinsiyet-bilme ilişkisi (2017).....	86

Tablo 47. Lise öğrencilerinin caddeye gitme sıklığına göre bilme ilişkisi (2017).....	86
Tablo 48. Lise öğrencilerinin caddeye gitme nedeni-bilme ilişkisi (2017).....	87
Tablo 49. Lise öğrencilerinin haftalık harçlık durumu-bilme ilişkisi (2017).....	90
Tablo 50. Lise öğrencilerinin caddeyi kullanım yönü-bilme ilişkisi (2017)	91
Tablo 51. Lise öğrencilerinin düzenli alışveriş yapılan yere göre bilme ilişkisi (2017).....	91
Tablo 52. Lise öğrencilerinin ikâmet yerine göre bilme miktarı (2017).....	92
Tablo 53. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve lise öğrencileri tarafından bilinme ilişkileri (2017).....	94
Tablo 54. Çalışmaya katılım gösteren ev kadınlarının işaretleme miktar ve oranı (2017).....	97
Tablo 55. Ev kadınlarının eğitim seviyesi-bilme ilişkisi (2017).....	98
Tablo 56. Ev kadınlarının yaş-bilme ilişkisi (2017).....	99
Tablo 57. Ev kadınlarının Rize’de kalma süresi-bilme ilişkisi (2017).....	100
Tablo 58. Ev kadınlarının memlekete göre bilme ilişkisi (2017).....	101
Tablo 59. Ev kadınlarının caddeye gitme sıklığı-bilme ilişkisi (2017).....	102
Tablo 60. Ev kadınlarının caddeyi kullanım nedeni-bilme ilişkisi (2017).....	103
Tablo 61. Ev kadınlarının caddeyi kullanım yönü-bilme ilişkisi (2017)	104
Tablo 62. Ev kadınlarının düzenli alışveriş yapılan yere göre bilme ilişkisi (2017)....	104
Tablo 63. Ev kadınlarının ikâmet yeri-bilme ilişkisi (2017).....	105
Tablo 64. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve ev kadınları tarafından bilinme ilişkileri (2017).....	106
Tablo 65. Nüfus gruplarına göre caddenin en önemli sorunları (2017).....	109

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1. Rize uydu görüntüsü.....	20
Foto 2. Eylül 2011 sel sonrası kentten bir görüntü.....	24
Foto 3. Çalışma alanının doğusunda Kültür Merkezi yer almaktadır.....	25
Foto 4. Çalışma alanının batısında Ziraat Bankası yer almaktadır.....	25
Foto 5. Fotoğrafın sol üst köşesinde Rize'nin önemli iki caddesini birbirine bağlayan yürüyen merdiven, sağ alt köşesinde ise caddenin bir çok yerinde bulunan yaya geçitlerinden bir görünüm.....	26
Foto 6. Cumhuriyet Caddesi'nden Atatürk Caddesi'ne yayalarının geçişini sağlayan merdivenden görünüm.....	27
Foto 7. Kaldırım çıkıntılarının olduğu yerde yaya geçidi ile birleşen hafif eğimler, kaldırım girintilerinde ise parkomat sistemi uygulanan araç park yerleri.....	27
Foto 8. Cumhuriyet Caddesi üzerinde yer alan taksi duraklarından birinden ana yola bakış.....	28
Foto 9. Caddede yer alan bir ayakkabı boyacısı ve sağ tarafta araç park yeri.....	28

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları.....	4
Şekil 2. Rize nüfus yoğunluğu haritası.....	21
Şekil 3. Çalışma sahasında bulunan iş yeri türlerinin oransal dağılımı.....	26
Şekil 4. Çalıştıkları iş yeri türüne göre esnafın caddede bulunan iş yerlerini bilme oranları (2017).....	31
Şekil 5. Esnafın bulunduğu yaş grubuna göre bilme oranı (2017).....	33
Şekil 6. Caddede kalma süresine göre esnafın bilme oranları (2017).....	35
Şekil 7. Eğitim seviyesine göre esnafın bilme oranları (2017).....	36
Şekil 8. Esnafın ikâmet edilen mahallelere göre bilme oranı (2017).....	38
Şekil 9. Esnafın İş yeri türlerine göre bilinme oranları (2017).....	39
Şekil 10. Cadde esnafının zihin haritası (2017).....	41
Şekil 11. Memurların çalışmaya katılım oranları.....	43
Şekil 12. Devlet memurlarının çalıştıkları kamu kurumlarına göre bilme oranları (2017).....	45
Şekil 13. Memurların çalıştıkları kamu binalarının dağılımı.....	45
Şekil 14. Devlet memurlarının yaş-bilme ilişkisi (2017).....	47
Şekil 15. Memurların eğitim seviyelerine göre bilme oranları (2017).....	48
Şekil 16. Memurların Rize’de kalma sürelerine göre bilme oranları (2017).....	49
Şekil 17. Caddeye gitme sıklığına göre memurların bilme oranı (2017).....	51
Şekil 18. Memurların caddeyi kullanım nedeni bilme ilişkisi (2017).....	52
Şekil 19. Memurların ikâmet yerine göre bilme oranı (2017).....	54
Şekil 20. Memurların zihin haritalarına göre İşyerlerinin bilinme oranları (2017).....	55
Şekil 21. Devlet memurlarının zihin haritası (2017).....	57
Şekil 22. Eğitimcilerin çalıştıkları okullara göre bilme oranları (2017).....	59
Şekil 23. Eğitimcilerin yaşa göre bilme oranı (2017).....	61

Şekil 24. Eğitimcilerin Rize’de kalma süresine göre bilme oranı (2017).....	62
Şekil 25. Eğitimcilerin caddeye gitme sıklığına göre bilme oranı (2017).....	64
Şekil 26. Eğitimcilerin caddeye gitme nedenine göre bilme ilişkisi (2017).....	65
Şekil 27. Eğitimcilerin kurumda çalışma yılı bilme oranı (2017).....	66
Şekil 28. Eğitimcilerin ikâmet yeri-bilme ilişkisi (2017).....	69
Şekil 29. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve eğitimciler tarafından bilinme oranları (2017).....	70
Şekil 30. Eğitimcilerin zihin haritası.....	72
Şekil 31. Üniversite öğrencilerinin okudukları bölüme göre bilme ilişkisi (2017).....	74
Şekil 32. Üniversite öğrencilerinin caddeyi kullanım nedeni bilme oranı (2017).....	75
Şekil 33. Üniversite öğrencilerinin caddeye gitme sıklığı bilme oranı (2017)	76
Şekil 34. Üniversite öğrencilerinin aylık harçlık durumu-bilme oranı (2017)	78
Şekil 35. Üniversite öğrencilerinin ikâmet yeri-bilme ilişkisi (2017).....	80
Şekil 36. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve üniversite öğrencileri tarafından bilinme oranları (2017).....	82
Şekil 37. Üniversite öğrencilerinin zihin haritası.....	83
Şekil 38. Lise öğrencilerinin caddeye gitme sıklığı-bilme oranı (2017).....	87
Şekil 39. Lise öğrencilerinin caddeye gitme nedenine göre bilme oranı (2017).....	88
Şekil 40. Annenin eğitim seviyesine göre öğrencinin bilme ilişkisi (2017).....	88
Şekil 41. Babanın eğitim seviyesine göre öğrencinin bilme ilişkisi (2017).....	89
Şekil 42. Lise öğrencilerinin haftalık harçlık durumuna göre bilme oranı (2017)	90
Şekil 43. Lise öğrencilerinin ikâmet yeri-bilme ilişkisi (2017).....	93
Şekil 44. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve bilinme oranları (2017).....	95
Şekil 45. Lise öğrencilerinin zihin haritası.....	96
Şekil 46. Çalışmaya katılım gösteren ev kadınlarının bilme oranı (2017).....	97
Şekil 47. Ev kadınlarının eğitim seviyesi-bilme oranı (2017).....	98

Şekil 48. Ev kadınlarının yaşa göre bilme oranı (2017).....	99
Şekil 49. Ev kadınlarının Rize’de kalma süresine göre bilme oranı (2017).....	101
Şekil 50. Ev kadınlarının caddeye gitme sıklığına göre bilme oranı (2017).....	102
Şekil 51. Ev kadınlarının caddeyi kullanım nedenine göre bilme oranı (2017).....	103
Şekil 52. Ev kadınlarının ikamet yeri-bilme oranı (2017).....	105
Şekil 53. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve ev kadınları tarafından bilinme oranı (2017).....	107
Şekil 54. Ev kadınlarının zihin haritası.....	108
Şekil 55. Nüfus gruplarına göre caddenin en önemli sorunları (2017).....	109
Şekil 56. Zihin haritalarında Cumhuriyet Caddesi.....	116
Şekil 57. Rizeli olmayan katılımcıların memlekete göre dağılımı.....	119

KISALTMALAR

TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vd.	: Ve diğerleri
der.	: Derleyen
s.	: Sayfa
Sıc.	: Sıcaklık
Yük.	: Yüksek
Düş.	: Düşük
Yağ.	: Yağış
DMİGM	: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
HGK	: Harita Genel Komutanlığı
RTEÜ	: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
AİHL	: Anadolu İmam Hatip Lisesi
GTB	: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
KTÜ	: Karadeniz Teknik Üniversitesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
DMİGM	: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

GİRİŞ

Coğrafya öteden beri, çoklu bakış açılarıyla ilişki içinde olmuştur (Tümertekin ve Özgüç, 1998: 49). Çevresel algılama ve davranışsal coğrafya bu bakış açılarından biridir (Aliağaoğlu, 2007: 18). İnsan, yeryüzünde ortaya çıktığından beri gerek faaliyetlerini gerekse mekân üzerinde yaptığı değişiklikleri çevreyi algılama şekli ile buna dayanarak verdiği tepkilere göre gerçekleştirmiştir (Tümertekin ve Özgüç, 2010: 48).

İnsanın karar verme mekanizmasında etkin rol oynayan çevre etkileri, tecrübeler, beklentiler, önyargılar ve bunların etrafında örülmüş davranış kalıpları ile mekân arasındaki ilişki, davranışsal coğrafya yaklaşımı ile incelenmektedir. Davranışsal coğrafya, coğrafi mekân üzerinde gerçekleşen insan hareketlerini çevreden edinilen bilgiler ve yapılandırılmış zihin üzerinden araştırmaktadır (Warf, 2006: 190).

Mekân ve yerin coğrafyasının anlaşılması, insanların çevresel bilgiyi algılaması, düzenlemesi, tecrübe etmesi ve ona anlam vermesine bağlı olduğu kadar bu bilgiyi kullanarak davranmasına da bağlıdır (Aitken vd, 1989: 218). Bir başka deyişle, kişilerin çevreyi nasıl algıladıkları, buna bağlı olarak gelişen düşünce sistemleri ve her ikisinin insan davranışları üzerindeki etkileri davranışsal coğrafyanın konusunu oluşturmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2010: 48).

Davranışsal coğrafyacılar, her insanın birbirinden farklı zihinsel bilgi toplama ve organizasyonuna sahip olduğu kabulü üzerinden yola çıkmakta ve coğrafya çalışmalarında algı ve zihin kavramlarının yansımaları olarak zihin haritalarına odaklanılması gerektiğini vurgulamaktadır (Öztürk ve Karabağ, 2013).

İnsanlar, yaşadıkları mekânı birbirinden çok değişik boyutlarda algılar ve kavrarlar (Tunçel, 2002: 84). Tuan'a göre, algı çevreden doğrudan alınan bilgidir. Ancak bu belirli bir andaki bir yerin fotoğrafı değildir. Çünkü fotoğraf bu alandaki her şeyi ihtiva ederken, algı seçicidir (Tuan, 1975: 209). İnsanlarda oluşan mekân algısı kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Bu farklılaşma bireylerin yaşları, ilgileri, eğitim seviyeleri, zihinsel kapasiteleri, yaşadıkları ortamdaki uyaranlar vb. gibi birbirinden farklı ve çeşitli faktörlere bağlı olarak belirir (Tunçel, 2002: 84). Aitken vd. (1989) göre çevresel algılama ve davranışsal coğrafya konusundaki çalışmaların dört farklı konuda yapıldığı görülmektedir. Bunlar: Mekânsal bilme-öğrenme ve beşeri

davranış (analitik davranışsal coğrafya), kökeni doğal afet algılamasına dayanan insan-çevre ilişkilerinin ekolojik boyutları, coğrafi görünümün algılanması ve deneyimi ve bireysel, sosyal ve kültürel kıyaslama çalışmalarıdır (Aitken vd,1989). İnsanların mekân algısını belirleyebilmek için zihin haritaları bir ölçme yolu olarak geliştirilmiştir. İnsanların bilişsel düzeylerine göre oluşturdukları zihin haritaları, günlük yaşantı sonucunda elde edilen, öğrenilmiş bilgi ve deneyimler sonucunda oluşan sosyo-mekânsal ilişkiler ağının zihinde oluşturduğu soyut simgeleri şeklindedir.

Zihin haritaları coğrafi bilgi ve davranışlarla ilgili değişik işlevlere sahiptir (Özdemir, 2014: 3). Zihin haritaları coğrafyada mekân algısını ölçmede kullanılan bir yöntem olarak kabul edilmiştir (Özgüç ve Tümertekin, 2010: 282). Zihin haritalarındaki mesafe ve yönelimlerde bozulmalar, çarpılmalar olur, ayrıca zaman içinde değişebilir olmaları yüzünden doğrulukları da değişkendir, bu yüzden de atlas haritalarına pek benzemezler (Hammond, 1987: 9-11).

Farklı şekillerde ele alınan zihin haritaları, coğrafyada en fazla taslak haritaları olarak kullanılır (Temurçin ve Keçeli, 2015: 125). Zihin haritalarının oluşturulmasında taslak harita yöntemi şaşırtıcı ve son derece ilgi çekici sonuçlar vermektedir. Esneklikleri, açıklıkları, potansiyel olarak derin psikolojik görüşleri yansıtmaları bakımından dikkate değerdirler (Tümertekin ve Özgüç, 2010: 52). Bu haritalar, çalışma alanı ile ilgili elde edilmek istenen algı, bilgi, farkındalık gibi unsurları belirlemek için kişilere verilen taslak haritalara zihinlerindeki mekânsal ilişkileri kabataslak çizimleri ya da işaretlemeleri şeklinde kullanılır.

Bu çalışma Rize’de yaşayan farklı niteliklere sahip nüfus grupları tarafından, şehrin önemli bir caddesi olan Cumhuriyet Caddesi’nin nasıl algılandığını, algılarına etki eden faktörlerin neler olduğunu, algısal birliktelik ve farklılıklarını zihin haritası yoluyla görme açısından önem taşımaktadır. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde; çalışmanın amacı, kapsamı, sınırlılıkları, varsayımları, çalışma sahasının sınırları ve çalışmanın yönteminden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde; zihin haritası ve ilgili kavramlara değinilmiştir. Zihin haritalarının coğrafya içerisindeki yeri ve dünyadaki gelişiminden kısa bir şekilde bahsedilip, konu ile ilgili ülkemizde bulunan yayınlara vurgu yapılmıştır.

Üçüncü bölümde; çalışma evrenini oluşturan Cumhuriyet Caddesi ve Rize hakkında coğrafi bilgilere yer verilmiştir. Böylece Rize’de yaşayanlar tarafından Cumhuriyet Caddesi’nin sorunlarından bahsedilip çözüm önerileri sunulmuştur.

Dördüncü bölümde; yapılan anket çalışması ve Cumhuriyet Caddesi krokisi üzerinde işaretlenen iş yerlerinden yola çıkılarak, elde edilen bulguların değerlendirilmesiyle her nüfus grubu için ayrı olarak zihin haritaları oluşturulmuştur. Çalışmaya katılan grupların mekânsal algıda benzerlik ve farklılıklarının neler olduğu ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca bu grupların mekân algılarına etki eden faktörler de tek tek ele alınmıştır.

Son olarak, sonuç ve öneriler kısmında araştırmanın sonuçları, bilime katkısı ve uygulamaya yönelik önerilere yer verilmiştir.

1.2. ÇALIŞMANIN AMACI

Bu tezin hazırlanma amacı; Rize ilinin en önemli caddelerinden biri olan Cumhuriyet Caddesi'nin, şehirde yaşayan farklı niteliklere sahip nüfus grupları tarafından nasıl algılandığını belirlemektir. Bu nüfus gruplarının mekân algılarına etki eden faktörleri belirleyip, algısal birlikteliklerinin ve algısal farklılıklarının neler olduğunu zihin haritaları yoluyla ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Cadde esnafı, devlet memuru, öğretmen ve akademisyen, lise ve üniversite öğrencisi, ev kadını gibi birbirinden farklı nüfus gruplarının zihin haritalarında, Cumhuriyet Caddesi'nde bulunan alışveriş mekânlarının algılamaları nasıldır?
2. Doğum yeri, kentte yaşam süresi, ikâmet yeri ve caddeyi kullanım sıklığı gibi faktörlerin alışveriş mekânlarının algılanmasında etkisi var mıdır, var ise bu etkiler nelerdir?
3. Nüfus gruplarının Cumhuriyet Caddesi'ndeki alışveriş mekânlarını algılamalarında benzerlik ve farklılık söz konusu mudur, var ise bu benzerlik ve farklılığın sebepleri nelerdir?
4. Cumhuriyet Caddesi'nde bulunan yaya geçidi ve araç park yerlerinin, kişilerin mekân algısına etkisi var mıdır, varsa bu etkiler nelerdir?
5. Zihin haritaları aracılığı ile alışveriş mekânlarının kullanımı ve düzenlenmesi hakkında sonuçlara varılıp uygulamalı coğrafya açısından öneriler sunulabilir mi?

1.3. HİPOTEZLER

1. Cumhuriyet Caddesi'nde iş yeri bulunan esnaf, kendilerine rakip olan ve kendi iş yerlerine yakın olan iş yerlerini iyi hatırlayacaklardır.
2. İş yerini cadde içerisinde farklı bir konuma taşıyan esnaf, farklı iş yerleri ile komşu olacaklarından hafızalarındaki iş yeri sayısı fazla olacaktır.
3. Memur, öğretmen, akademisyen gibi eğitilmiş ve maaşlarını banka aracılığıyla alan bireyler kroki üzerinde bankaların konumunu doğru olarak tanımlayacaklardır.

4. Öğrenciler ihtiyaçları doğrultusunda kırtasiye ve boş vakitlerini geçirmek için kullandıkları cafelerin yerlerini taslak haritada doğru olarak işaretleyeceklerdir.
5. Fazla harçlık alan öğrenciler, para harcama mekânları olan alışveriş mekânlarını, az harçlık alan öğrencilerden daha fazla kullanacakları için bu iş yerlerinin lokasyonlarını çok daha iyi bileceklerdir.
6. Ev kadınlarının zihin haritasında giyim, ev eşyası, kozmetik gibi kadınlara hitap eden iş yerleri fazlasıyla bulunacaktır.
7. Üniversiteye girişte yüksek başarı ve puan gerektiren bölümleri okuyan öğrenciler, çok yüksek puan gerektirmeyen bölümleri okuyan öğrencilerden daha fazla bilme oranı göstereceklerdir. Çünkü üniversiteye giriş başarısının bilme oranlarında etkili olacağı düşünülmektedir.
8. Kentte ikâmet süresi uzun olan insanların Cumhuriyet Caddesi'nde vakit geçirme süreleri de uzun olacağından krokide doğru işaretleme oranları fazla olacaktır.
9. Caddeyi kullanım sıklığı arttıkça caddede bulunan iş yerlerini hatırlamak kolay olacak; bu yüzden caddeyi sık kullanan kişiler, caddede bulunan iş yerlerinin birçoğunu doğru olarak işaretleyecektir.
10. Cumhuriyet Caddesi, ikâmet yerleri ile okul, iş gibi sürekli gidilmesi gereken yerler de güzergâh olarak kullanılıyorsa bu güzergâhı kullananlar tarafından caddedeki bir çok iş yeri doğru olarak hatırlanacaktır.
11. Bireylerin mekânsal davranışları ile çevreyi algılama süreçleri, belirli bir toplumsal ve fiziksel çevrede olur. Bu çevreyi aidiyet hissinin çok olduğu bireyler daha yakından tanıyacakları için Rizeli olanlar Rizeli olmayan katılımcılara göre kroki üzerinde çok daha fazla bilme oranı göstereceklerdir.
12. Bilgili, tecrübeli ve zeki insanların zihin haritaları, bilgi, tecrübe ve zihinsel kapasitesi daha az olan insanlara oranla nitelik bakımından geniş kapsamlı ve daha detaylıdır (Hammond, 1987: 9-11). Bu yüzden eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin, eğitim seviyesi düşük olanlardan daha fazla iş yerini doğru olarak işaretlemeleri beklenmektedir.
13. Zihin haritaları cinsiyete göre de farklılık göstermektedir. Bu bağlamda kadınların, kozmetik, ev eşyası ve kadın giyim mağazası; erkeklerin ise berber,

banka, çay ocağı, erkek giyim mağazası gibi kendilerine hitap eden iş yerlerin konumlarını daha iyi hatırlayacaklardır.

Bu çalışmada Rize ilinde birbirinden farklı nüfus gruplarının Cumhuriyet Caddesi'ni nasıl algıladıklarının zihin haritası yoluyla belirlenebilmesi için çalışma sahasına anket formu ve taslak haritada işaretleme yöntemi uygulanarak, veriler birinci kişilerden alınacaktır. Elde edilecek bulgular neticesinde uygulamalı coğrafya yönü ile kentsel planlama ve ekonomik coğrafyaya katkı sağlayacaktır.

1.4. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma, Cumhuriyet Caddesi'nin Rize şehir merkezinde yaşayanlar tarafından nasıl algılandığı üzerinedir. 2016 TÜİK verilerine göre 143.461 olan Rize nüfusunu temsil edecek altı farklı örnekleme uygulanmak üzere 300 anket hedeflenmiştir. Katılımcı azlığı nedeniyle çalışma hedeflenenin altında 276 anket ile sınırlandırılmıştır. Uygulanan anketin, araştırma evrenini temsil ettiği varsayılmıştır ve araştırmanın hipotezi Rize şehir genelini kapsayacak şekilde kurgulanmıştır.

Zaman içerisinde, yaşantı ve tecrübelerle ilgili olarak zihin haritaları pozitif ya da negatif yönlü olarak değişebilir. Dolayısı ile zihin haritaları çalışmaları tek boyutlu ve tek zamanlı sonuçlar verebilmektedir (Temurçin ve Keçeli, 2013: 122). Araştırmaya kaynak teşkil eden anketler Kasım (2016)-Şubat (2017) zaman aralığında uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, bu dönemdeki örneklemden gelen özellikler dikkate alınarak 2019'da tamamlanmıştır. Çalışmanın başlangıcından bitiş sürecine kadar Cumhuriyet Caddesi'nde çalışmaya konu olan iş yerlerinden kapanan ve yerini değiştiren olmuştur. Bu değişiklikler çalışmaya yansıtılmamıştır.

1.5. ÇALIŞMA YÖNTEMİ

Çalışmanın ilk aşamasında literatür taraması yapılmıştır. Bu konuda ilk uygulamalı çalışma olan Tunçel tarafından yazılmış "Kentsel Mekânın Algılanması: Elazığ Örneği" ve benzer çalışmalar incelenmiştir. Çalışma sahasında uygulanacak olan anket sorularını hazırlamak için önceki çalışmalarda kullanılan anketler incelenerek, yeni açık ve kapalı uçlu anket soruları geliştirilmiştir. Anket soruları hazırlanırken soruların anlaşılabilir olmasına dikkat edilmiştir. Cadde esnafı, devlet memurları,

eğitimciler, üniversite öğrencileri, lise öğrencileri ve ev kadınları olarak 6 nüfus grubuna uygulanmak üzere anket soruları hazırlanmıştır. Anket soruları, nüfus gruplarına has özellikleri belirlemeye yönelik sorular ile cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, memleket vb ortak sorulardan oluşmaktadır. Nüfus gruplarına kapalı uçlu soruların haricinde bir de açık uçlu olarak caddenin soruları sorulmuştur. Ankete ek olarak belediyeden alınan imar planı ve Google Earth uygulaması yardımı ile caddenin taslak haritası oluşturulmuştur. Kroki üzerinde katılımcıların hatırlamalarını kolaylaştırmak için Cumhuriyet Caddesi ile bağlantılı olan cadde isimlerine yer verilmiştir. Ayrıca krokide, araştırma sahasının doğu sınırını oluşturan İsmail Kahraman Kültür Merkezi ile batı sınırını oluşturan Ziraat Bankası da gösterilmiştir. Hazırlanan anketler 2016 yılı Kasım, Aralık ayları ile 2017 yılının Ocak ayında 276 kişi ile yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Ayrıca ankete katılanlardan ankete ek olarak, Cumhuriyet Caddesi krokisi üzerinde hatırladıkları iş yerlerini göstermeleri istenmiştir. Bu taslaklar, zihin haritaları için gerekli olan veri kaynağını oluşturmuştur. Uygulanan anketler içerisinde, değerlendirmeye imkan tanımayacak kadar az bilgi içeren, Cumhuriyet Caddesi'ni iyi biliyor olmasına rağmen yönü karıştırıp yanlış işaretlemeye bulunan, farklı cadde ile karıştırıp tamamen yanlış işaretleyen ve kroki üzerinde hiç işaretleme yapılmamış olan 30 anket, çalışma dışında tutulmuştur. Geriye kalan 246 anket verisi ise tez araştırmasının verisini oluşturmuştur.

Anketler uygulanırken krokide işaretleme yapan katılımcılara yönlendirme yapmamaya özen gösterilmiştir. Her nüfus grubu için ayrı olarak hazırlanan anketler uygulandıktan sonra ankette yer alan bilgiler gruplandırılarak, Excel programlarında işlenerek frekans değerleri kullanılmıştır. Excel programı yardımıyla anket verileri anlaşılır ve konuyu özetleyecek şekilde grafik ve tablolar haline getirilmiştir. Kroki üzerine işaretlenmiş olan bilgiler, iş yerlerinin bilinme miktar ve oranlarını ortaya koymak amacıyla tablo ve grafik haline getirilmiştir. Zihin haritaları çizilmeden önce iş yerlerin cadde üzerinde kapladıkları genişlikler adımlama yöntemi ile belirlenmiştir ve caddede kapladıkları genişliklere göre oranlanarak, altlık hazırlanmıştır. Hazırlanan altlığa apartman girişleri, boş olan iş yerleri ve caddenin farklı yerlerinde iş yerlerinden bağımsız olarak ana yola yakın konumlanmış olan taksi durakları dahil edilmemiştir. Çalışma sahasında bulunan 151 iş yeri, batıdan doğuya doğru numaralandırılarak türlerine göre 13 ana başlık altında ele alınmıştır (Bkz Tablo: 1). İş yeri türlerinin

caddede bulunma oranları birbirinden farklılık gösterdiğinden, iş yerlerinin bilinme oranları ile caddede bulunma oranları karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Cumhuriyet Caddesi'ndeki İşyerlerinin İş yeri Türlerine göre Dağılımı(2017)

İş yeri Türleri	İşyerleri
Giyim	Morgül Spor ve Tekstil (5), LCW (29), Murat Giyim (44), Aşkito Giyim (47), Cuqqa Giyim (50), Rubys Giyim (54), Lotto Spor Giyim (55), Goril Giyim (57), Cadde 53 Giyim (58), Mesture Giyim (60), Sevgi Giyim (62), Woman Kotex Giyim (63), Mimar Ayakkabı (85), Kompedan İç Giyim (92), Orkide Giyim (94), Yeni İnci İç Giyim (95), HP Concept (96), Cem Kılıç Ayakkabı (99), Tudors Giyim (101), Dark Wood Ayakkabı (103), Eşarpevi (104), Çantacı (107), Gül Giyim (113), Bedir Konfeksiyon (114), Defacto (119), Berk Giyim (122), Kandemiroğlu Giyim (124), Penti Giyim (125), Adres City Giyim (128), Tuğba Giyim Dünyası (131), Sportive Spor Giyim (132), Şirin Bebe-İç Giyim (136), Terlik Pazarı (141), Butik İmaj (142), Kaya Giyim (143), Vakvak Bebe (144), Sakal Kemal Giyim Fuarı (146), Papatya İç Giyim (147), Genç Giyim (149), FLO (151)
Ulaştırma	Ulusoy Turizm (1), Metro Turizm (3), Sahil Seyahat (4), Rize Ses Seyahat (79), Atmaca Turizm (87)
Pasaj	Pasaj (98), Mete Han (105), Rize İş Merkezi (109), Ahmet Kopuz Han (112), Ali Şadoğlu İş Hanı (116), Tefvik Mataracı İş Hanı (140)
Büfe	Günaydın Gıda Pazarı (70), Tadım Büfe (72), Ali Osman Kuruyemiş (75), Ses Büfe (78), Topaloğlu Büfe (111)
Fotoğrafçı	İmaj Fotoğrafçılık (14), Star Dijital Fotoğraf Stüdyosu (15), Show Fotoğraf Stüdyosu (17), Stüdyo Rüyam (26), Ar Fotoğrafçılık (35)
Banka	Albaraka (8), Deniz Bank (34), Türkiye Finans (81), Yapı Kredi (89), Vakıf Bank (91), ING Bank (110), Finans Bank (126), Akbank (135)
İletişim	Turkcell (2), Vodafone (7), Bizim İletişim (19), Vodafone (23), Turkcell (28), MGY İletişim-Türk Telekom (30), Turkcell (38), Turkcell (45), Turkcell (51), Turkcell (67), Teknocell Bilişim (69), Nokta İletişim (73), Turkcell (100), DR İletişim (108)
Ev Aletleri-Mobilya	Enver Arslan-Avrupa Pazarı (16), Kabiller Nalburiye (20), Kazdallar Mutfak Gereçleri (31), Renk Mobilya (33), NextNexstar (37), Azaklı Halı (48), Araboğlu Plastik (49), NextNexstar (61), NextNexstar (64), Vestel-Belmon Ticaret (93), Karaca Home (106), İş Ticaret-Ambalaj (115), Kaptanoğlu Züccaciye (117), Günaydın Elektrik (121), Tekno-sa (123), Çelik Perde (129), Soley-Usta Manifatura (130), Ekonomi Pazarı (133), Yön AVM (134), Eser Elektrik (137), Gürtur AVM (139), Sanat Perde (145)
Kozmetik	Birsel Eczane (32), Gözde Kozmetik (118), Gratis (127)
Gıda	Özkanlar Çaykur Satış Reyonu (6), Bulvar Peynircilik (10), Yöresel Gıda Pazarı (18), Üçel Helva Reçel Şekerleme (24), Kral Pestil (43), Karali Çay (53), Doğu Çay (56), Güven Balıkçılık (66), Demir Ticaret (83), Anzer Petek (86), Bizim Köy Yöresel Ürünler (88), Kopuzlar Manav (120)
Cafe-Pastane	Bizimeller Unlu Mamülleri (12), Dergah Pastanesi (13), Vagon Cafe (41), Doruk Unlu Mamülleri (42), NE-AS Unlu Mamülleri (77), Çayhan Cafe&Restaurant (80), Merdane Pastanesi (97), Lila İnternet Cafe (138), Dondurmacı (150)
Lokanta	Durak Lokanta (9), Tombul Dürümcü (11), Uzunoğlu Lahmacun (21), Huzur Pide&Kebap (22), Beyda Yemek Sarayı (25), Kuzu Döner (27), İnci Pide Kebap (40), Osmanlı Sofrası (46), Öncü Dürüm&Lahmacun (59), Didim FastFood (65), Adıyörem Çiğköfte (68), Ziyafet Kebap (84), Mıs Lahmacun (90), Komagene (148)
Diğerleri	Çay Ocağı (36), Altay Emlak (39), AK-SA Kuru Temizleme (52), Bulut Erkek Kuaförü (71), Diriliş Çay Ocağı (74), Gonca Çiçekçilik (76), Müsiad (82), Çözüm Kitap-Kırtasiye (102)

Tablolarda bulunan veriler yardımıyla elde edilen toplam bilinme sayıları ve oranlarına ilişkin yeni veriler elde edilmiştir. Bu veriler ilk etapta aydıngeç kâğıdı üzerine, daha önce hazırlanmış olan altlığa uygun olarak rapido kalem ile çizilmiştir. Elde çizilen haritalar dijital ortama aktarılmış, böylece zihin haritaları oluşturulmuştur. Bu haritalarda iş yerlerinin vitrin genişliği adımlama yöntemine göre oranlanmış olup, sütun uzunlukları ise bilinme sayılarına göre değişiklik gösterir. Zihin haritalarının karşılaştırılmasını kolaylaştırmak adına iş yeri türleri farklı renkler ile gösterilmiştir. Son olarak hazırlanan grafik, tablo ve haritalar her nüfus grubuna göre değerlendirilerek, sonuçlara ulaştıran bulgular elde edilmiştir ve bu bulgular yorumlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

ZİHİN HARİTALARININ COĞRAFYA ARAŞTIRMALARI

İÇERİSİNDEKİ YERİ VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ZİHİN HARİTALARININ COĞRAFYA ARAŞTIRMALARI

İÇERİSİNDEKİ YERİ VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İlkçağlarda coğrafya, insanların yaşadığı ve bildiği dünyayı yazmak ve bu dünyayı anlamak manasına gelmekteydi. Eski Yunan döneminde diğer bir çok bilim dalında olduğu gibi coğrafya alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Ortaçağa geldiğimizde Avrupa’da bir duraklama dönemi yaşanmış olup, İslam dünyasında ise bilimsel faaliyetlerde bir ilerleme olduğu görülmüştür. İslam dünyası âlimleri, bu dönemde kendilerinden önceki bilim insanlarının fikirlerini alıp, bunu geliştirerek coğrafyaya katkı sağlamışlardır. Rönesans ve keşifler çağı ile birlikte Avrupa yeniden coğrafi bilginin merkezi haline gelmiştir. Yeni ve yakın çağda ise Varenius, Keckermann ve Kant ile birlikte Avrupa’da bilimsel coğrafyanın temelleri atılmıştır. Coğrafya biliminde yaşanan bu gelişmeler, Aydınlanma çağında ortaya çıkan modern coğrafya için bir zemin oluşturmuştur. Aydınlanma çağıyla birlikte, Batı dünyası bilim adamları antik dönemden almış olduğu bilimsel mirası ortaçağ İslam âlimlerinin bilgileriyle sentezleyerek, coğrafyada yeni bir dönem başlatmışlardır (Özçağlar ve Yılmaz, 2016: 13). Coğrafyada kabaca 1850-1950 döneminde bölgesel coğrafya, 1950-1960 yılları arasında nicel devrim, 1970’li yıllardan sonra ise hümanistik ve eleştirel coğrafyaların (Warf, 2006: 217-224) coğrafi disipline hâkim olan yaklaşımlar ve bu yaklaşımlardan ortaya çıkan pratikler olarak görülmektedir (Bilgili, 2017: 3-4). Davranışsal çalışmalar 1960 ve 1970’li yıllarda coğrafya disiplinin önemli bir parçası haline gelmiştir. 1960 yıllarındaki çalışmalar, şehir imajı (Lynch, 1960), çevresel imajlar (Lowenthal, 1961), karar verme süreci ile ilgili olmuştur (Aliğaoğlu, 2007: 20-21).

Zihin haritalarının kökenini oluşturan “cognitive mapping” terimi ilk olarak psikolojide 1948’de kullanılmıştır (Tümertekin ve Özgüç 2010: 50-51). Bilişsel psikoloji alanındaki çalışmalardan ortaya çıkmış olduğu ileri sürülen zihin haritası (mental map) ya da bilişsel harita (cognitive map) kavramları psikolog Tolman (1948)

tarafından 1940'lı yılların başında alan yazına kazandırılmıştır. Bu çalışmaya ek olarak zihin haritaları veya bilişsel haritalarla ilgili erken dönem çalışmalarına Trowbridge (1913)'in hayali haritalar çalışması, Lynch (1960)'in şehir imajı çalışması, Lowenthal (1961)'in çevresel imajlar çalışması, Wolpert (1964)'in karar verme süreçleriyle ilgili çalışması örnek verilebilir (Özdemir, 2014: 1). Soini'e (2001) göre bu çalışmalar, 1960'lı yılların sonu 1970'li yılların başında davranışsal coğrafyanın ve mekânsal biliş kavramının temelini oluşturmaktadır. Tunçel (2006) de kentsel mekânın insanlar tarafından algılanması ve bu algıya dayalı davranış biçimlerinin ortaya konmasına dönük coğrafya çalışmalarının tarihinin 60'lı yıllara kadar uzandığını belirtmiştir. Konunun popüler hale gelmesi ise Downs ve Stea'nın yayınları (1973 ve 1977) ile Goult ve White'in MentalMaps (1986) adlı kitabı sayesinde olmuştur (Tümertekin ve Özgüç, 2010: 50-51).

Küresel anlamda taslak harita tekniği kullanılarak dünya algısının araştırılmasında Whittaker (1972), Saarinen (1973), Overjodet (1984) ilkleri oluşturmaktadırlar (Tunçel, 2002: 4). 1980'li yıllarda yapılmış olan başka çalışmalar arasında, zihinsel haritaların doğası (Sanders, Porter 1974, Pipkin 1981, Gale, Golledge 1982, Lloyd 1982, Lundberg 1984), zihinsel haritalarda bozulma nedenleri (Lloyd 1987, Lloyd, Heivly 1987) coğrafya eğitiminde zihinsel haritaların önemi (Downs, Liben, Daggs 1988), zihinsel haritalarda cinsiyet farklılıkları (Matthews 1984, 1987), tüketicilerin mesafeyi algılaması (Brown 1987, Coshall 1985) ve oturma yeri seçimi (Preston, Taylor 1981) gibi araştırmalar bulunmaktadır (Aliagaoglu, 2007: 22).

1985-1987 yılları arasında Uluslararası Coğrafya Birliği (IGU) ve National Geographic Society'nin desteğiyle, "Dünyanın Bölgesel Görünüşü" adıyla, dünyanın zihin haritalarıyla ilgili, dünya çapında ve uluslar arası boyutta bir çalışma yapılarak tüm dünyada 52 ülkeden yaklaşık 4000 kadar zihin haritası toplanmış, ardından bu verilere dayanılarak çeşitli çalışmalar yapılmış ve bunların bir kısmı yayınlanmıştır (Tunçel, 2002: 86).

İlk başlarda küresel, bölgesel, ülkesel düzeyde makro mekânsal algının analizi çok az ilgi görmesine rağmen, farklı ülkelere araştırmacılar tarafından yürütülmüş olan çalışmalar 1990'lı yıllardan sonra bu ilginin canlanmasına yol açmıştır (Özdemir, 2014: 2). Bunlara; MacCabe (1990), Kong (1991), Al-Maharwi (1992), Walmsley

(1993), Andressen (1994), Bailly (1995), Rifas (1996), Andressen (1997), Golledge (1998), Saarinen (1999) çalışmaları örnek verilebilir (Ayrıntılı bilgi için bkz. Tunçel, 2002: 86-89). 1990'lı yıllar mekânsal bilme-öğrenme üzerine çok sayıda bilim adamının (coğrafyacı, psikolog, bilgisayar bilimcisi, dilci vb.) işbirliğine tanıklık etmiştir (Aliğaoğlu, 2007: 6). 2000'li yıllarda da çeşitli amaçlarla zihin haritası çalışmaları yapılmıştır. Konuya dikkat çekip çalışmada bulunan bazı bilim insanlarını; Lilley (2000), Kitchin ve Blades, (2001), Chokor (2003), Stea (2005), Gregory, Battersby, Montello, Freidman (2009), Gillespie (2010), Knox, Marston (2010), Bell, Archibld (2011), Tan, Ujang (2012) örnek vermek mümkündür.

Türkiye'de davranışsal coğrafya konusuna ilk kez Tümertekin'in (1978) hazırlamış olduğu "Beşeri Coğrafyaya Giriş" kitabında yer verilmiştir. Fakat davranışsal coğrafyanın başlı başına bir araştırma konusu olması Tolun (1980) tarafından yazılmış olan "Davranışlara Yönelik Coğrafya: Aglo-Saksonlar'ın 'behavioral geography'si ve Sosyo-Ekonomik Deneyimleri" isimli makale ile olmuştur. 2000'li yıllara kadar Türk coğrafyacılar arasında davranışsal coğrafya ve zihin haritaları konusu pek ilgi görmemiştir. 2000'li yıllardan sonra davranışçılar tarafından zihinsel ve bilişsel haritalama metotları geliştirilmiş ve bu metotların uygulanmasıyla ilgili çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda Türkiye'de mekânsal algıya yönelik ilk uygulamalı çalışmayı Tuncel (2002) hazırlamıştır. Sonraki yıllarda ise bellekteki mekânsal algı üzerine bir çok araştırma yapılmıştır.

2.2. DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Davranışsal coğrafya, çevreyi nasıl algıladığımızı, düşüncelerimiz ile algılarımızın davranışlarımızı nasıl etkilediğini inceleyen Beşeri coğrafyada altbilim bilim dalıdır. Coğrafya öteden beri, çoklu bakış açılarıyla ilişki içinde olmuştur (Tümertekin ve Özgüç, 2010: 48). Davranışsal coğrafya bu bakış açılarından biridir. Mekân ve yerin coğrafyasının anlaşılması, insanların çevresel bilgiyi algılaması, düzenlemesi, tecrübe etmesi ve ona anlam vermesine bağlı olduğu kadar bu bilgiyi kullanarak davranmasına da bağlıdır (Aitken vd. 1989: 218). Çevreyi nasıl algıladığımız ve düşüncelerimiz ile algılarımızın davranışlarımızı nasıl etkilediğinin incelenmesi davranışsal coğrafyanın konusunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla davranışsal coğrafya,

insanların çeşitli çevrelere tepkilerinin geniş ölçüde onları nasıl algıladığı ve anladığına bağlı olduğunu esas alan yaklaşımdır (Özgüç ve Tümertekin, 2010: 48).

Davranışsal coğrafya çevreyi öznel yorumlar, buna göre herkesin kendi özel coğrafyası vardır. Özel coğrafya bireyin yaş, cinsiyet, tecrübe, arzu ve ihtiyaçları etkisiyle oluşur. Davranışsal coğrafya çalışmaları ile yeni bazı kavramların coğrafyaya girdiği görülmektedir. Bunlar algı, imaj, zihin haritası gibi kavramlardır (Aliağaoğlu, 2007: 19).

2.2.1. Çevresel Algı

Her birey zihninde bir dünya algısına sahiptir (Goodall, 1985: 299). Kişilerin duyuları yoluyla çevreden uyarıcı olarak dünya hakkında bilgi edinme olgusu “çevresel algı”dır (Tümertekin ve Özgüç, 2010: 49). Çevre algısının tüm tipleri insanların zihin resimleri ve zihin haritalarının gelişmesine yol açar. Böyle zihin haritaları çevresel algı (environ mental perception) yoluyla gelmiştir (Goodall, 1985: 299).

İnsanların Dünya ile ilişkisi, herkesin kendi kafasındaki çevresel imajlara dayanır. Çevresel imajlar, gerçek, dış dünyanın zihinlerdeki bir temsilidir. İnsanların birbirinden farklı çevrelere olan tepkileri, büyük ölçüde bu çevreleri nasıl algıladıklarına bağlıdır ve çevre ile ilişkiler, her bireyin kafasındaki imajlara dayanır. Bu imajlar, tüm dünyadan, bir kıtaya, bir bölgeye, bir kente ya da kentin bir bölümüne kadar değişik ölçeklerdeki mekân birimlerine ait olabilir (Tümertekin ve Özgüç, 2010: 48-49). İmaj çevresel uyarıcı olmadan görülen bir şeydir ve geçmişin algısıdır (Tuan, 1975: 209). “Çevresel imajlar ile gerçek davranışlar arasında kuvvetli bir ilişki mevcuttur” ifadesi davranışsal coğrafyanın temel görüşünü oluşturmaktadır (Johnston, 1987: 135).

2.2.2. Kent İmgesi

Çevresel imgeler, gözlemci ve çevresi arasında işleyen iki yönlü bir süreçtir. Çevre, farklılıklar ve ilişkiler ortaya koyar. Gözlemci ise uyum kabiliyeti ve kendi amaçları doğrultusunda gördüklerini seçer, düzenler ve anlamlandırır. Bu şekilde oluşturulan imge, görüleni sınırlandırır ve vurgulanmak isteneni vurgularken imgenin kendisi de sürekli etkileşim içinde bulunan çevrenin süzülen algısal girdilerine karşı test edilir. Böylece, Verili bir gerçekliğin imgesi değişik gözlemciler arasında oldukça farklılaşabilir (Lynch, 1959). Kısaca kent imgesi, bir kentin insanda bıraktığı izlenimi ifade etmektedir.

2.2.3. Kentsel Mekân Algısı

Kentsel mekân algısı; insanların içinde bulunduğu çevreden edindiği bilgileri, deneyimleri, izlenimleri, kavrayışları hafızalarında saklayarak gerektiğinde açığa çıkarma yetisidir. Mekân bireyin içinde yaşadığı yere aidiyet duygusuyla bağlanmasıyla bireyin yaşadığı ortamı sahiplenmesi, anlamlandırması ile birey ile bütünleşmektedir (Turgay, 2009: 12). Bireyin içinde yaşadığı mekânı algılaması, mekân ile ilgili bilgi edinmesi, mekânı zihninde tasarlaması ve mekânsal bilişe ilişkin eylemler ortaya koyması olarak ifade edilebilir (Köşker, 2012: 162). Bireylerin mekâna ilişkin olan algıları zihin haritalarının oluşmasında ve şekillenmesinde etkili olmaktadır (Akengin, 2011: 237).

2.2.4. Zihin Haritaları

Bir çok coğrafyacı tarafından çeşitli tanımlamaları yapılan zihin haritaları, en genel anlamıyla insanların zihninde yaşadıkları mekânın bıraktığı izleri kâğıt üzerine aktarmaları veya işaretlemeli sorucu ortaya çıkan şekillerdir. Zihin haritası kişilerin yerlere ilişkin kendine özgü algılarının gösterilmesini, mekânsal ilişkilerin ortaya çıkarılmasını ve kişilerin mekâna ilişkin tutumlarını ortaya koymaktadır (Goodall 1985: 299). Zihin haritaları bilinen haritaların dışında dokunulan haritalar değil zihinde var olan imgelerdir (Taş, 2004: 3).

Zihin haritası, anahtar sözcük ve imgelerin birbiriyle birleşmesiyle zihinde meydana gelen doğal süreci, kâğıt üzerinde sürdürme yöntemidir. Aynı zamanda anahtar kelimelerin renkler, resimler ve simgelerle desteklendiği, anılar, hatıralar ve kavramlarla bağlantı kurarak, ortaya çıkan görüntünün kodlanarak oluşturulan bir grafiksel anlatımdır. Zihin haritaları, kişiye ait özel tasarımlar olduğundan, her birey kendi zihninde yapılandırdığı bilgileri kâğıt üzerine aktarır (Öztürk, 2016: 89).

Coğrafyacılar haritalarla daima ilgilenmişlerdir (Özdemir, 2017: 399). Soini (2001) göre haritalar etrafımızdaki dünya hakkındaki nesnel bilginin soyut olarak ifade edilmesidir şeklinde tanımlamıştır. Corner (1992) ise harita çizmenin bilgiyi kartografik bir şekilde basit olarak iletmekten çok daha fazlası olduğunu belirtmiştir. Lilley (2000) haritaların insanların coğrafi hayal gücü ve çevresel algılarının bir yansıması olup harita çizmenin bir metin yazmak gibi yaratıcı bir süreç olduğunu vurgulamaktadır.

İnsanların coğrafi çevreleri hakkındaki bilgilerinin, eylemlerinin, düşüncelerinin bir kısmı veya tamamı insanların yeni kazanımlarıyla sürekli bir şekilde kodlanır, depolanır, hatırlanır, yeniden düzenlenir ve uygulamaya konulur. Bu şekilde zihnin sürekli olarak uyarlanması sonucunda ortaya çıkan düzene zihin haritası denmektedir (Gould ve White, 1974).

Zihinsel bir harita, mekânsal olarak düzenlenmiş tercihler ya da yerin biçimsiz kişiye özgü görüntüleridir. Bu görüntüler zihinsel olarak bireyler tarafından sıralanır ve kişilerin mekânsal çekicilik yorumlarında, mekâna ait günlük sıradan işlerini düzenlenmeleri gibi konularda kaynaklar olarak ele alınır ve kişilerin mekâna ait konularda karar verme işlemlerini temsil eden sunumları olarak kabul edilir. Zihinsel haritalar, bu haritayı çizen kişilerin mekânlar hakkında ne bildiklerini değil, aynı zamanda kendilerini nasıl hissettiklerini yansıtan bilgi ve yorumun bir birleşimidir. (Johnston, Gregory ve Smith, 1986: 432).

2.3. TÜRKİYE’DE ZİHİN HARİTASI KONUSUNDA YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Ülkemizde ‘Zihin Haritaları’ ve bunlara bağlı olarak çizilen taslak haritaları ele alarak uygulamaya dönük olan ilk çalışma Tunçel’in (2002) “Türk Öğrencilerinin Zihin Haritalarında İslam Ülkeleri” isimli çalışması olmuştur. Çalışma sonucunda zihin haritalarının oluşumunu etkileyen başlıca faktörlerin; eğitim sistemi, alan-nüfus, yakınlık, kültürel bağlar, güncellik ve tarih olduğu ortaya konulmuştur.

Yine Tunçel (2006) tarafından hazırlanan ve 580 anket çalışmasından derlenen bilgilerle sürdürülen, zihin haritalarının oluşmasında etkili olan mekân yapıları ile sosyo ekonomik niteliklerin neler olduğunun belirlenmesi konusunda ülkemizde ilk olma özelliği gösteren “Kentsel Mekânın Algılanması: Elazığ Örneği” konulu çalışma oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda kent mekânının planlanması ve düzenlemesinin yanı sıra, kentlerde merkezi yerlerin oluşumu, ekonomik coğrafya ve pazarlama açısından kentsel çekiciliklerin belirlenmesi gibi farklı araştırma konularında ele alınarak değerlendirilebilecek önemli ipuçlarına ulaşılmıştır.

Ardından Aliğaoğlu (2007), “Davranışsal coğrafyaya bir örnek: öğrenci merkezli Balıkesir şehir imajı” isimli çalışma ile öğrencilerin şehri nasıl algıladıkları, bu algının zamana bağlı değişimi, algıyı etkileyen faktörler, şehrin kullanımı ve fiziki

özellikleri gibi konuları irdelemiştir. Çalışma sonucunda batılı olmayan ve nüfusu fazla sayılmayacak bir şehirde, mekânsal algılamada meydana gelen farklılıklar ortaya konulmuştur.

Davranışsal coğrafya çerçevesinde yapılan bir diğer çalışmayı, Südaş ve Göregenli (2009) tarafından hazırlanan “Türkiye’nin Modernleşme Macerasında Üniversite Öğrencilerinin Avrupa Temsilleri” konulu çalışma oluşturmaktadır. Bu çalışma Ege Üniversitesi Coğrafya Bölümü’nde birinci ve dördüncü sınıflarda öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirilmiştir.

Tunçel’in (2006) çalışması ile benzer özellik gösteren “Kentsel Mekân Algılamasına Bir Örnek: Gazimağusa (İsmet İnönü Bulvar)” Üçışık Erbilen (2012) tarafından hazırlanmış olup, KKTC’de zihin haritalarıyla ilgili uygulamalı ilk çalışma olma özelliği göstermektedir. İlgili çalışmada farklı kesimlerden insan gruplarının kentsel mekân algılayışından hareketle sosyoekonomik yapısı hakkında fikir edinmeye çalışılmıştır.

Karadağ ve Turul (2013), Ege Üniversitesi’nde okuyan 100 Edebiyat Fakültesi öğrencisine İzmir’in kentsel çevre algısını belirlemeye yönelik “Üniversite Öğrencilerinin Kentsel Çevre Algısı Üzerine Bir Araştırma: İzmir Örneği” isimli çalışmayı hazırlamışlardır. Çalışma sonucunda Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin eğitim, kültürel geçmiş ve ilgi alanlarına bağlı olarak, İzmir kentini algılamaları konusunda ortaya çıkan farklılık, karşılaştırmalı bir şekilde ortaya konulmuştur.

Özdemir (2014), “Öğretmen Adaylarının Türkiye’nin Yeryüzü Şekillerini Konusundaki Zihin Haritalarını Geliştirmeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma” isimli çalışmasını, Türkiye Fiziki Coğrafyası dersini alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına anket uygulayarak, elde edilen bulgular neticesinde oluşturmuştur.

Yine Özdemir (2017) tarafından “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu ve Türk Öğrencilerin Zihin Haritasında Afrika Kıtası: Ondokuz Mayıs Örnekleme” konulu çalışma anket uygulaması ile hazırlanmıştır. Uygulamada taslak haritalar aracılığıyla elde edilen çevresel imgelerin, bir ülkeden veya bölgeden diğerine değişen karmaşık politik, ekonomik, medyatik, tarihsel, kültürel ve coğrafi faktörlerin kaynaşmasından ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Temuçin ve Keçeli (2015) “Bir Davranışsal Coğrafya Çalışması: Isparta Şehri Örneğinde Uluslararası Öğrencilerin Kentsel Mekân Algısı” isimli çalışmada, yükseköğretim amacı ile Isparta şehrinde bulunan uluslararası öğrencilerin kentsel mekân algıları ve algılarına etki eden nedenleri ortaya koymuşlardır. Çalışma sonucunda uluslararası öğrencilerin zihin haritalarında en fazla kamu binalarının yer etti ortaya çıkmıştır.

Akengin ve Ayaydın (2017), öğrencilerin yaşadıkları çevre ile ilgili mekânsal algılarını geliştirmek ve zihin haritalarındaki yanlışlıklarını düzeltmek amacıyla “Mekâni Algılama ve Zihin Haritalarının Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma”yı hazırlamışlardır. Bu çalışmada Öğrencilerin okul ve çevresine ilişkin zihin haritaları cinsiyetlerine, akademik başarılarına göre değerlendirilmiştir.

Son olarak Şeyihoğlu, Sever ve Özmen (2018) tarafından “Sosyal Bilgiler ve Coğrafya Öğretmen Adaylarının Zihin Haritalarında Günümüz Dünya Sorunları” konulu çalışma ele alınmıştır. Araştırmadan ortaya çıkan sonuçlara göre öğretmen adaylarının yarısına yakınının kendisini günümüz Dünya sorunlarına yönelik iyi düzeyde duyarlı olarak ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bütün bu çalışmaların yanı sıra zihin haritalarına Aliğaoğlu ve Uğur (2010) “Şehir coğrafyası” kitabında, Özgüç ve Tümertekin (2010) de “Geçmiş Kavramlar Coğrafyacılar” ve “Beşeri Coğrafya İnsan Kültür Mekân” kitaplarında yer vermişlerdir. Ayrıca coğrafyacılar dışında psikologlar, mimarlar, şehir plancıları ve özellikle eğitim fakültelerinde eğitimciler kendi alanlarıyla ilgili olarak çeşitli zihin haritası çalışmalarında bulunmuşlardır. Burada bunlardan bahsedilmemiştir.

Yukarıda sıralanan tüm bu çalışmalar, zihin haritalarıyla ilgili araştırma yapacak olan coğrafyacılar için yol göstermeleri bakımından önem taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RİZE VE CUMHURİYET CADDESİ

3.1. Rize İlinin Coğrafi Özellikleri

Rize, kuzeydoğu Anadolu'da; Doğu Karadeniz kıyı şeridinin doğusunda, 40° 22' ve 41° 28' doğu meridyenleri ile 40° 20' ve 41° 20' kuzey paralelleri arasında yer alır. Rize il merkezinin doğusunda Çayeli, güneydoğusunda Güneysu, güneyinde İkizdere, güneybatısında Kalkandere, batısında ise İyidere ve Derepaşarı ilçeleri ile kuzeyinde Karadeniz ile çevrilidir. Rize'nin yüzölçümü 3.835 km² olup, Merkez ilçe ise 253 km² yüzölçümüne sahiptir (HGK, 2017).

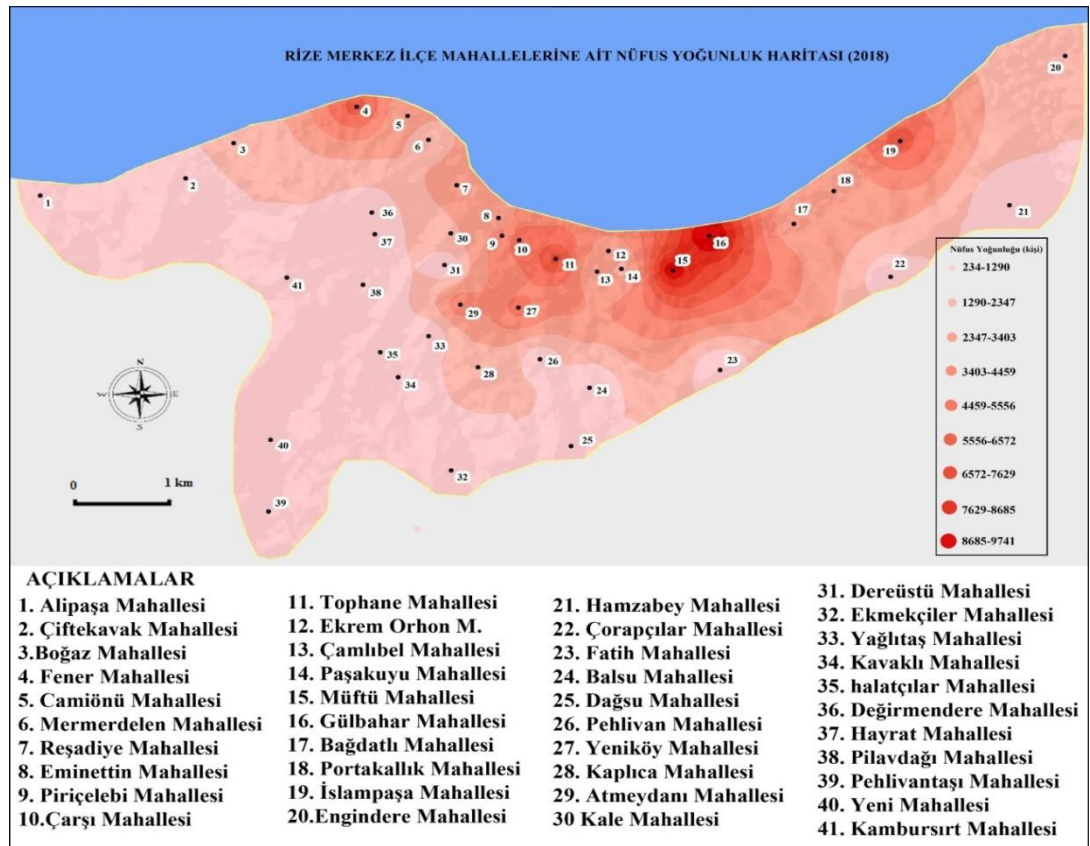
Kent, doğuda Paşakuyusu Tepe ile batıda Kambursırtı arasında bir koyun etrafında kurulmuştur. Son yıllardaki hızlı kentleşmeye bağlı olarak kıyı boyunca yayılarak güneyindeki tepelik alanlara doğru genişlemiştir (Polat ve Sunkar, 2017: 2).

Doğu Karadeniz kıyısındaki genel karaktere uygun olarak kıyı kuşağında yerleşmeler son derece dar bir alana sıkışmışlardır. Dağlık sahanın deniz kıyısından itibaren birdenbire yükselmesi, kıyı kuşağında yerleşmelere alan tanımamaktadır. Ancak yamaçlardan inen hızlı akışlı akarsuların uygun koşul buldukları yerlerde oluşturdukları küçük delta alanları yerleşmeler için en uygun alan olmuştur. Bu alanların dışında kıyının denize burunlar halinde sokulduğu yerlerde ancak bir yol geçirilecek kadar alan elde edilebilmiştir. Bazı yerlerde yolun geçmesine dahi izin vermeyecek kadar dar olan kıyı kuşağında ulaşım başlıca sorun haline gelmiştir (Bkz Foto: 1).

Foto 1. Rize uydu görüntüsü

Jeolojik yapının Kretase yaşlı volkanik ara katkılı fliş formasyonunda olması ve özellikle kolay ayrışabilen killi ve tüflü tabakalar içermesi nedeniyle kıyı kuşağı boyunca sık sık heyelanlar meydana gelmektedir. Bu olumsuzluklar ise ulaşımı ve yerleşmeleri sıkıntıya sokmaktadır. Yeni yapılan Karadeniz Sahil Oto Yolu ulaşımı rahatlatmış olmakla birlikte yerleşmeleri Karadeniz'den koparmış ve eski güzel manzaraları çok yerde ortadan kaldırmıştır. Kıyı kuşağında toplu ve sık bir yerleşim düzeni görülürken; eğimlerin fazla olduğu dağlık alandaki yamaçlarda dağınık-seyrek bir yerleşim dokusu gözlenmektedir (Özçağlar, 2016: 3). Engebeli topoğrafya nedeniyle nüfus kıyıda yoğunlaşmıştır (Bkz Şekil. 2).

Şekil 2. Rize nüfus yoğunluğu haritası

Araştırma sahası, Doğu Karadeniz Dağları'nın kuzeyinde, Karadeniz'in kıyısında bulunması nedeniyle, özellikle kış mevsiminde dar kıyı kuşağı üzerinde ılıman termik koşullar hüküm sürmektedir (Erinç, 1984: 295). Yıllık ortalama sıcaklığın 14,1 °C olduğu sahada, en yüksek sıcaklık değerleri Temmuz (22,4 °C) ve Ağustos (22,6 °C) aylarında kaydedilmiştir.

Yağışların aylara nispeten dengeli dağıldığı Rize’de, yıllık ortalama yağış 2300 mm’nin üzerinde gerçekleşmektedir. Yağışlar en yüksek değerlerine sonbahar mevsiminde ulaşmaktadır (Bkz Tablo. 2).

Tablo 2: Rize istasyonuna ait sıcaklık ve yağış ortalama değerleri (1928-2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Ort.Sıc. (°C)	6.7	6.6	7.9	11.6	16.0	20.2	22.7	23.0	19.9	16.1	12.0	8.6	14.3
Ort.Yük. Sıc. (°C)	10.6	10.7	11.8	15.3	19.3	23.4	25.8	26.4	23.8	20.3	16.4	12.7	18.0
Ort.Düş. Sıc. (°C)	3.8	3.6	4.8	8.3	12.6	16.6	19.5	19.9	16.9	13.1	9.1	5.6	11.1
Ort.Yağ. (mm)	233.1	186.3	161.9	96.5	94.9	135.8	152.8	194.9	255.1	295.8	258.3	238.7	2304.1

Kaynak: DMİGM

İnceleme alanı ülkemizin en çok yağış alan bir yöresinde bulunduğu için su kaynakları bakımından oldukça zengindir. Doğrudan Karadeniz’e ulaşan başlıca akarsuları; Çağlayan, Arılı, Fırtına, Hemşin, Sabuncular, Taşlı Dere ve İyidere’dir (Koday ve Erhan, 2013: 42).

Rize doğal afetlerin sık yaşandığı illerden birdir. Heyelan ve sel olayları en önemli doğal afetlerdendir. Bu afetler ve engebeli arazi yapısı ekonomik anlamda kayıplara neden olmakta, yeni yatırımların yapılmasını engelleyici bir unsur olarak kentsel gelişmeyi de olumsuz etkilemektedir (Sümer, 2014: 4).

Her mevsimin bol yağışlı olması ve kış mevsiminde fazla soğuk olmayan ılıman iklim şartları sahada, gür bir orman formasyonunun gelişmesine imkân tanımıştır (İnandık, 1965: 14).

Rize’de 2019 yılı itibariyle merkez ilçe dahil 12 ilçe, 18 belediye ve 358 köy bulunmaktadır. Rize ilinin nüfusu, 2018 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 348.608’dir. Bu nüfus, 174.130 erkek ve 174.478 kadından oluşmaktadır. Çalışmaya konu olan Merkez ilçede ise toplam nüfus 141.143’tür. Bu nüfusun 68.673’ü erkek nüfus, 72.470’i kadın nüfustan oluşmaktadır (TÜİK, 2019). Hem il genelinde hem de Merkez ilçede kadın nüfusun erkek nüfusundan fazla olması şehrin göç verdiğini göstermektedir.

Rize ekonomisi, ekilebilir arazi sınırlı olmasına rağmen asıl olarak tarıma dayalıdır. Rize ekonomisinde çay tarımı ve çay işleme sanayi birinci sırada gelmektedir.

1944’de çay tarımına başlanmış olup, Türkiye’deki çay üretiminin yaklaşık üçte ikilik kısmı Rize’de gerçekleşmektedir (Rize Valiliği, 2017). Rize’de çay dışındaki bitkisel ürünler, genelde aile içi tüketimde kullanılmakta ya da yerel pazarlarda il içi tüketime sunulmaktadır. Bu ürünlerin üretim miktarı bakımından kayda değer olanları, tarla ürünlerinden mısır, fasulye, patates; sebzelerden yaprak (kara) lahanası; meyvelerden ise fındık ve mandalınadır. Türkiye’nin toplam çay üretimi içinde üçte iki gibi yüksek bir paya sahip olan Rize ilinde kivi üretiminde de son 7 yıllık sürede yüzde yüze yakın bir artış sağlanmıştır. Çay tarımı, yörede fabrikaların yapılması ve elde edilen ürünlerin burada işlenmesiyle bölgenin ekonomisine büyük katkı yapmıştır. Çay fabrika ve atölyelerinin dışında bu fabrikaların yedek parçasını üreten, bakım ve onarımını yapan işletmeler, çay paketleme ve ambalaj fabrikaları, un fabrikaları, kereste fabrikaları, döküm fabrikaları, balık unu ve balık yağı fabrikası gibi sanayi kuruluşları da il ekonomisinin temel taşlarıdır. İlin önemli geçim kaynaklarından birisi de arıcılıktır. Ayrıca balıkçılık da ilin diğer bir geçim kaynağıdır. Rize ilinin işsizlik oranı 2013 yılı için % 6,7, işgücüne katılma oranı % 51,5 ve istihdam oranı % 48,1’dir. Rize ili şehirleşme oranı, kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla, sanayi iş kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından Türkiye ortalamalarının altındadır. Tarım kolunda çalışanların toplam istihdama oranı ise Türkiye ortalamalarının üstündedir. 2013 yılında Rize ilinde toplam tarımsal alanı 54 985 ha’dır. Bu alanın 54 237 hektarı uzun ömürlü bitkiler alanı, geri kalanı ise toplam işlenen tarım alanıdır. Hayvancılık, ilde ikinci ekonomik faaliyet olarak sürdürülmektedir. İşletme bazında ve pazara yönelik olarak hayvancılık, çay üretiminin yapılamadığı yüksek kesimlerde yoğunlaşmaktadır (TÜİK, 2013).

3.2. CUMHURİYET CADDESİ’NİN ÖZELLİKLERİ

Cumhuriyet Caddesini de içine alan Rize kent merkezinin büyük bir kısmı 1960’ların ortasında dönemin belediye başkanı Ekrem Orhon tarafından başlatılan çalışmalar ile dolgu alanı üzerine kuruludur. O döneme kadar topografyasıyla uyumlu bir kıyı şehri olma özelliği gösteren Rize, dağ ve deniz arasına sıkışmış kentin genişlemesi adına yapılan bu dolgu çalışmalar ile 350.000 m²’lik saha kazanmıştır (TMMOB, 2012).

Dolgu alanı üzerine yapılaşan kent, önüne suyun akışını engelleyecek şekilde bent gibi çekilen sahil yolu ve üzeri kapatılan dere yatakları sel baskınlarının olmasına neden olmaktadır. Örneğin 2011 Eylül ayında meydana gelen sel sonrası Cadde de bulunan bir çok iş yeri sular altında kalmıştır (Bkz Foto. 2). Caddeyi temizleme çalışmaları 15 gün sürmüştür.

Foto 2. Eylül 2011 sel sonrası kentten bir görüntü

Kaynak: <http://www.rizedeyiz.com/Haber/Iste-Rizde-ki-Son-Durum-10650.html>

Çalışma sahasını oluşturan Cumhuriyet Caddesi'nin Güney-Kuzey arasında kalan kesimi de dahil bir çok konut, iş yeri ve resmi kurum bu dolgu alanı üzerine inşa edilmiştir.

Cumhuriyet Caddesi'nin çalışma sahası olarak seçilmesinde;

- Rize'nin en eski ve en önemli caddelerinden biri olması,
- Üniversite, belediye, adliye, postane, kültür merkezi gibi şehirde sıklıkla kullanılan yerlere yakın olması,
- Alışveriş için en çok tercih edilen iş yerlerini içinde barındırması,
- Önemli bankaların bu caddede konumlanması,
- Geniş kaldırımları sebebiyle kolay yürünebilen bir cadde özelliği göstermesi gibi nedenlerle yoğun bir şekilde kullanılması etkili olmuştur.

Rize'nin alışveriş için önemli caddelerinden biri olan Cumhuriyet Caddesi; Karadeniz Sahil Yolu'nun yaklaşık 200 metre güneyinde Karadeniz'e paralel olarak uzanmaktadır. Doğuda Müftü Mahallesi'nden başlayıp, kuzeybatıya doğru kabaca yay çizerek, sırasıyla Ekrem Orhon, Tophane, Yeniköy, Çarşı, Piri Çelebi, Eminettin,

Reşadiye, Mermerdelen ve Camiönü Mahallelerinden geçerek Karadeniz Sahil Yolu ile birleşen, toplam 3.4 km uzunluğa sahip bir cadde olma özelliği göstermektedir. Çalışma sahasını ise bu caddenin Tophane, Yeniköy ve Çarşı mahallelerinden geçen 600 metrelik kısım oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma sahasının doğu sınırında İsmail Kahraman Kuzey, batı sınırında ise Güney yer almaktadır (Bkz Foto: 3-4).

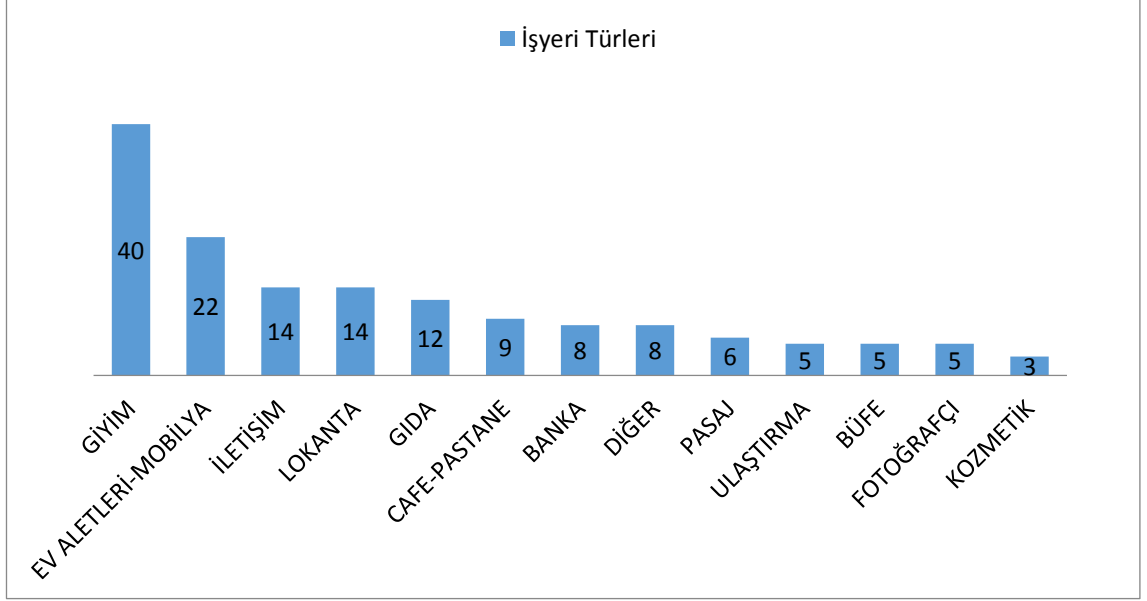

Foto 3. Çalışma alanının doğusunda Kültür Merkezi yer almaktadır.

Foto 4. Çalışma alanının batısında Ziraat Bankası yer almaktadır.

Cumhuriyet Caddesi'nde bugün girişi cadde üzerinde yer alan 13 farklı türde toplam 151 iş yeri bulunmaktadır. Bu iş yerlerini caddede oransal olarak kapladıkları genişliklere göre; giyim (% 40), ev aletleri mobilya (% 22), lokanta (% 14), iletişim (% 14), gıda (% 12), cafe-pastane (% 9), banka (% 8), diğerleri (% 8), pasaj (% 6), ulaştırma (% 5), büfe (% 5), Fotoğrafçı (% 5) ve kozmetik (% 3) şeklinde sıralamak mümkündür (Şekil 3).

Şekil 3. Çalışma sahasında bulunan iş yeri türlerinin oransal dağılımı.

Cumhuriyet caddesinde trafik akışı tek yönlü olarak işlemektedir. Aynı zamanda çalışma sahasının batısında Fevzi Çakmak Caddesi, ortalarında ise Tevfik İleri Caddesi ile kesişen Cumhuriyet Caddesi'nde iki adet kavşak bulunmaktadır. Bu iki caddenin ortasında yer alan Cengiz Topel Caddesi, araç trafiğine kapatılarak sadece yaya trafiğine açılmıştır. Bunların dışında yedi ara cadde de ana caddeye bağlanmaktadır. Ayrıca caddenin doğusunda Cumhuriyet Caddesi'ni Atatürk Caddesi'ne bağlayan bir adet yürüyen merdiven (Foto. 5) ve normal merdiven yardımıyla Atatürk Caddesi'ne geçişi sağlayan iki tane dar sokak mevcuttur (Bkz Foto. 6). Bunlara ek olarak cadde boyunca belli aralıklarla konumlanmış 14 adet yaya geçidi caddede yer almaktadır (Bkz Foto. 5).

Foto 5. Fotoğrafın solunda Rize'nin önemli iki caddesini birbirine bağlayan yürüyen merdiven ile caddenin bir çok yerinde bulunan yaya geçitlerinden bir görünüm.

Foto 6. Cumhuriyet Caddesi'nden Atatürk Caddesi'ne yayaların geçişini sağlayan merdivenden görünüm

Caddenin Güney tarafında bulunan iş yerleri ile yol arasında yer alan kaldırım genişliği pek değişiklik göstermezken kuzey tarafında bulunan kaldırımlarda ise dükkanlar ile yol arasında oldukça girinti çıkıntı görülmektedir. Kaldırımların yola doğru çıkıntılarında kaldırımları yaya geçidine bağlayan hafif eğimler bulunmaktadır. Bunun yanında kaldırımların girintilerinde ise parkomat sisteminin uygulandığı çok sayıda araç park yeri mevcuttur (Bkz Foto. 7). Bütün bunlara ek olarak caddenin dört farklı noktasında çalışmaya dahil edilmeyen taksi durakları yer almaktadır (Bkz Foto. 8). Bu park yerlerinin varlığı kaldırımların genişliğinin Güney tarafında olduğu gibi düz olmasını engellemektedir. Ayrıca kaldırımların çeşitli yerlerinde seyyar satıcılar da yer almaktadır (Bkz Foto. 9).

Foto 7. Kaldırım çıkıntılarının olduğu yerde yaya geçidi ile birleşen hafif eğimler ve kaldırım girintilerinde ise parkomat sistemi uygulanan araç park yerleri.

Foto 8. Cumhuriyet Caddesi üzerinde yer alan taksi duraklarının birinden ana yola bakış.

Foto 9. Caddede yer alan bir ayakkabı boyacısı ve sağ tarafta araç park yeri.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Zihin haritası, mekânın görüntüsüyle ilgili olduğu kadar mekânı algılayan insanın yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, sosyo-ekonomik seviye, yaşanan yerde kalış süresi, şehir içi yaşama alanı ve mesleği gibi çok sayıda değişkenle de doğrudan ilgilidir (Aliağaoğlu ve Uğur 2010: 202). Ayrıca zihin haritaları kişilerin deneyimleri ve edindikleri bilgilerle şekillenip, kişiden kişiye oldukça farklılık göstermektedir. Bu farklılığı görüp değerlendirebilmek için farklı özelliklere sahip nüfus grupları oluşturulmuştur. 276 kişinin katılım gösterdiği çalışmada 246 anket ve taslak harita bilgileri değerlendirmeye alınmıştır (Bkz Tablo. 4).

Tablo 3. Nüfus gruplarına göre yapılan ve kullanılan anketler (2017)

Nüfus Grubu	Yapılan Anket		Kullanılan Anket		Miktar	Oran
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın		
Cadde Esnafı	32	19	28	19	47	% 19
Devlet Memurları	27	24	24	24	48	% 19
Eğitimciler	17	19	12	18	30	% 12
Üniversite Öğrencileri	15	33	15	26	41	% 17
Lise Öğrencileri	19	31	14	27	41	% 17
Ev Kadınları	0	40	0	39	39	% 16
Toplam	110	166	91	150	246	% 100

Değerlendirme sonucunda ankete katılan nüfus grupları arasındaki algısal farklar ve bu farklılığa neden olan etkenler belirlenmiştir. Ayrıca yapılan çalışma sonucunda elde edilen veriler ilk başta yapılan hipotezlerin birçoğunun doğruluğunu ortaya koymaktadır. Nüfus gruplarındaki farklılığı daha iyi değerlendirmek için her nüfus grubunun Cumhuriyet Caddesi algısı ayrı olarak ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

4.1. ESNAFLARIN MEKÂN ALGISI

Esnaf ve Küçük Sanatlar Kanunu'na göre esnaf; ister gezici olsun, ister bir dükkanda veya bir sokağın belli bir yerinde sabit bulunsun, ticareti sermayesi ile birlikte vücut çalışmalarına dayanarak ve geliri o yerde gelenek ve teamülüne nazaran tacir niteliği kazanmasını icap etmeyecek miktarda sınırlı olan kişiler olarak tanımlanmaktadır.

Cumhuriyet Caddesi'nde iş yeri bulunan esnafların, buldukları caddeyi tanıma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla; mümkün olduğunca farklı iş türünde çalışan 51 esnafa 14 sorudan oluşan anket ve Cumhuriyet Caddesi krokisi üzerinde hatırladıkları iş yerlerini göstermeleri istenen taslak haritada boşluk doldurma yöntemi uygulanmıştır

Cinsiyet, yaş, caddede bulunma süresi, iş yerini değiştirme ve değişimden etkilenme durumu, eğitim seviyesi ve ikâmet yerlerine göre caddedeki iş yerlerini bilme ilişkileri sorgulanmıştır. Uygulamaya katılan esnaflar Rizeli oldukları için diğer gruplarda olduğu gibi memlekete göre bilme ilişkisi sorgulanmamıştır.

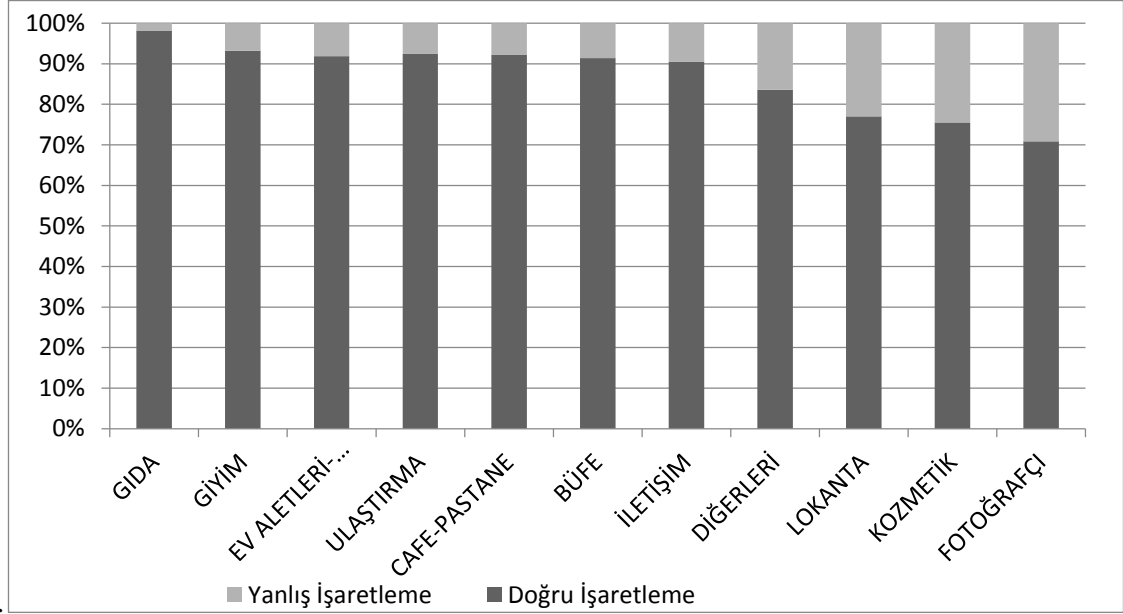
Çalışmaya 11 farklı iş yeri türünde çalışan 51 esnaf katılmıştır. Bunlardan ulaşım, fotoğrafçılık, lokanta ve gıda sektöründe çalışan esnafların doldurduğu toplam 4 anket ve kroki çalışma dışında tutulmuş olup, geriye kalan 47 anketten elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Çalışmaya en fazla katılım giyim sektöründe çalışan esnaflar (14) tarafından olmuştur. Ayrıca katılımı doğru orantılı olarak en fazla doğru işaretlemeyi de (836) bu sektörde çalışanlar gerçekleştirmişlerdir. Bununla beraber çalışmadaki en az katılım (1) en az doğru bilme miktarı ile (12) cafe-pastane işletmecisinde olmuştur (Bkz. Tablo. 4).

Tablo 4: Cadde esnafının iş yeri türlerine göre işaretleme miktarı (2017)

İş yeri Türleri	Yapılan Anket	Kullanılan Anket	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
Giyim	14	14	836	61	897
Ulaştırma	3	2	49	4	53
Büfe	2	2	64	6	70
Fotoğrafçı	3	2	17	7	24
İletişim	8	8	219	23	242
Ev Aletleri-Mobilya	4	4	135	12	147
Kozmetik	3	3	74	24	98
Gıda	2	1	54	1	55
Cafe-Pastane	1	1	12	1	13
Lokanta	9	8	161	48	161
Diğerleri	2	2	51	10	61
Toplam	51	47	1403	197	1.600

Oransal olarak bakıldığında ise % 97'lik pay ile gıda sektöründe çalışan esnafın en fazla bilme oranına sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra % 71'lik pay ile fotoğrafçılık sektöründe çalışanlar en az bilme oranına sahiptir.

Bunlara ek olarak; giyim, ulaştırma, büfe, iletişim, ev aletleri-mobilya, cafe-pastane işleten esnafın birbirine yakın değerler göstererek yaklaşık % 92'lik bilme oranı gösterdikleri tespit edilmiştir (Bkz Şekil. 4)

Şekil 4. Çalıştıkları iş yeri türüne göre esnafın caddede bulunan iş yerlerini bilme oranları (2017)

GBT (2016) Türkiye geneli esnaf ve zanaatkarların cinsiyete göre dağılımında erkek esnaf oranı % 86,5, kadın esnaf oranı % 13,5'tir. Rize esnaflarında da Türkiye genelinde olduğu gibi erkek esnaf oranı fazladır. Buna göre cinsiyet-bilme ilişkisinde erkek esnafın kadın esnafa göre bilme oranının fazla olacağı düşünölmüştür. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ise bunu doğrulamaktadır.

Çalışmaya katılan 47 esnaftan 28'i erkek, 19'u kadındır. Katılım gösterme miktarıyla doğru orantılı olarak, doğru işaretleme miktarı erkek esnafta, kadın esnaftan fazla olmuştur. Erkek esnaf 854 doğru işaretlemede bulunmuştur. Kadın esnaf ise 549 doğru işaretleme yapmıştır. Aynı Şekilde yanlış işaretleme miktarı da erkek esnafta, kadın esnaftan fazla olmuştur (Bkz Tablo. 5).

Tablo 5. Cinsiyete göre esnafın işaretleme miktarı ve oranı (2017)

Cinsiyet	Esnaf Sayısı	%	Doğru işaretleme	%	Yanlış işaretleme	%	Toplam işaretleme
Kadın	19	40	549	39	90	46	639
Erkek	28	60	854	61	107	54	961
Toplam	47	100	1403	100	197	100	1.600

Oransal olarak bakıldığında erkek esnafın yaklaşık % 89'luk bilme oranına, kadın esnafın ise % 86'lık bilme oranına sahip olduğu görülmektedir.

Kadın esnafın doğru bildikleri iş yeri türünde, giyim ve kozmetik ön plana çıkarken, pasajları hatırlamakta güçlük çekmeleri dikkat çekicidir. Erkek esnaflarda da kadınlarda olduğu gibi giyim türünü hatırlama ilk sırada yer almıştır fakat kozmetik türünü bu türdeki iş yeri ile komşu olan erkek esnaf dışında neredeyse hatırlayan olmamıştır. Bu durum, mekân algısında cinsiyete göre seçicilik olduğunu göstermektedir.

Esnafın yaşlarına göre bilme oranları da ele alınmıştır. Çalışmaya % 45'lik oran ile en fazla katılımı genç esnaflar göstermiştir. Gençleri % 32'lik oranla 30-39 yaş grubu, % 17'lik oranla 40-49 yaş grubu takip etmiştir. En az katılım ise % 6'lık oranla 50-60 yaş grubunda olmuştur.

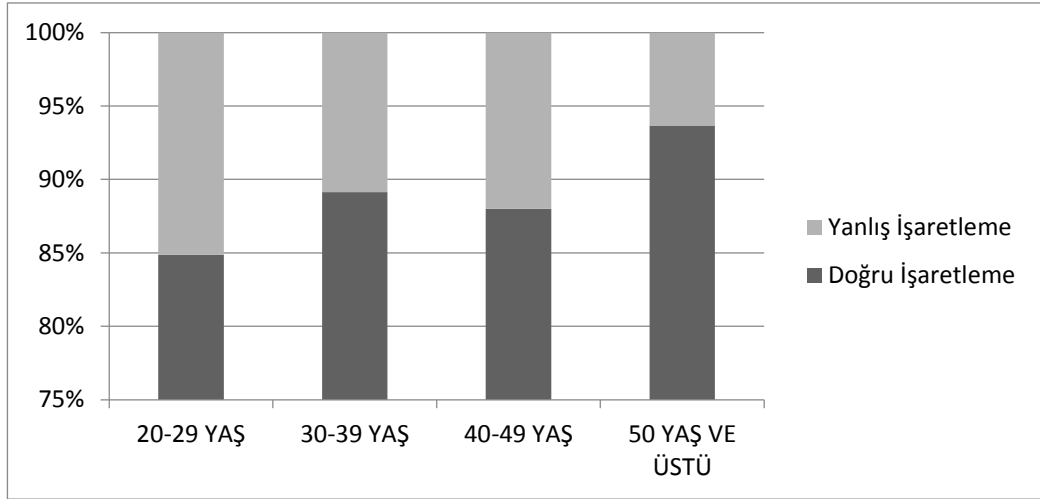
En fazla işaretlemeyi 20-29 yaş esnaf grubu yapmıştır. Bu grubu 30-39 yaş grubunda olan esnaflar, 427 doğru, 52 yanlış işaretleme takip etmiştir. 40-49 yaş esnaf grubu ise 264 doğru ve 36 yanlış işaretlemede bulunmuştur. Bunun yanı sıra en az katılım gösteren 50 yaş üstü esnaf grubu, en az doğru ve en az yanlış işaretleme miktarına sahip olduğu belirlenmiştir (Bkz Tablo. 6).

Tablo 6. Esnafın bulunduğu yaş grubuna göre bilme miktarı (2017)

Yaş	Esnaf Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam
20-29 Yaş	21	45	549	59	98	50	647
30-39 Yaş	15	32	427	23	52	26	479
40-49 Yaş	8	17	264	10	36	18	300
50 Yaş ve Üstü	3	6	163	8	11	6	174
Toplam	47	100	1403	100	197	100	1.600

Çalışmaya katılan esnafın yaşı ilerledikçe; doğru ve yanlış bilme sayısında azalma olurken, doğru bilme oranında ise artış olduğu görülmektedir.

En fazla doğru işaretleyen esnaf grubunu oluşturan 20-29 yaş grubu, yaklaşık % 85'lik bilme oranı ile en az bilme oranına, en az doğru işaretleme yapan 50 yaş üstü esnaf grubu ise % 93'lük bilme oranı ile en fazla bilme oranına sahip olduğu tespit edilmiştir. 30-39 yaş grubu % 89, 40-49 yaş grubu ise % 88'lik bilme oranı ile birbirine yakın bilme değerleri göstermektedir (Bkz Şekil. 5).

Şekil 5. Esnafın bulunduğu yaş grubuna göre bilme oranı (2017)

Lynch'e (1960) göre hiçbir şey kendiliğinden deneyimlenemeyeceği gibi çevrenin algılanması, geçmiş deneyimlerin hatırasıyla olabilir. Elde edilen bulgularda yaş artışı ile beraber bilme oranında artış olmasında, geçmiş deneyimlerin ve caddede daha uzun süre bulunma durumunun etkisini göstermektedir.

Çalışmaya katılım gösteren 47 esnaftan % 64'ü daha önce iş yerini değiştirmiş, % 36'sı ise iş yerini değiştirmemiştir. Bu iş yeri değişimi, hem cadde üzerinde hem de başka bir yerden caddeye taşınma şeklinde olmuştur. Katılım gösterenlerin çoğunu cadde içerisinde iş yerini değiştiren esnaflar oluşturmaktadır. Daha önce iş yerini değiştiren esnafların en fazla doğru işaretleme ve en az yanlış işaretleme miktarına sahip oldukları görülmektedir (Bkz Tablo. 7).

Tablo 7. Esnafın iş yeri değişim durumuna göre bilme miktarları ve oranları (2017)

Değişim Durumu	Esnaf Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
İş yerini Değişen	30	64	998	71	83	47	1.081
İş yerini Değiştirmeyen	17	36	405	29	94	53	499
Toplam	47	100	1403	100	197	100	1.580

Daha önce iş yerini değiştiren esnaflarda % 92'lik bilme oranı, iş yerini değiştirmeyen esnaflarda ise % 83'lik bilme oranı bulunmaktadır.

Cadde içerisinde yer değiştiren esnaflar daha çok iş yeri ile komşu olmuşlardır. Bu durum daha önceki komşuları ile yeni komşularını daha yakından izlemiş olmalarına dolayısıyla bir çok iş yerini kroki üzerinde doğru göstermeleri şeklinde olumlu etkide bulunmuştur. Genel olarak elde edilen bulgular iş yeri değişim durumunun mekân algısında etkili olduğunu göstermektedir.

Daha önce iş yerini değiştirdiğini belirten 30 esnaftan % 80'i değişimden olumlu etkilenmişken % 20'sinin ise bu değişimden olumsuz etkilenmiştir. Aynı zamanda değişimden olumlu etkilenen 24 esnaf, değişimden olumsuz etkilenen 6 esnaftan çok daha fazla doğru ve yanlış bilme miktarına sahiptir (Bkz Tablo. 8).

Tablo 8. Esnafın değişimden etkilenme durumu (2017)

Değişimden Etkilenme Durumu	Esnaf Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Olumlu	24	80	836	84	22	80	858
Olumsuz	6	20	162	16	15	20	177
Toplam	30	100	998	100	83	100	1.081

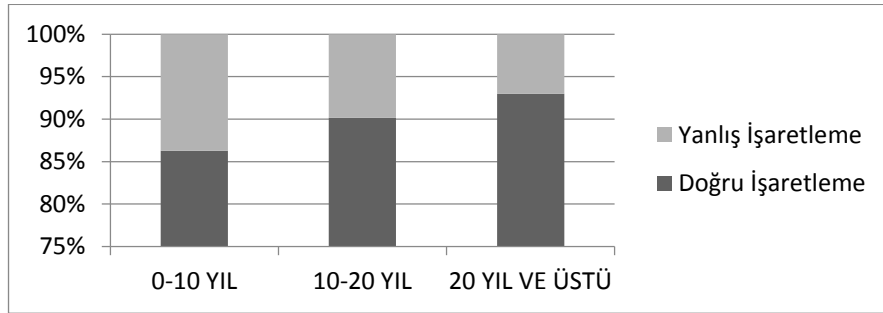
Değişimden olumlu etkilenen esnaflar % 93'lük bilme oranına, değişimden olumsuz etkilenen esnaflar ise % 91'lik bilme oranına sahiptir. Bu sonuçlar, esnafların değişimden etkilenme durumlarının mekân algılarına da etki ettiğini göstermektedir.

Caddede kalma süresi en kısa olan 0-10 yıl grubunda bulunan esnaflar % 62'lik oranla en fazla katılım gösteren grubu oluşturmaktadır. Bu grubu % 21'lik oranla 10-20 yıl arası caddede bulunan esnaf grubu takip ederken, en az katılımı % 17'lik oranla 20 yıl ve üzeri caddede bulunan esnaflar göstermişlerdir. Ayrıca en fazla katılım gösteren grubu oluşturan 0-10 yıl arası caddede bulunan esnaflar, kroki üzerinde en fazla doğru (730) ve yanlış (121) işaretlemelerde bulunmuşlardır. 10-20 yıl arası caddede bulunan 10 esnaf en az doğru bilme miktarına sahiptir. Buna ek olarak 20 yıldan daha uzun süre caddede bulunan esnaflar ise en az yanlış işaretleme yapan grubu oluşturmaktadırlar (Bkz Tablo. 9).

Tablo 9. Caddede bulunma süresi ve iş yeri bilme ilişkisi (2017)

Caddede Kalma Süresi	Esnaf Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
0-10 Yıl	29	62	730	52	121	65	851
10-20 Yıl	10	21	302	22	39	19	341
20 Yıl ve Üstü	8	17	371	26	37	16	408
Toplam	47	100	1403	100	197	100	1.600

Caddede bulunma süresi en kısa olan esnaf grubu % 86'lık bilme oranıyla en az doğru bilme oranını göstermişlerdir. 10-20 yıl grubu % 90'lık bilme oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. 20 yıl ve üstü caddede bulunan esnaflar ise 93'lük bilme oranıyla en fazla bilme oranına sahip grubu oluşturmaktadırlar (Bkz Şekil. 6).

Şekil 6. Caddede kalma süresine göre esnafların bilme oranları (2017)

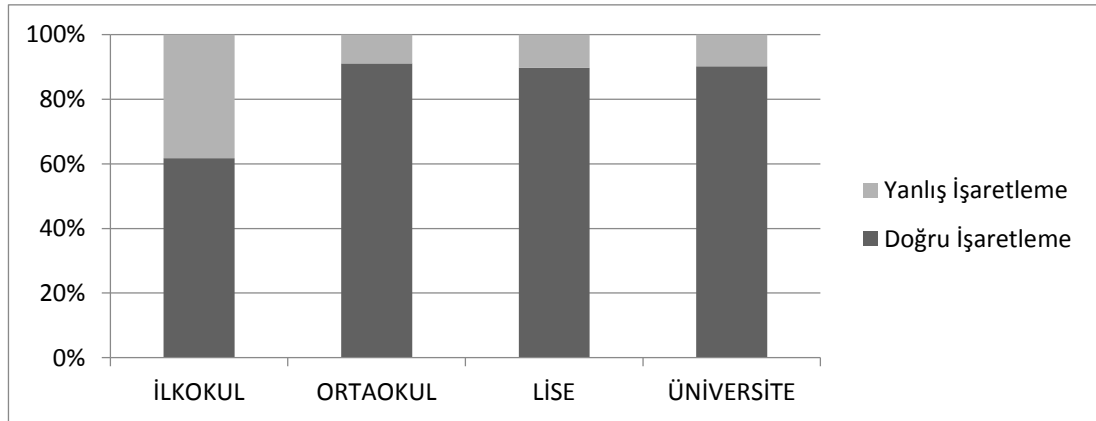
Esnafların eğitim düzeylerinin mekân algılarında etkisinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla eğitim durumuna göre dört grup oluşturulmuştur.

Bunların % 57'sini lise, % 19'unu üniversite, % 13'ünü ortaokul, % 11'ini ise ilkököl mezunu esnaf grupları oluşturmaktadır. En fazla katılım gösteren lise mezunu esnaf grubu, verilen taslak haritada hem en fazla doğru (845) hem de en fazla yanlış (98) işaretleme miktarına sahiptirler. İlkokul mezunu olan esnaf grubunda en az doğru (79) işaretleme görülmüştür. Buna ek olarak en az yanlış işaretleme miktarına ise üniversite mezunu olan esnaf grubunun sahip olduğu anlaşılmıştır (Bkz Tablo. 10).

Tablo 10. Eğitim seviyesi bilme ilişkisi (2017)

Eğitim Seviyesi	Esnaf Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
İlkokul	5	11	79	6	49	25	128
Ortaokul	6	13	223	16	22	11	245
Lise	27	57	845	60	98	50	943
Üniversite	9	19	256	18	28	14	284
Toplam	47	100	1403	100	197	100	1.600

İlkokul mezunu olan esnaflar % 61'lik bilme oranıyla en az bilen grubu olmuşlardır. Diğer eğitim seviyesindeki esnaflar ise yaklaşık % 90'lık bilme oranı ile birbirlerine yakın bilme oranına sahip oldukları tespit edilmiştir (Bkz Şekil. 7). Genel olarak bakıldığında ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan esnaflarda eğitim seviyelerinin bilme oranlarında ciddi farklılığa neden olmadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra ilkököl mezunu olan esnaflarda ise eğitim seviyesinin mekân algılarında olumsuz etkide bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 7. Eğitim seviyesine göre esnafların bilme oranları (2017)

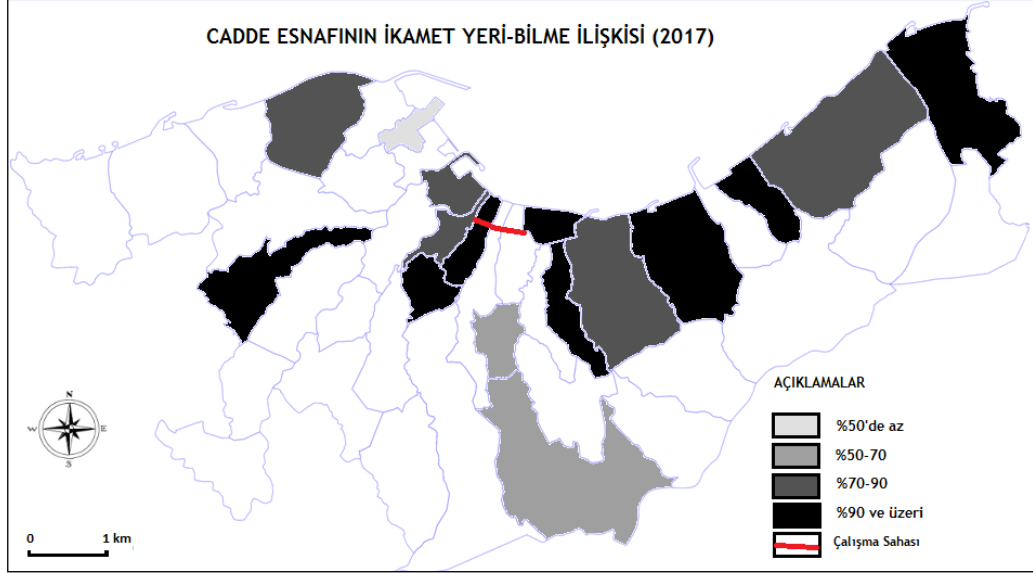
Çalışmaya katılım gösteren esnaflar 18 farklı mahallede ikâmet etmektedir. İkamet yerlerinin çalışma sahasına uzak veya yakın olması, bilme oranlarında herhangi bir etki oluşturur mu sorusundan hareketle esnafların ikâmet-bilme ilişkisi sorgulanmıştır. Bu kapsamda en fazla doğru işaretlemeyi Cumhuriyet Caddesi'ne yakın konumda bulunan Atmeydanı mahallesinde oturan esnaflar yapmıştır. En az doğru işaretleme ise çalışma sahasına çok da uzak olamayan Pehlivan mahallesinde ikâmet eden esnaflar tarafından olmuştur. Bunların yanında kroki de en fazla yanlış işaretlemenin Eminettin mahallesi gibi caddeye oldukça yakın bir mahallede olması, en az yanlış işaretlemenin ise merkez dışında ikâmet eden bir esnaf tarafından olması oldukça dikkat çekicidir (Bkz Tablo. 11).

Tablo 11. Esnafların ikamet edilen mahalleye göre işaretleme miktarı (2017)

Mahalle	Yapılan Anket	Kullanılan Anket	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
At Meydanı	5	5	234	14	248
Mermerdelen	1	1	2	9	11
Yeni Mahalle	1	1	40	4	44
Portakallık	2	1	38	2	40
Yeniköy Mahalle	1	0	0	0	0
Çarşı	3	2	85	8	93
Dağsu	1	1	22	15	37
Pehlivan	1	1	6	6	12
İslampaşa	3	3	45	9	54
Piri Reis	5	5	65	20	85
Engindere	2	2	62	6	68
Paşakuyu	2	2	87	8	95
Ekrem Orhon	4	3	100	6	106
Fener	5	5	179	21	200
Gülbahar	4	4	142	15	157
Müftü	5	5	145	24	169
Eminettin	5	5	143	29	172
Diğer	1	1	8	1	9
Toplam	51	47	1403	197	1.600

İkamet yerlerine göre işaretleme sayılarında farklılık olmasında, katılımcı sayılarının etkisinden söz etmek mümkündür.

Oransal olarak bakıldığında ise en fazla bilme oranı % 95’lik oranlarla Portakallık ve Ekrem Orhon mahalleleri esnafları, en az bilme oranı ise % 19’luk oranla Mermerdelen mahallesinde ikâmet eden esnaflar tarafından olmuştur (Bkz Şekil. 8).

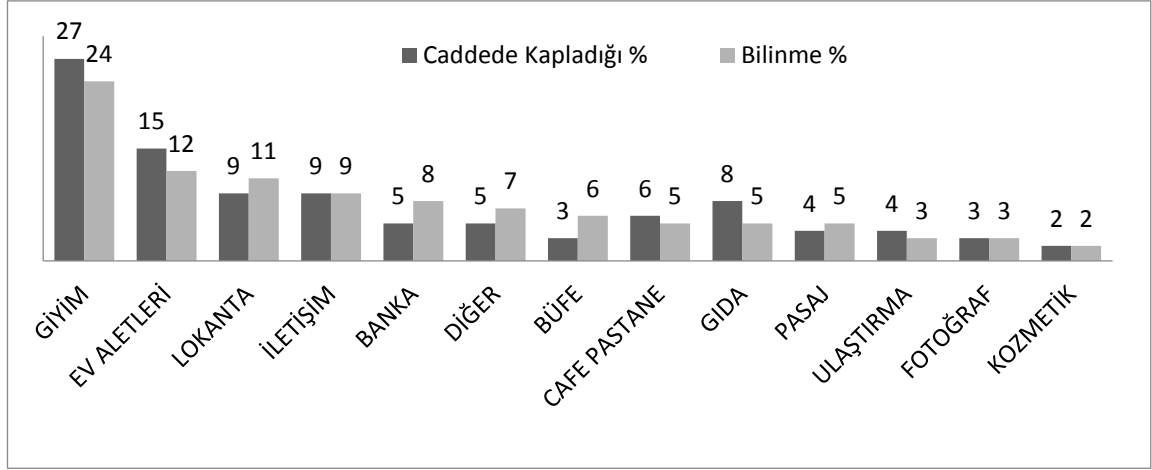

Şekil 8. Esnafların ikamet edilen mahallelere göre bilme oranı (2017)

4.1.1.Esnafların Zihin Haritalarında Cumhuriyet Caddesi

Araştırma sonucu uygulanan anket ve taslak harita verileri birlikte değerlendirilerek, esnafların zihin haritası oluşturulmuştur.

En yüksek bilinme % 24'lük oranla giyim türünde olmuştur. Bu oranın yüksek olmasında caddede giyim türündeki iş yerlerinin fazla olması (% 27) etkili olmuştur. Bu iş kolunda çalışan esnafların ankete fazla katılım göstermiş olmalarının da etkisi vardır. Giyim sektöründe çalışan esnaflar hem komşuları olan iş yerlerini hem de rakip iş yerlerini doğru olarak bilmişlerdir. En düşük bilinme, caddede bulunma oranıyla eşit olan (% 2) kozmetik sektöründe olmuştur. Bu durumun oluşmasında kozmetik sektörünün muhatabı olan kadın esnaf sayısının ve caddede kozmetik türünde iş yerinin az olması etkili olmuştur. Hatırlanma düzeyi düşük olan diğer iş yeri türleri, ulaştırma (% 3) ve fotoğrafçılıktır (% 3). Fotoğrafçılık türünde bilmenin az olmasında, caddede bu türde iş yerinin az olması ve daha çok komşuları tarafından hatırlanmaları etkilidir (Bkz Şekil. 9).

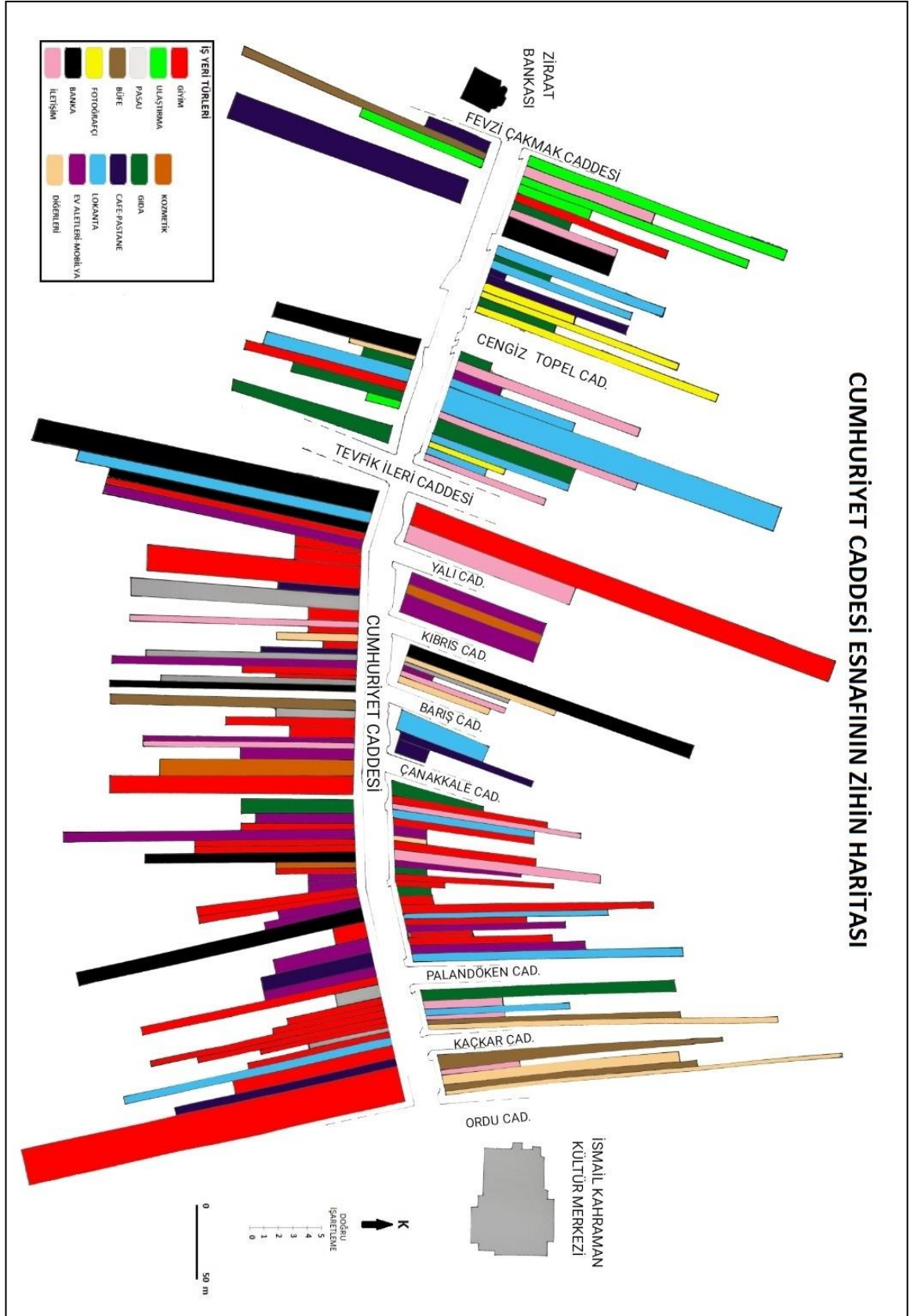
Şekil 9. Esnafların İş yeri türlerine göre bilinme oranları (2017)

Esnaflar caddeyi oldukça iyi tanımaktadır. En fazla doğru işaretleme giyim (342), en az doğru işaretleme ise kozmetik (26) türünde olmuştur (Bkz Tablo. 12).

Tablo 12. Esnafların iş yeri türlerine göre bilme miktarı ve oranı (2017)

İş yeri Türü	İş yeri Miktarı	İş yeri Oranı (%)	Bilinen İş yeri Miktarı	Bilinen İş yeri Oranı (%)
Giyim	40	27	342	24
Ulaştırma	5	4	47	3
Pasaj	6	4	73	5
Büfe	5	3	81	6
Fotoğrafçılık	5	3	45	3
Banka	8	5	118	8
İletişim	14	9	125	9
Ev Aletleri-Mobilya	22	15	161	12
Kozmetik	3	2	26	2
Gıda	12	8	72	5
Cafe-Pastane	9	6	71	5
Lokanta	14	9	150	11
Diğerleri	8	5	92	7
Toplam	151	100	1403	100

İş yerlerinin caddede bulunma oranları ile bilinen iş yeri oranları birbirine yakındır. Fotoğrafçılık (% 3) ve iletişim (% 9) türlerinde caddede bulunma oranları ile bilinme oranları aynıdır. Giyim, ulaştırma, ev aletleri-mobilya, gıda, cafe-pastane türündeki iş yerlerinin bilinme oranlarında, caddede bulunma oranına göre azalma olmuştur. Pasaj, büfe, banka, lokanta ve diğerlerinde ise bilinme oranlarında artış olduğu görülmektedir. Caddede % 4'lük alan kaplayan pasajların bilme oranında % 5'lik payının olmasında pasaj içerisinde iş yeri bulunan esnafların etkisi olmuştur. % 3 alan kaplayan büfe türünün % 6'luk oranla bilinmesinde ve % 9'luk alan kaplayan lokanta türünün % 11'lik oranla bilinmesinde de esnafların günlük beslenme ihtiyaçları etkili olmuştur. Buna bağlı olarak büfe ve lokantaların caddede bulunma oranları az olmasına rağmen esnafların mekân algılarında bilinme oranları fazladır. İş yeri türleri içinde, diğerleri başlığı altında ele alınanların caddede kapladıkları alan % 5 iken, bu türün bilinme oranı % 7 olmasında, çiçekçinin caddenin nirengi noktalarından olan kuzey yanındaki köşe başında olması hatırlamayı kolaylaştırdığının göstergesidir (Bkz Şekil. 10).

Şekil 10. Cadde esnafının zihin haritası

Bilinme sayısı az olan iş yerlerinin; çalışma sahasında kapladığı alan dar olan ve caddede bulunma süresi kısa olan iş yerleri olması dikkat çekicidir. Ayrıca iki ara cadde arasında olduğu için konumu karıştırılan iş yerlerinin de olduğu gözlemlenmiştir. Bilinme sayıları en fazla olan iş yerleri; Flo, Komagene Çiğköfte, Akbank, Teknosa, Mis Lahmacun, Yapı Kredi, Ulusoy Turizm, Huzur Pide ve Kebap, LCW, Didim Fast Food, Tadım Kuruyemiş, Çiçekçi gibi genellikle köşe başında bulunan, vitrin çekiciliği bulunan, caddede kapladığı alanı geniş olan ve caddede uzun süre bulunan iş yerleri olmuştur. En az bilinenler ise; Dark Wood Ayakkabı, Atmaca Turizm, Bizimeller Unlu Mamülleri, Yöresel Ürünler, Next Nexstar, Doruk Unlu Mamülleri, Azaklı Halı, Araboğlu Plastik, Karali Çay, Doğu Çay, Goril Giyim gibi genelde caddede bulunma süresi az olan, kapladıkları alan az olan, iki cadde arasında konumu kolay karıştırılabilecek yerde olan iş yerleridir.

Esnafın sürekli olarak alışveriş mekânları ile etkileşim içerisinde olmaları, caddede bulunan iş yerlerini zihinlerinde saklayabilmelerine ve krokide işaretleme yapılması istendiğinde iş yerlerini kağıda aktarabilmelerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Genel olarak esnafın zihin haritalarına bakıldığında; komşu iş yerlerini, vitrin genişliği büyük olan ve uzun süredir caddede bulunan iş yerlerini daha iyi bildikleri ortaya çıkmıştır. Esnafın bu algılarına cinsiyet, yaş, caddede bulunma süreleri, çalıştıkları iş kolu ve iş yeri değiştirme durumlarının etki ettiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar çalışmanın başındaki varsayımların doğruluğunu göstermesi bakımından önemlidir.

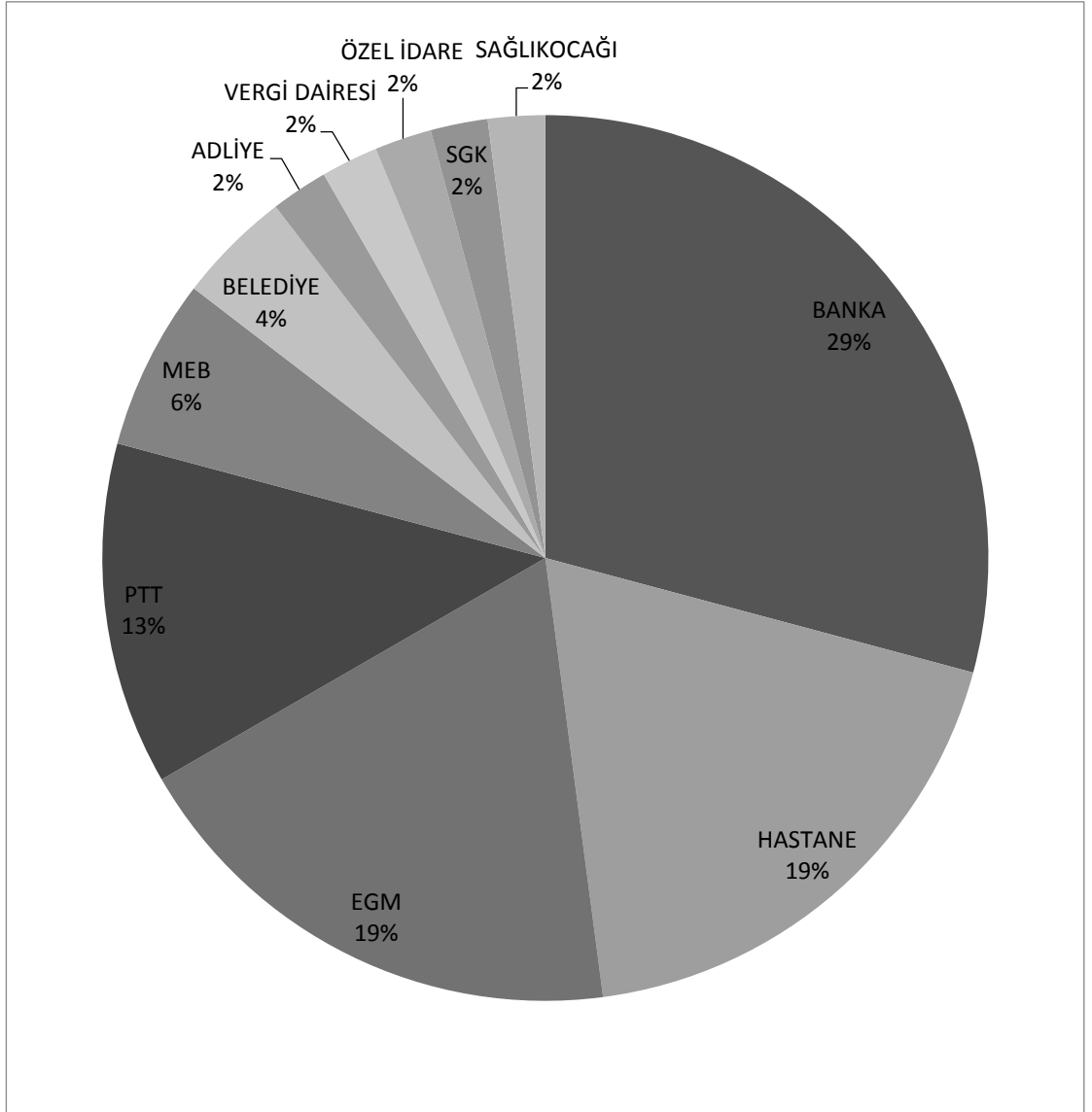
4.2.DEVLET MEMURLARININ MEKÂN ALGISI

Zihin haritaları memurların algılarını, öğrenmelerini, fikirlerini kâğıt üzerinde göstermesi açısından önem arz etmektedir. Rize’de çeşitli kamu kurumlarında çalışan devlet memurlarının Cumhuriyet Caddesi’ni tanıma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla; 11 farklı kurumda çalışan 51 devlet memuruna 15 sorudan oluşan anket ve Cumhuriyet Caddesi krokisi üzerinde hatırladıkları iş yerlerini göstermeleri istenen taslak haritada boşluk doldurma yöntemi uygulanmıştır.

Anket sorularının tümünü yanıtlayan; belediye, MEB ve hastane çalışanı 3 memur taslak haritada hiç işaretleme yapmadığından bu memurların anketleri çalışmaya dahil edilmemiş ve toplam 48 anket verisi kullanılarak bulgular yorumlanmıştır.

Memurların cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, caddeye gitme nedeni, caddeye gitme sıklığı, doğum yeri, caddeyi kullanım yönü, çalışılan kurum ve ikâmet yerlerine göre caddedeki iş yerlerini bilme ilişkileri sorgulanmıştır.

Çalışmaya en fazla bankalarda çalışan memurlar (% 29) katılım göstermiştir. En az katılım ise adliye (% 2), SGK (% 2), Özel İdare (% 2) ve vergi dairesi (% 2) çalışanları tarafından olmuştur (Bkz Şekil. 11).

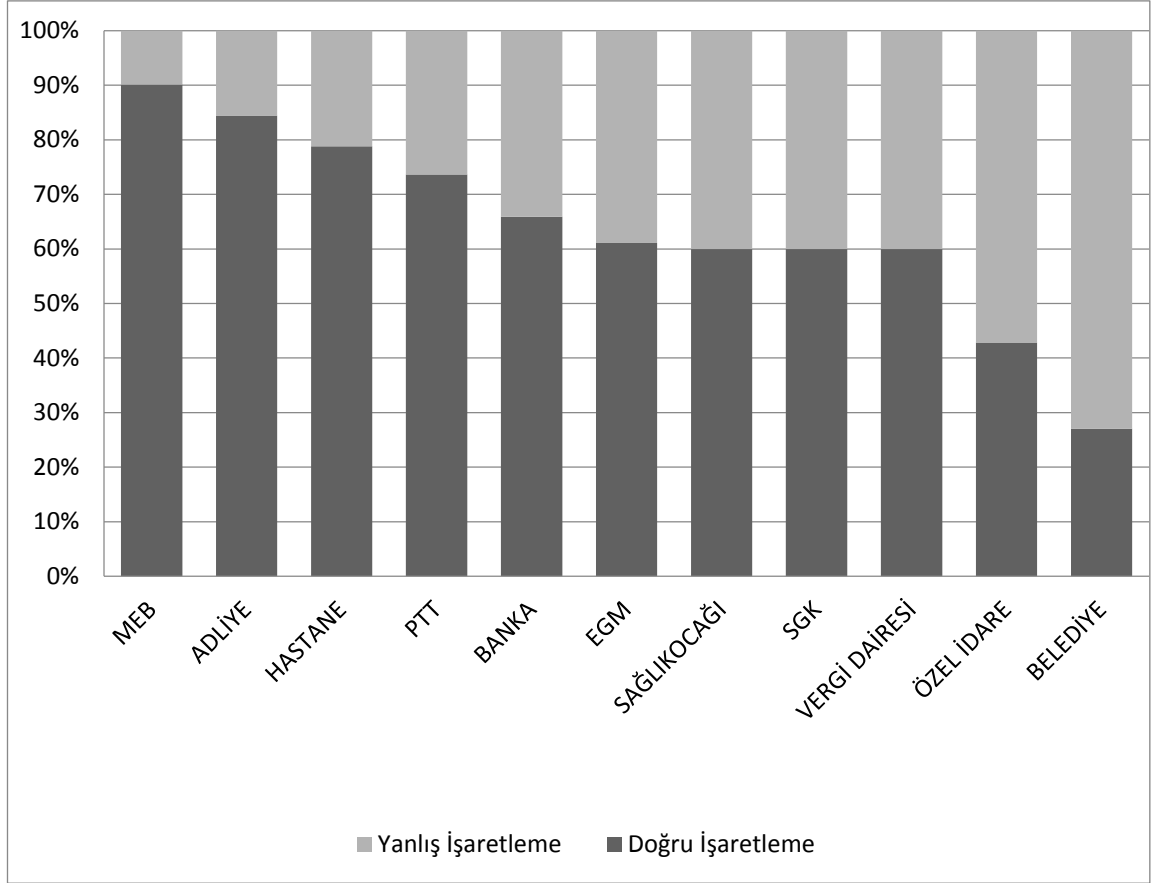
Şekil 11. Memurların çalışmaya katılım oranları

Çalışmaya en fazla katılımı gösteren banka memurları aynı zamanda en fazla doğru ve en fazla yanlış işaretlemeye bulunan grubu da oluşturmaktadır. En az katılım gösteren gruplardan birini oluşturan Özel İdare çalışanı, en az doğru işaretleme ve en az yanlış işaretleme yapmıştır (Bkz Tablo. 13).

Tablo 13. Devlet memurlarının çalıştıkları kamu kuruluşlarına göre işaretleme miktarları (2017)

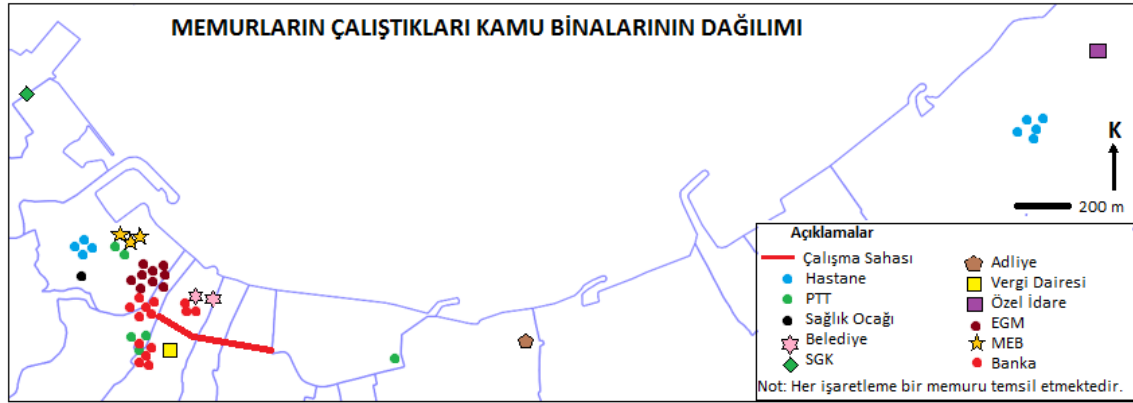
Kamu Kuruluşları	Yapılan Anket Sayısı	Kullanılan Anket Sayısı	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
Hastane	9	9	171	46	217
PTT	6	6	109	39	148
EGM	9	9	102	65	167
Sağlık Ocağı	2	1	9	6	15
Belediye	3	2	20	54	74
SGK	1	1	9	6	15
MEB	4	3	119	13	132
Adliye	1	1	38	7	45
Vergi Dairesi	1	1	9	6	15
Özel İdare	1	1	3	4	7
Banka	14	14	172	89	261
Toplam	51	48	761	335	1.096

Özel İdare çalışanının caddede çok az iş yerini hatırlamasında; caddenin sadece küçük bir bölümünü araçla işe giderken kullanıp eve dönüşte farklı güzergâhı kullanıyor olmasının etkisi olmuştur. Oransal olarak bakıldığında yaklaşık % 90'lık bilme oranıyla ile MEB'de çalışan memurlar en fazla doğru bilme oranına sahipken, % 26'luk oran ile belediye çalışanlarının en az bilme oranına sahip olduğu görülmektedir (Bkz Şekil. 12).

Şekil 12. Devlet memurlarının çalıştıkları kamu kurumlarına göre bilme oranları (2017)

MEB, belediye, sağlık ocağı, PTT, EGM, vergi dairesi, Rize Devlet Hastanesi ve banka binaları çalışma sahasına çok yakın konumda iken; adliye, il özel idaresi, SGK ve araştırma hastanesi oldukça uzak konumda yer almaktadır (Bkz Şekil. 13). Kamu binalarının konumu, işe gidiş veya dönüşte Cumhuriyet Caddesi'ni kullanma durumuna göre memurların krokide doğru işaretleme sayısına etkiye bulunmuştur.

Şekil 13. Memurların çalıştıkları kamu binalarının dağılımı

DPT 2017 verilerine göre Türkiye'deki memurların% 40.68'i kadınlardan, % 59.32'si ise erkeklerden oluşur. Bu çalışmaya katılan 48 memurun % 50'si kadın, % 50'si erkek memurlardan oluşmaktadır. En fazla doğru (435) ve yanlış (189) işaretlemeyi kadın memurlar yapmıştır. Erkek memurların doğru (326) ve yanlış (146) işaretlemeleri kadın memurlardan çok daha azdır (Tablo. 14).

Tablo 14. Cinsiyete göre memurların işaretleme miktarları (2017)

Cinsiyet	Memur Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Kadın	24	50	435	57	189	56	624
Erkek	24	50	326	43	146	44	472
Toplam	48	100	761	100	335	100	1.096

İşaretleme miktarında cinsiyete göre oldukça fark varken oransal olarak bakıldığında ise bilme oranında % 1'lik fark olduğu ortaya çıkmıştır. Kadın memurlar % 69 bilme oranına, erkek memurlarda % 68 bilme oranına sahiptirler.

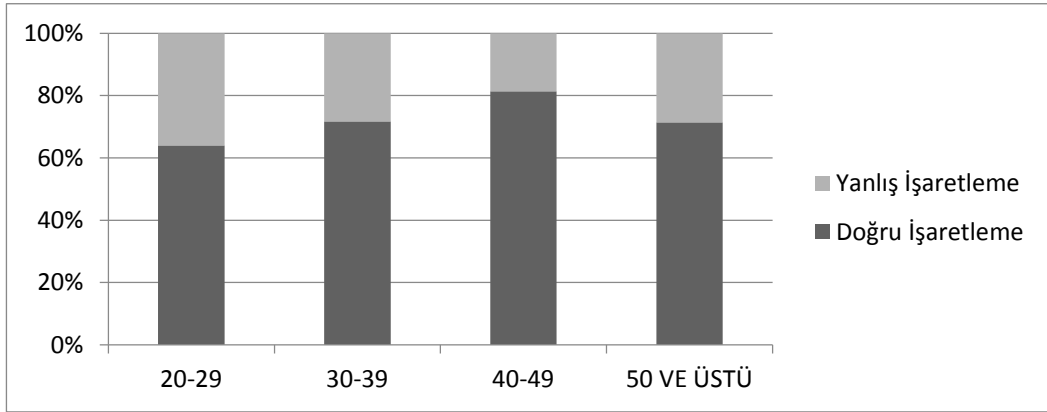
Kadın memurların en fazla işaretlemede buldukları iş yeri türleri; giyim, kozmetik ve bankalar iken erkek memurların bayanlardan farklı olarak en fazla işaretlemede buldukları iş yerleri lokanta ve cafe-pastaneler olmuştur. Erkek memurlar, kadın memurlar gibi giyim ve bankaların yerini de iyi hatırlamaktadır fakat erkek memurların kozmetik türündeki iş yerlerini hatırlamakta güçlük çektikleri belirlenmiştir. Bu durum memurların ihtiyaç duydukları ürünleri satan iş yerlerini daha iyi hatırladıklarını göstermektedir.

Çalışmaya katılan memurlardan 24'ü 20-29 yaş arası, 17'si 30-39 yaş arası, 6'sı 40-49 yaş arasında ve 1'i de 50 yaş ve üstü memurlardan oluşmaktadır. 20-29 yaş aralığında bulunan memurlar en fazla doğru (340) ve en fazla yanlış (191) işaretleyen grubu oluşturmaktadır. En az katılımın olduğu 50 yaş üstü grupta bulunan memur ise en az doğru (10) ve en az yanlış (4) işaretleyen grubu oluşturmuşlardır (Bkz Tablo. 15).

Tablo 15. Devlet memurlarının yaş grupları ile bilme ilişkisi (2017)

Yaş	Memur Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
20-29	24	50	340	45	191	57	531
30-39	17	35	276	36	109	33	385
40-49	6	13	135	18	31	9	166
50 ve Üstü	1	2	10	1	4	1	14
Toplam	48	100	761	100	335	100	1.096

En fazla katılım gösteren 20-29 yaş grubu memurlar % 64'lük bilme oranıyla en az bilen grubu oluşturmuşlardır. 40-49 yaş grubu memurlar ise % 82'lik bilme oranıyla en fazla bilme oranına sahip grubu oluşturmaktadır. 30-39 yaş grubu ile 50 yaş üstü memurların bilme oranları birbirine oldukça yakın olup, yaklaşık % 72'lik bilme oranına sahiptirler (Bkz Şekil. 14). 20-49 yaş aralığında yaş ilerledikçe bilme oranında artış yaşanırken (% 64, % 72, % 85) 50 yaş üstü memurların % 72 bilme oranına sahip olmaları düzenli artışı bozmuştur. Bu artış düzeninin bozulmasında, 50 yaş üstü memurların caddeye gitme sıklıkları olumsuz etkide bulunmuştur.

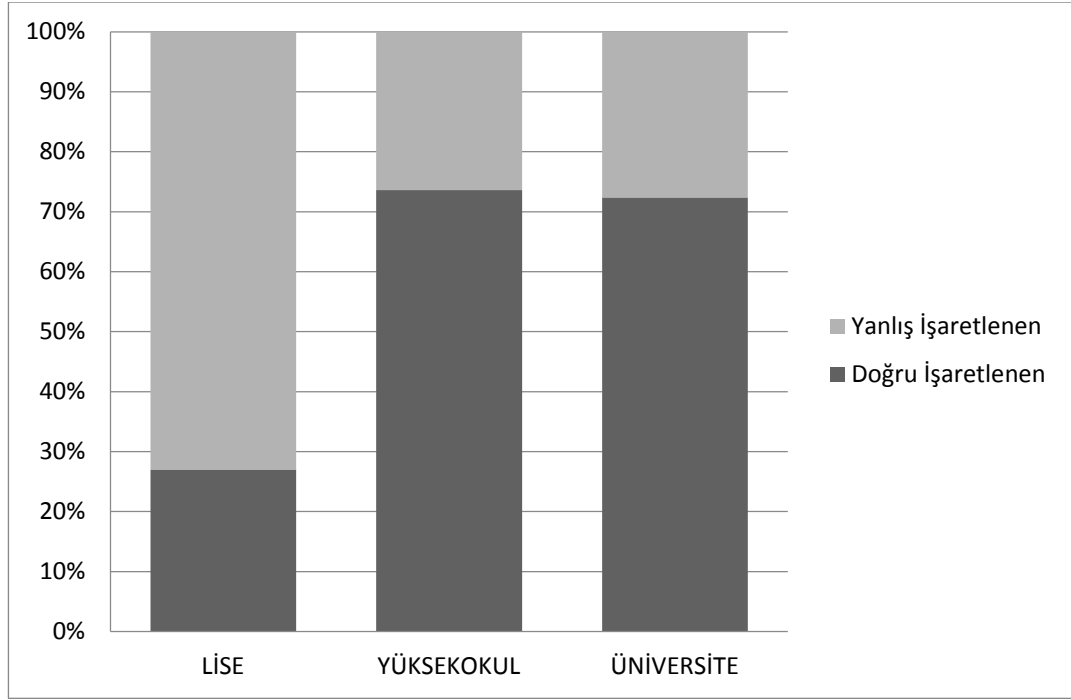
Şekil 14. Devlet memurlarının yaş-bilme ilişkisi (2017)

Memurlardan % 52'si yüksekokul mezunu, % 44'ü üniversite mezunu, % 4 ise lise mezunudur. 21 kişinin katılım gösterdiği üniversite mezunu memurlar en fazla doğru (427) ve en fazla yanlış (163) işaretleyen grubu oluşturmaktadır. 25 kişinin katıldığı ve en fazla katılım gösteren grubu oluşturan yüksekokul mezunları üniversite mezunları kadar doğru ve yanlış işaretlemede bulunmamışlardır. 2 kişinin katıldığı, en az katılım gösteren grubu oluşturan lise mezunu memur grubu ise en az doğru (20) ve en az yanlış (54) işaretleyen grubu oluşturmaktadır (Bkz Tablo. 16).

Tablo 16. Memurların eğitim seviyelerine göre bilme ilişkisi (2017)

Eğitim Seviyesi	Memur Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Lise	2	4	20	3	54	16	74
Yüksekokul	25	52	329	42	118	35	447
Üniversite	21	44	427	55	163	49	590
Toplam	48	100	761	100	335	100	1.096

Yüksekokul ve üniversite mezunu memurlar yaklaşık aynı bilme değerine(% 73) sahiptir. Lise mezunu memur grubu ise % 28 gibi oldukça az bilme oranına sahiptir (Bkz Şekil. 15). Lise mezunu memurların bilme oranlarının bu kadar düşük olmasında; yeni atanan ve caddeyi kullanım sıklığı oldukça belirleyici olmuştur.

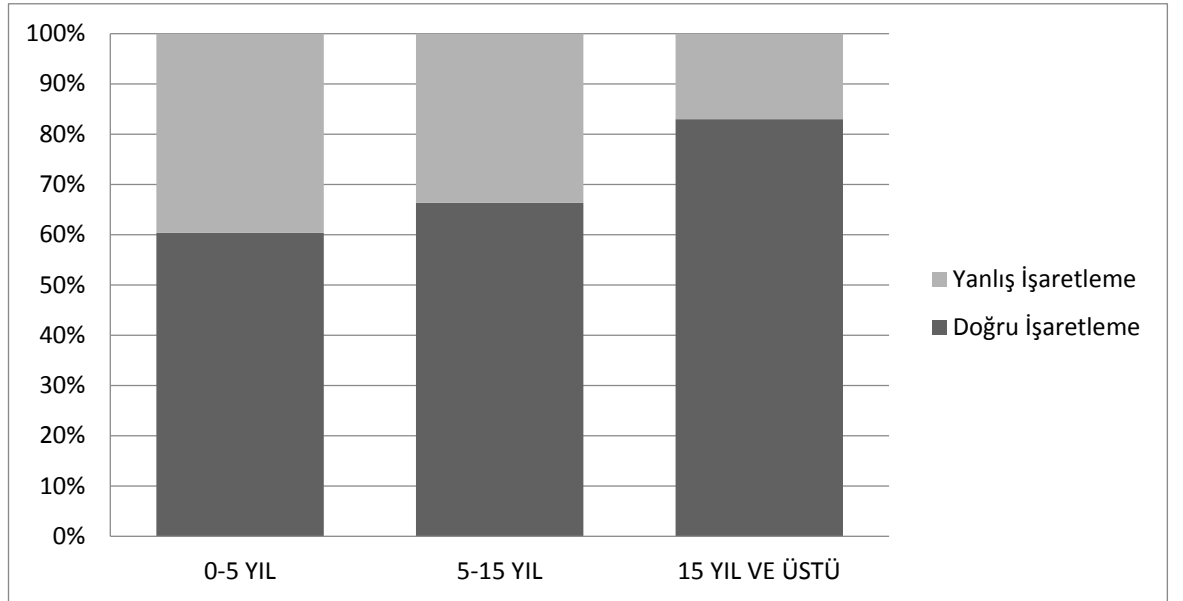
Şekil 15. Memurların eğitim seviyelerine göre bilme oranları (2017)

İnsanların mekân algılarında, bir şehirde bulunma süresi oldukça etkilidir. Rize’de en az kalanlar % 62’lik oranla en fazla katılım gösteren grubu oluşturmaktadırlar. 5-15 yıl arası Rize’de kalanlar % 13’lük kısmı oluştururken, 15 yılın üzerinde Rize’de bulunan memurlar % 25’lik oranla katılım göstermişlerdir. Rize’de kalma süresi en kısa olan memurlar en fazla doğru (347) ve en fazla yanlış (228) işaretleyen grubu oluşturmaktadır. 5-15 yıl arası Rize’de bulunanlar ise en az doğru (73) ve en az yanlış (37) işaretleyen grubu oluşturmaktalar (Bkz Tablo. 17).

Tablo 17. Memurların Rize’de kalma sürelerine göre bilme ilişkisi (2017)

Rize’de Kalma Yılı	Memur Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
0-5	30	62	347	46	228	68	575
5-15	6	13	73	9	37	11	110
15 ve Üstü	12	25	341	45	70	21	411
Toplam	48	100	761	100	335	100	1.096

0-5 yıl arası Rize’de bulana memurlar % 60’lık bilme oranıyla en az bilme oranına sahip grubu oluşturmaktadır. 5-15 yıl arası Rize’de bulunanlar % 66’lık bilme oranına, 15 yıldan fazla kalanlar ise % 82’lik bilme oranıyla en fazla bilen grubu oluşturmaktadırlar (Bkz Şekil. 16). Bir şehirde yaşama süresi arttıkça, kişilerin o şehirde bulunan mekânları gözleme süresi de uzayacağından bilme oranlarında artış olması doğaldır.

Şekil 16. Memurların Rize’de kalma sürelerine göre bilme oranları (2017)

Çalışmaya katılan memurların % 77’si Rizeli olmayan, % 23’ü ise Rizeli olan memurlardır. Rizeli olmayan 37 memur 428 iş yerini doru işaretleyip, 275 iş yerini ise yanlış işaretlemiştir. Rizeli olan 11 memur ise 333 doğru, 60 yanlış işaretlemede bulunmuştur (Bkz Tablo. 18).

Tablo 18. Memurların memleketlerine göre bilme ilişkisi (2017)

Memleket	Memur Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Rizeli	11	23	333	44	60	18	393
Rizeli Değil	37	77	428	56	275	82	703
Toplam	48	100	761	100	335	100	1.096

Rizeli olan memurlar % 84'lük bilme oranına, Rizeli olmayan memurlar ise % 61'lik bilme oranına sahiptir.

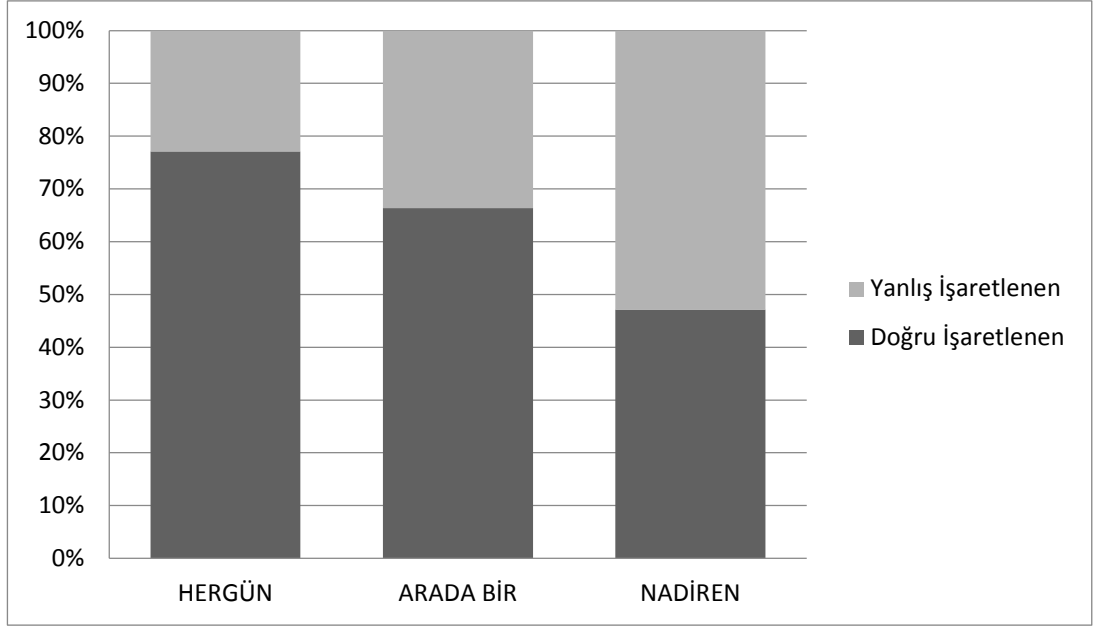
Rizeli memurların bilme oranlarının Rizeli olmayan memurlara göre fazla olması; kişilerin doğdukları, büyüdüğü, uzun yıllar yaşamlarını sürdürdükleri şehirlerin, kentsel mekânı algısında etkisi olduğunun göstergesidir.

Memurların caddeye gitme sıklığı arttıkça iş yerlerini doğru şekilde hatırlayacakları düşünülmüştür. Bu kapsamda çalışmaya katılım gösteren memurlardan % 46'sı caddeye her gün gittiğini, % 37'si caddeye arada bir gittiğini, % 17'si ise caddeye nadiren gittiğini söylemiştir. Caddeye her gün giden 22 memur en fazla doğru (461) ve en fazla yanlış (137) işaretleme yapan grubu oluşturmaktadır. Caddeye nadiren giden 8 memur ise en az doğru (75) ve en az yanlış (84) işaretlemede bulunmuştur (Bkz Tablo. 19).

Tablo 19. Memurların caddeye gitme sıklığına göre bilme ilişkisi (2017)

Caddeye Gitme Sıklığı	Memur Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Her Gün	22	46	461	61	137	41	598
Arada Bir	18	37	225	29	114	34	339
Nadiren	8	17	75	10	84	25	159
Toplam	48	100	761	100	335	100	1.096

Her gün caddeye giden memurlar % 78'lik bilme oranına, arada bir caddeye gidenler % 66'lık bilme oranına, caddeye nadiren giden memurlar ise % 48'lik bilme oranına sahiptir (Bkz Şekil. 17). Bulgular neticesinde caddeye gitme sıklığı arttıkça bilme oranında da artış olduğu doğrulanmıştır.

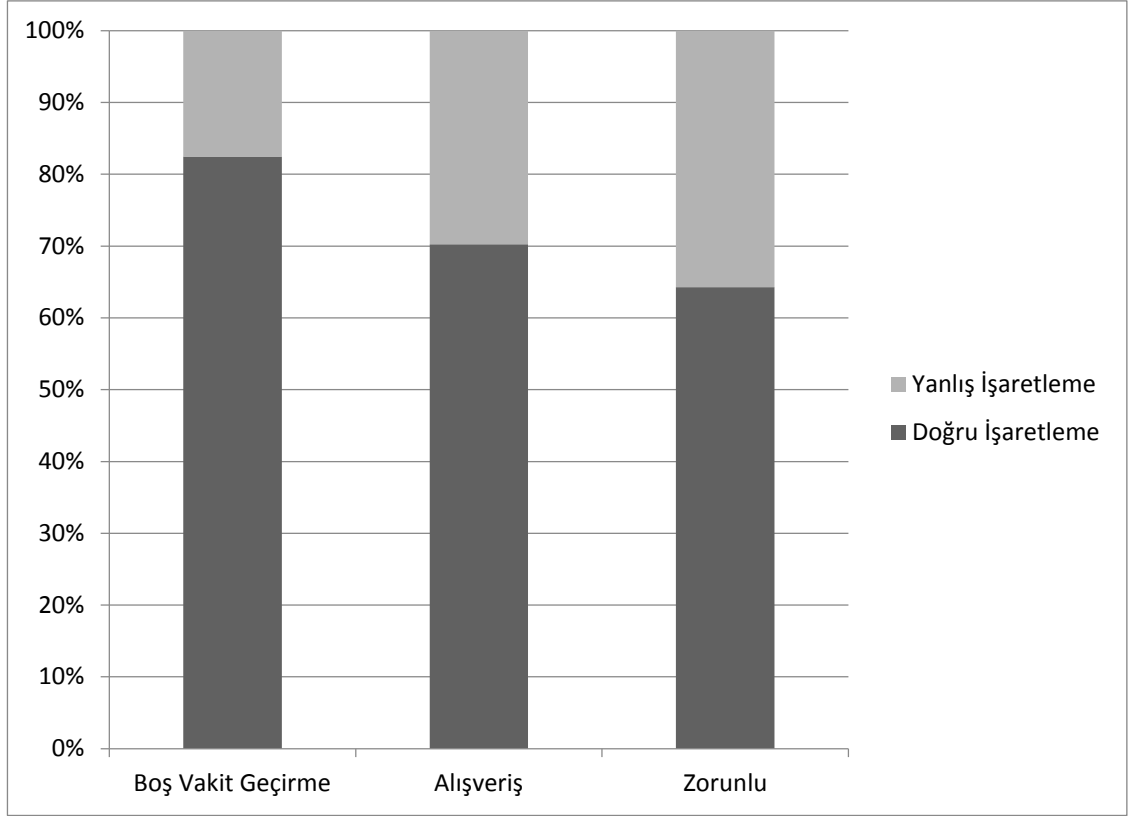
Şekil 17. Caddeye gitme sıklığına göre memurların bilme oranı (2017)

Caddeye giden memurların % 61'i, caddeye gitme nedeninin alışveriş olduğunu belirtmiştir. Memurların % 21'i zorunlu olarak caddeye giderken, % 8'i ise boş vakit geçirmek için caddeye gitmektedir. Caddeye gitme nedeni alışveriş olan 25 devlet memuru, en fazla doğru (373) ve en fazla yanlış (158) işaretlemeye bulunmuştur. Caddeye boş vakit geçirmek için giden 4 memur ise katılım azlığına bağlı olarak en az doğru (113) ve en az yanlış (24) işaretleyen grubu oluşturmaktadır (Bkz Tablo. 20).

Tablo 20. Memurların caddeyi kullanım nedenine göre bilme ilişkisi (2017)

Caddeyi Kullanım Nedeni	Memur Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Boş Vakit Geçirme	4	8	113	15	24	7	137
Alışveriş	29	61	373	49	158	47	531
Zorunlu	15	31	275	36	153	46	428
Toplam	48	100	761	100	335	100	1.096

Boş vakit geçirmek için caddeye giden memurların % 82'lik bilme oranına sahip olmaları, çevreyi oldukça iyi gözlediklerini göstermektedir. Alışveriş yapma amacıyla caddeyi kullanan memurlar ise % 70'lik bilme oranı gösterip, boş vakit geçirmek için caddeyi kullananlardan daha az bilme oranına sahipler. Zorunlu olarak caddeyi kullanan memurlar en az (% 64) bilme oranına sahip grubu oluşturmaktalar (Bkz Şekil. 18).

Şekil 18. Memurların caddeyi kullanım nedeni bilme ilişkisi (2017)

Memurlardan % 58'i caddenin kuzey , % 42'si ise güney tarafını daha çok kullanmaktadır. Caddenin kuzeyini daha çok kullandığını söyleyen memurlar en fazla doğru (456) ve en fazla yanlış (193) işaretleme yapmışlardır. En az doğru (305) ve yanlış (142) işaretleyen memurlar ise çalışma sahasının güney tarafını daha çok kullanmaktadırlar (Bkz Tablo. 21).

Tablo 21. Memurların caddeyi kullanım yönü bilme ilişkisi (2017)

Caddeyi Kullanım Yönü	Memur Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Güney	20	42	305	40	142	42	447
Kuzey	28	58	456	60	193	58	649
Toplam	48	100	761	100	335	100	1.096

Kuzey tarafını kullanan memurların bilme oranı % 70, Güney tarafını kullananların ise % 68'dir. Caddeyi kullanım yönüne göre bilme oranlarına bakıldığında; caddeyi kullanım yönünün memurların mekân algılarında çok etkili olmadığı sonucunu doğurmuştur.

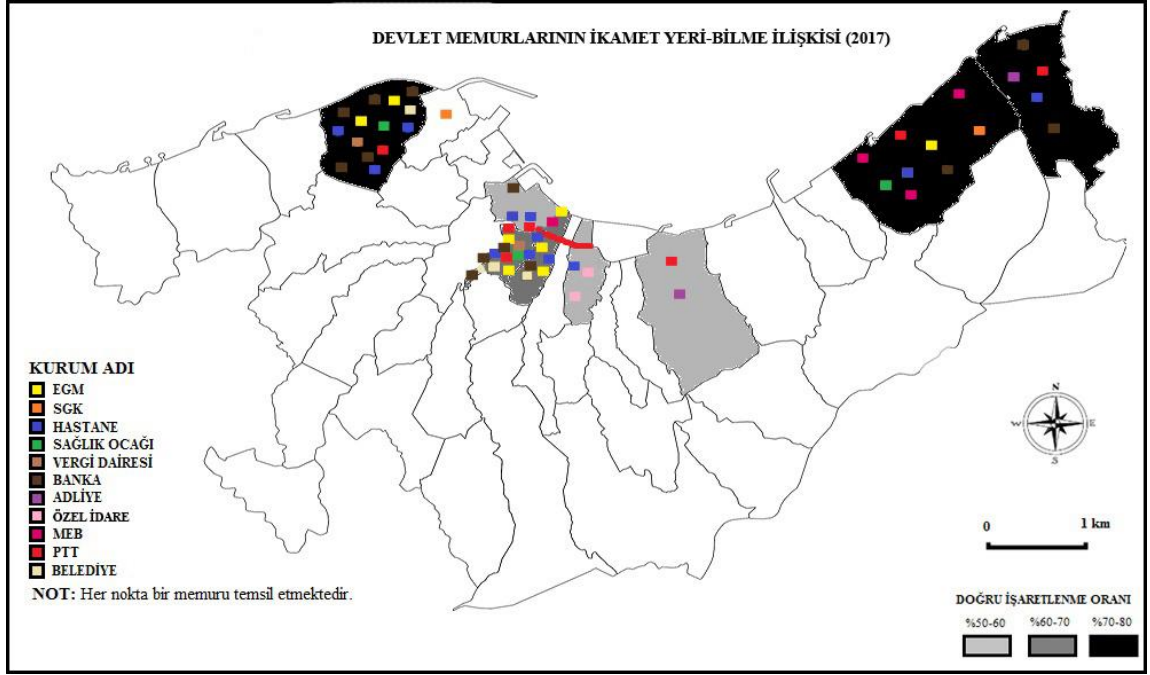
Anket uygulaması sırasında yapılan bireysel görüşmede memurların kimi caddede kullandıkları yönde bulunan iş yerlerini daha iyi bildiklerini, kimi ise kullandıkları yönden karşı taraftaki iş yerlerini daha geniş açıyla gördükleri için karşı yönü daha iyi hatırladıklarını belirtmiştir.

Çalışmaya katılan memurlarda 13'ü caddeye uzak mahallelerden biri olan Fener mahallesinden katılım göstermiştir. En az katılım ise Tophane ve Müftü mahallelerinden olmuştur (Bkz Tablo. 22).

Tablo 22. İkamet yerlerine göre memurların bilme miktarı (2017)

Mahalle	Yapılan Anket	Kullanılan Anket	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
Tophane	1	1	14	8	22
İslam Paşa	7	7	157	42	199
Piri Reis	8	8	93	37	130
Müftü	2	1	9	7	16
Paşakuyu	2	2	11	9	20
Engindere	5	5	147	38	185
Eminettin	5	5	81	37	118
Çarşı	7	5	66	40	106
Fener	13	13	171	73	244
Toplam	51	48	761	295	1.096

En yüksek bilme oranı % 79'luk bilme oranıyla caddeye oldukça uzak olmasına rağmen Engindere mahallesinde oturan memurlar tarafından olması dikkat çekicidir. Bu oranın diğer mahallelerde ikâmet eden memurların bilme oranlarından yüksek olmasında, bu mahallede oturan 5 memurdan 3'ünün Rizeli olması ve 2 memurun da işe giderken cadde güzergâhını kullanması etkili olmuştur. Diğer yandan en az bilme oranı ise % 55'lik oranla caddeye oldukça yakın olan Paşakuyu mahallesinde oturan memurlar tarafından olmuştur (Bkz Şekil. 19). Paşakuyu mahallesinde oturan memurların işe giderken Cumhuriyet caddesini kullanmıyor olmalarının ve Rize'de bulunma sürelerinin kısa olmasının caddedeki iş yerlerini algılamalarında olumsuz etkisi olmuştur.

Şekil 19. Memurların ikâmet yerine göre bilme oranı (2017)

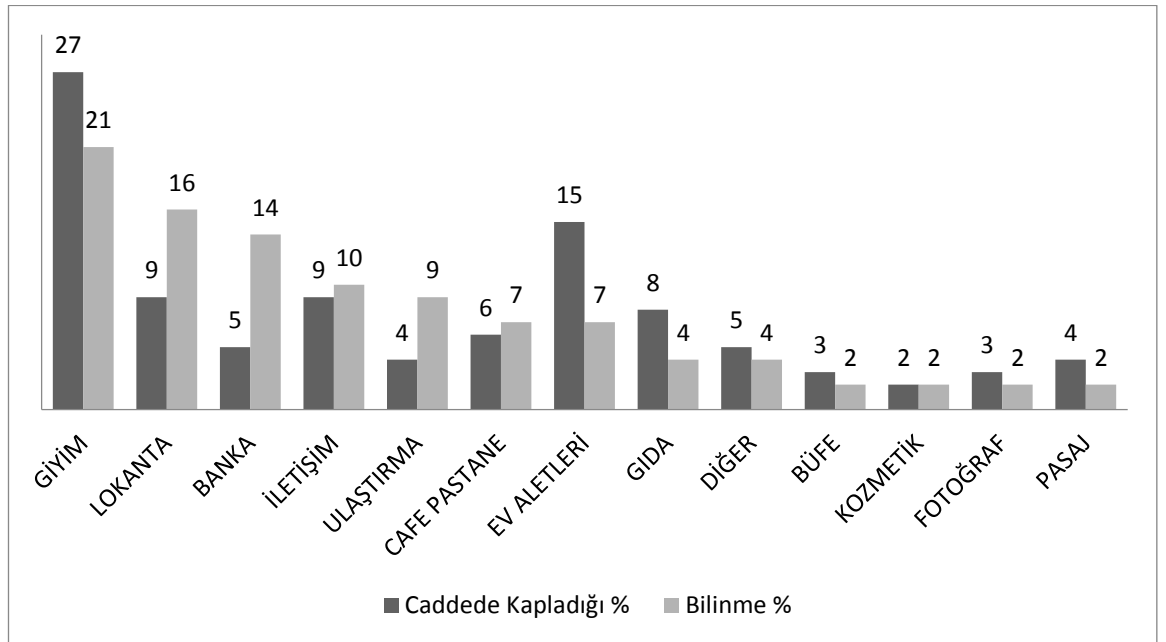
4.2.1.Devlet memurlarının zihin haritası

Devlet memurlarının zihin haritalarında; cinsiyet, yaş, memleket, eğitim seviyesi, ikâmet yeri, Rize’de bulunma süresi, caddeyi kullanım nedeni, caddeyi kullanım sıklığı, caddeyi kullanım yönü gibi çeşitli nitelikler ile bilme ilişkileri sorgulanmıştır. Devlet memurlarında; eğitim seviyesi, Rize’de bulunma süresi ve caddeyi kullanım sıklığı arttıkça, yaş ilerledikçe bilme oranlarında da artış olduğu tespit edilmiştir. İkamet edilen mahallenin işe gidiş veya dönüş güzergâhında olması memurların mekân algılarında olumlu etkisi olmuştur. Rizeli memurların Rize’de bulunma süreleri de uzun olduğu için çok daha fazla iş yerini doğru olarak hatırlamışlardır. İş yeri türüne göre bilme oranlarında; % 21’lik oranla giyim ilk sırada yer alırken, % 2’lik oranlarla büfe, kozmetik, fotoğrafçı ve pasaj en az bildikleri türleri oluşturmaktadır (Bkz Tablo. 23).

Tablo 23. İş yeri türlerinin caddede bulunma oranları ve memurlar tarafından bilinme oranları (2017)

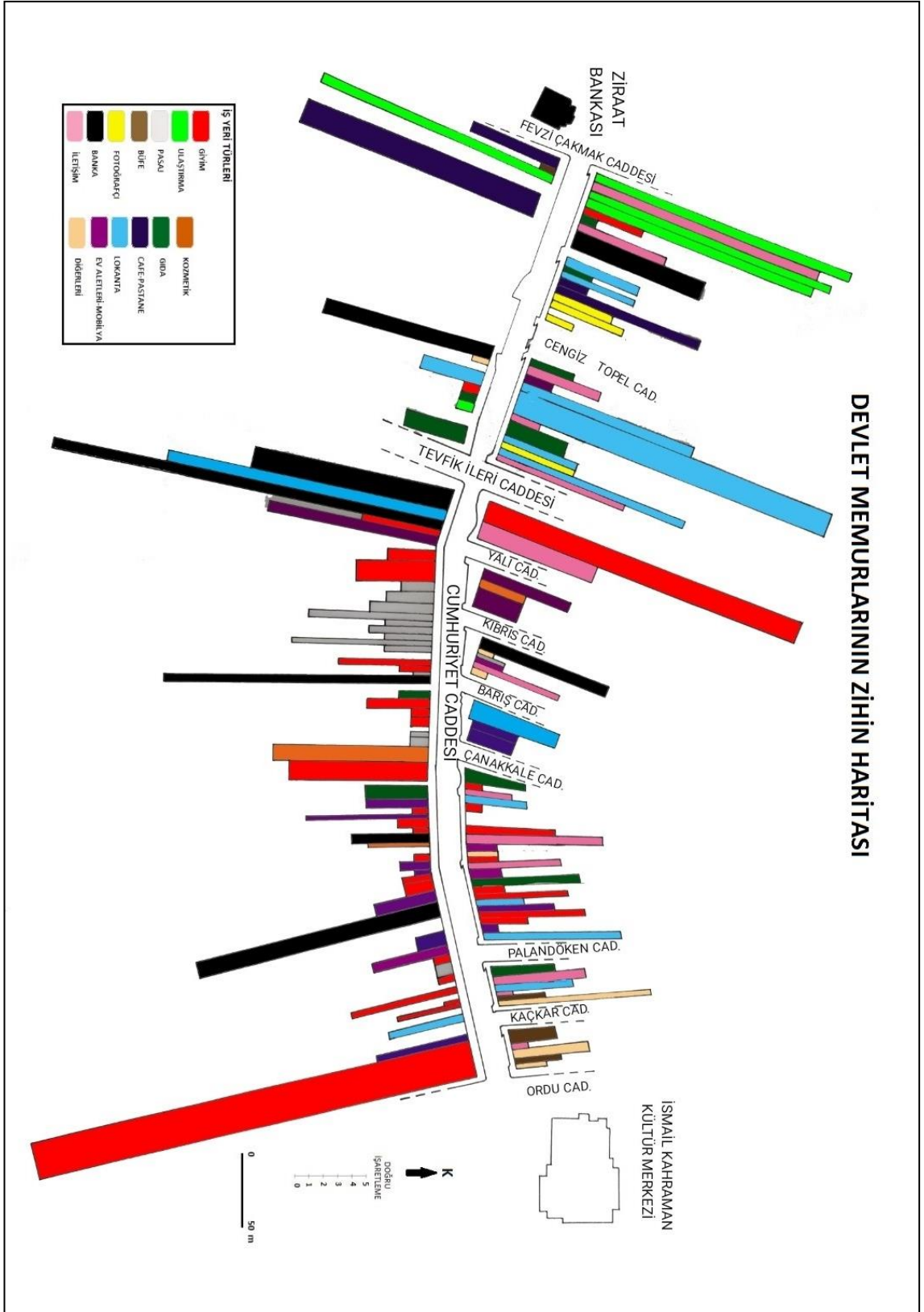
İş yeri Türü	İş yeri Miktarı	İş yeri Oranı	Bilinen İş yeri Miktarı	Bilinen İş yeri Oranı
Giyim	40	27	161	21
Ulaştırma	5	4	68	9
Pasaj	6	4	13	2
Büfe	5	3	12	2
Fotoğrafçılık	5	3	18	2
Banka	8	5	105	14
İletişim	14	9	80	10
Ev Aletleri-Mobilya	22	15	56	7
Kozmetik	3	2	17	2
Gıda	12	8	31	4
Cafe-Pastane	9	6	53	7
Lokanta	14	9	120	16
Diğerleri	8	5	27	4
Toplam	151	100	761	100

Bilme oranlarının az veya çok olmasında bu iş yeri türlerinin caddede kapladıkları oranlar etkili olmuştur. Kozmetik türündeki iş yerlerinin caddede bulunma oranı % 2 iken, bu sektördeki iş yerlerinin memurlar tarafından bilinme oranları da yine % 2'dir. Giyim, ev aletleri-mobilya, gıda, diğer, büfe, fotoğrafçılık ve pasaj türündeki iş yerlerinin memurlar tarafından bilinme oranları, bu iş yerlerinin caddede bulunma oranlarından azdır (Bkz Şekil. 20).

Şekil 20. Memurların zihin haritalarına göre İşyerlerinin bilinme oranları (2017)

Çalışmada lokanta, banka, iletişim, ulaştırma, cafe ve pastanelerin caddede kapladıkları orandan daha fazla bilinme oranına sahiptirler.. En dikkat çekici olan; çalışma sahasında % 5'lik paya sahip olan bankaların % 14'lük bilme oranının olmasıdır. Resmi nitelikli yerleri çok rahat hatırladıkları görölmektedir. Lokanta, cafe ve pastanelerin bilinme oranlarındaki artışta; iş çıkışlarında memurların vakit geçiriyor olmaları ve özellikle bekar memurların dışarıda yemek yeme alışkanlıkları, mekân algılarında oldukça belirleyici olmuştur. Caddede % 4'lük saha kaplamasına rağmen % 9'luk bilinme oranına sahip olan ulaştırma türündeki bilme oranının yüksek olmasında; çalışmaya katılan memurların çoğunun Rizeli olmaması nedeniyle tatillerde memleketlerine seyahat acenteleri vasıtasıyla gidiyor olmaları, ulaştırma türündeki iş yerlerini doğru olarak hatırlamalarında etkili olmuştur. Memurların krokileri doldururken, özellikle bankalardan başlamaları resmi nitelikli yerleri daha kolay hatırladıklarının göstergesidir (Bkz Şekil. 21).

Şekil 21. Devlet memurlarının zihin haritası

Kadın memurlar, kozmetik, giyim ve banka türündeki iş yerlerini daha iyi bilirken; erkekler ise giyim ve bankalarını yanı sıra lokantaların yerini de iyi bildikleri görülmüştür. Ayrıca bankaların yerlerinin iyi bilinmesi ilk başta bulunan hipotezi doğrulamaktadır.

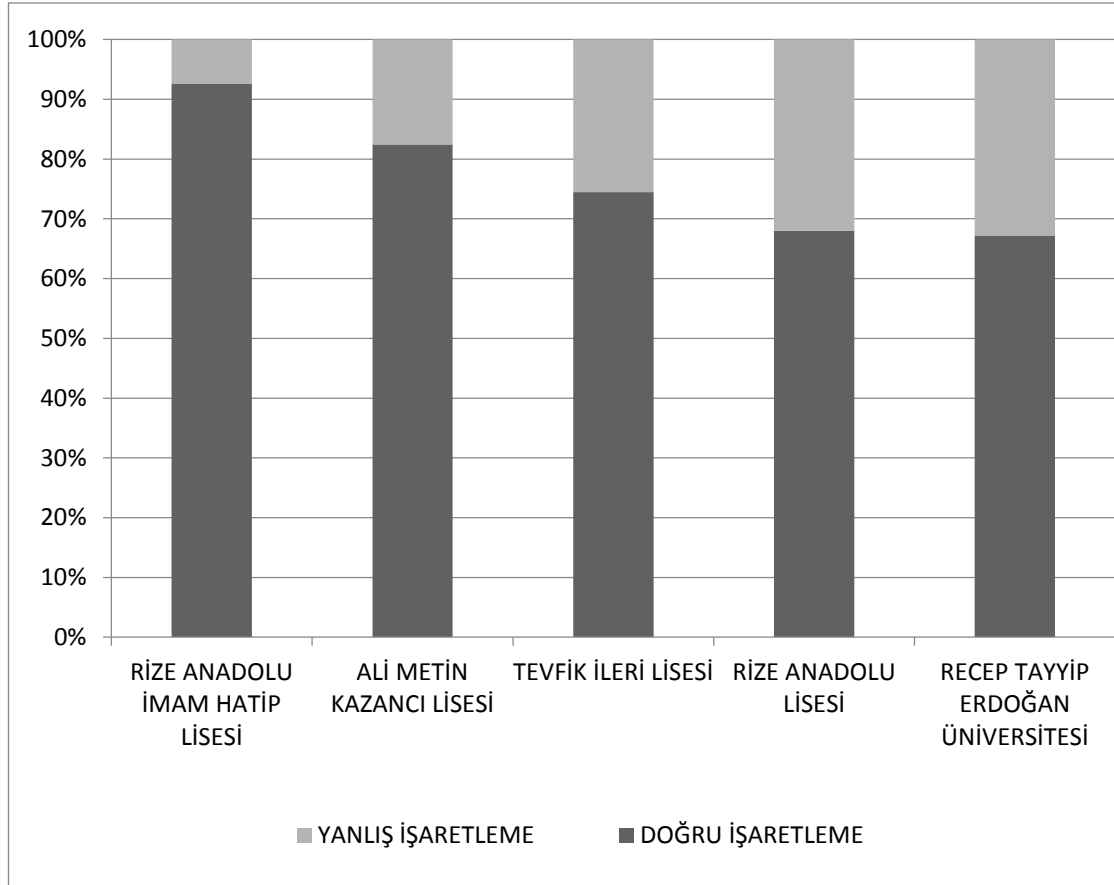
4.3. EĞİTİMCİLERİN MEKÂN ALGISI

Bu bölümde eğitilmiş, genel kültür düzeyi yüksek olan eğitimcilerin mekân algılarının zihin haritalarına nasıl yansıdığını görme amacıyla 39 öğretmen ve akademisyene 14 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Bunların yanında Cumhuriyet Caddesi'nin krokisi verilerek hatırladıkları iş yerlerini işaretlemeleri istenmiştir. Çalışmaya, RTEÜ'de görevli 6 akademisyen katılmıştır. Fakat bir akademisyen krokide hiç işaretleme yapmadığı için 5 akademisyenin doldurduğu çalışma değerlendirilmiştir. Bunun yanında MEB bünyesindeki okullarda görev yapan 33 öğretmenin katılım gösterdiği anket ve kroki uygulamasında, 8 anket yeterli veri sağlamadığından değerlendirme dışında tutulmuştur. Çalışmaya en fazla katılım Ali Metin Kazancı Lisesi öğretmenleri tarafından olmuştur, fakat 11 öğretmenden 4 tanesi krokide işaretleme yapmadığından, anketleri çalışmaya dahil edilmemiştir. Diğer taraftan kullanılan anket ve kroki bilgilerine göre en fazla katılım 8 öğretmenin katıldığı Tevfik İleri Lisesi öğretmenleri tarafından olmuştur. En fazla doğru bilme miktarı 183 doğru işaretlemenin olduğu Ali Metin Kazancı Lisesi öğretmenlerine aittir. En fazla yanlış işaretlemeyi ise 50 yanlış ile Fener Lisesi öğretmenleri yapmıştır (Bkz Tablo. 24).

Tablo 24. Eğitimcilerin bilme miktarı (2017)

Okul	Yapılan Anket	Kullanılan Anket	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
RTEÜ	6	5	47	23	70
Rize AİHL	7	5	88	7	95
Ali Metin Kazancı Lisesi	9	6	183	39	222
Rize Anadolu Lisesi	5	4	87	41	128
Fatih Anadolu Lisesi	2	0	0	15	15
Tevfik İleri Anadolu Lisesi	8	8	137	47	184
Fener Lisesi	2	0	0	50	50
Toplam	39	30	542	222	764

Çalıştıkları okullara göre eğitimcilerin bilme oranlarına bakıldığında, % 92'lik oranla Rize Anadolu İmam Hatip Lisesi öğretmenleri en fazla bilme oranına sahipken, caddeye uzak olan Fatih Anadolu Lisesi ve Fener lisesi öğretmenleri oldukça düşük bilme oranına sahiptir (Bkz Şekil. 22). Diğer okullara bakıldığında da caddeye uzaklığa göre bilme oranlarının değişmesi dikkat çekmektedir.

Şekil 22. Eğitimcilerin çalıştıkları okullara göre bilme oranları (2017)

Cinsiyete göre bilme ilişkisinde kadınların % 75, erkekler ise % 65 bilme oranına sahip oldukları görülmektedir.

Katılım gösteren Eğitimcilerin % 60'ı kadın, % 40'ı erkeklerden oluşmaktadır. Kadın eğitimcilerin doğru bilme miktarı erkeklerden, erkeklerin yanlış bilme miktarı ise kadınlardan fazladır (Bkz Tablo. 25). Bu durumun oluşmasında erkek eğitimcilerin algılarında yer eden alışveriş mekânlarını işaretlerken konumları karıştırmış olmaları etkili olmuştur. Yani cinsiyete göre bilme ilişkisinde kadınların erkeklerden yüksek bilme değerine sahip olmaları, erkeklerin caddedeki iş yerlerini bilmiyor olmaları değil, konumları yanlış hatırlamalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 25. Eğitimcilerin cinsiyete göre bilme ilişkisi (2017)

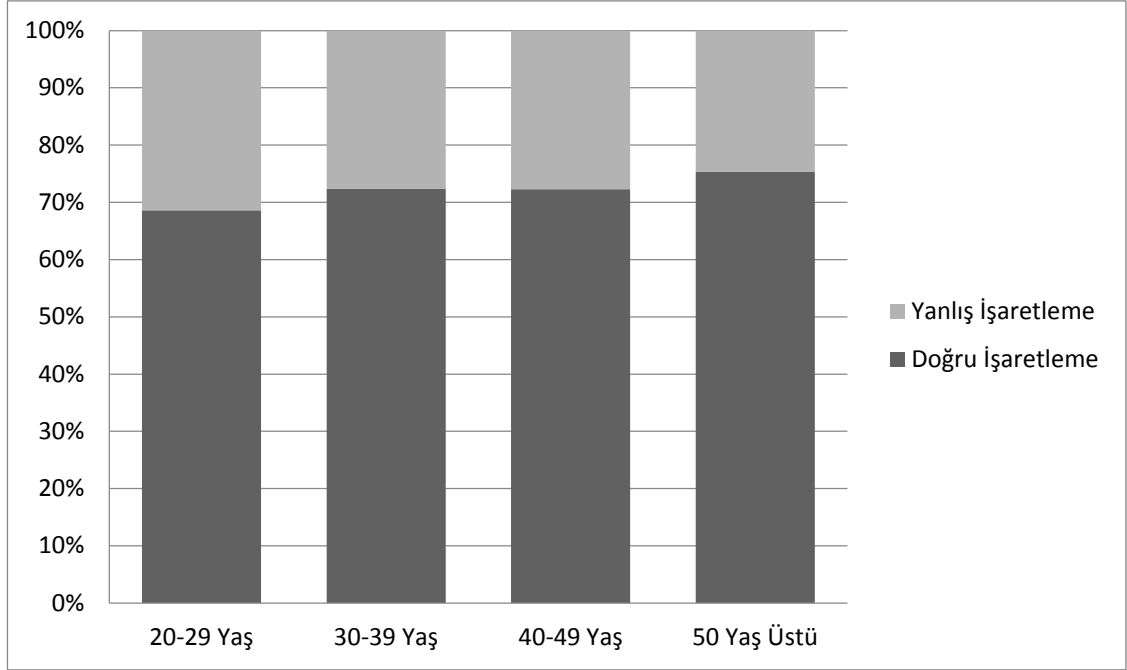
Cinsiyet	Öğretmen ve Akademisyen Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Kadın	18	60	328	61	105	47	433
Erkek	12	40	214	39	117	53	331
Toplam	30	100	542	100	222	100	764

Eğitimcilerin yaşa göre bilme ilişkisinde belli yaş aralığında dört grup oluşturularak incelemede bulunulmuştur. Bu incelemeye göre en fazla katılım % 43 oranla 30-39 yaş aralığındaki eğitimciler tarafından olmuştur. En az katılım gösteren gruba ise % 7 oranla 50 yaş ve üstü olan grup oluşturmaktadır. Öte yandan en fazla doğru bilme miktarı 234 doğru işaretlemenin olduğu 20-29 yaş aralığındaki eğitimciler tarafından olduğu gibi en fazla yanlış işaretleme de 107 yanlış ile yine bu grupta olmuştur. Ayrıca en az işaretleme en az katılım gösteren 50 yaş üstü eğitimci grubu göstermiştir (Bkz Tablo. 26).

Tablo 26. Eğitimcilerin yaşa göre bilme ilişkisi (2017)

Yaş	Öğretmen ve Akademisyen Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
20-29 Yaş	12	40	234	43	107	48	341
30-39 Yaş	13	43	212	39	81	37	293
40-49 Yaş	3	10	47	9	18	8	65
50 ve Üstü	2	7	49	9	16	7	65
Toplam	30	100	542	100	222	100	764

Oransal olarak en az bilme (% 69), en çok işaretlemenin olduğu grupta olması dikkat çekicidir. Diğer taraftan en fazla bilme oranı ise % 75 ile 50 yaş ve üstü grupta olmuştur. 30-40 yaş arası yaklaşık % 72'lik bilme oranına sahip olduğu görülmektedir (Bkz Şekil. 23). Genel olarak eğitimcilerin mekân algılarında yaş artışına bağlı olarak bilme oranlarında düzenli bir artış olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 23. Eğitimcilerin yaşa göre bilme oranı (2017)

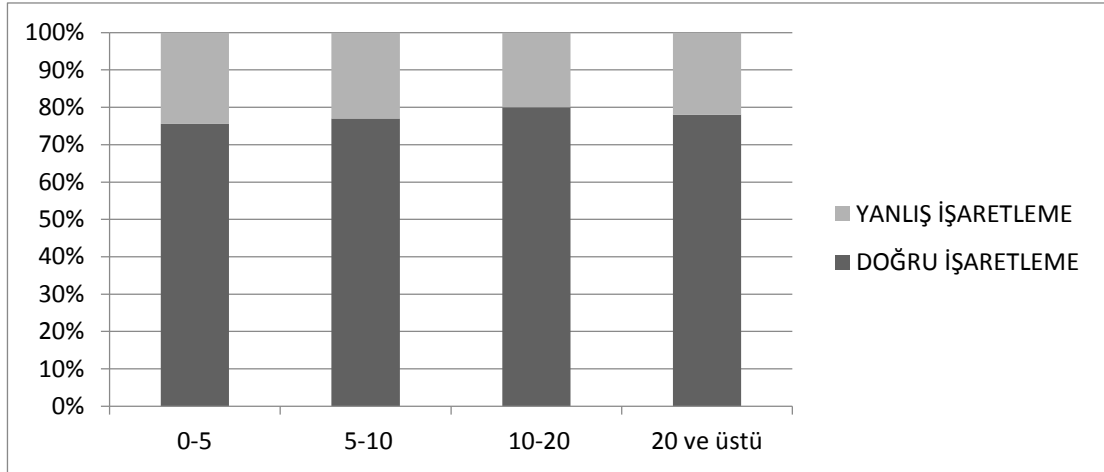
Rize’de bulunma sürenin mekân algısına etkisinin olup olmadığını öğrenmeye yönelik sorular da eğitimcilere yöneltilmiştir. 5-10 yıl arası Rize’de bulunan Eğitimciler % 36, 0-5 yıldır Rize’de olanlar % 30, 20 yıldan daha uzun süredir Rize’de olanlar % 27, 10-20 yıl arası Rize’de bulunanlar ise % 7 oranında katılım göstermişlerdir. En az katılımı 10-20 yıl arası Rize’de olan Eğitimciler sağlamıştır. Ayrıca en az işaretleme de bu grupta olmuştur. Diğer taraftan krokide en fazla işaretleme yapan grubu, Rize’de kalma süresi en kısa olan Eğitimcilerin oluşturması dikkat çekmektedir (Bkz Tablo. 27).

Tablo 27. Eğitimcilerin Rize’de kalma süresi bilme ilişkisi (2017)

Rize’de Kalma Süresi	Öğretmen ve Akademisyen Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
0-5	9	30	315	43	102	46	417
5-10	11	36	208	28	62	28	270
10-20	2	7	72	10	18	8	90
20 ve Üstü	8	27	142	19	40	18	182
Toplam	30	100	542	100	222	100	764

En az doğru bilme oranı % 75’lik bilme oranıyla Rize’de kalma süresi en kısa olan grupta olmuştur. En fazla doğru bilme oranıysa % 80’lik bilme oranıyla 10-20 yıl gibi uzun süre Rize’de bulunan Eğitimcilerde görülmüştür (Bkz Şekil. 24). 20 yıla kadar kalma süre arttıkça bilme oranında da % 75, % 78, % 80 şeklinde artış olmuştur.

Fakat 20 yıl ve üzerinde Rize’de kalanlar, bilme oranındaki bu düzenli artış seyrini bozup % 79’luk bilme oranı göstermişlerdir. 10-20 yıl arası Rize’de kalan eğitimcilerin bilme oranıyla 20 yıldan fazla süredir Rize’de bulunanların bilme oranlarında ciddi bir farklılık olmasa da, bu % 1’lik bilme farkının oluşmasında caddeyi kullanım sıklığının önemli etkisi olmuştur.

Şekil 24. Eğitimcilerin Rize’de kalma süresine göre bilme oranı (2017)

Çalışmada memlekete göre bilme ilişkisi sorgulandığında en fazla katılım 24 kişi (% 80) ile Rizeli olmayan Eğitimciler tarafından olmuştur. Öte yandan Rizeli olarak sadece 6 (% 20) eğitimci çalışmaya katılmıştır (Bkz Tablo. 28). Rizeli olmayanların memleketleri: Trabzon, Sinop, Amasya, Kayseri, İstanbul, Kastamonu, Erzincan, Manisa, Erzurum, Ankara, Antalya, Giresun, Bayburt, Kütahya, Ordu ve Sivas şeklindedir. Ayrıca Rizeli olmayanlar da kendi içerisinde gruplandırıldığında en fazla katılımı Trabzonlu eğitimcilerin yaptığı tespit edilmiştir. Rize’ye komşu olmaları bu eğitimcilerde olumlu algı oluşturmuş olmaları gerekmektedir. Çünkü bilme oranları Rizeli olmayan diğer Eğitimcilerden daha yüksektir.

Tablo 28. Eğitimcilerin memlekete göre bilme ilişkisi (2017)

Doğum Yeri	Öğretmen ve Akademisyen Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Rize Olan	6	20	92	17	27	12	119
Rize Olmayan	24	80	450	83	195	88	645
Toplam	30	100	542	100	222	100	764

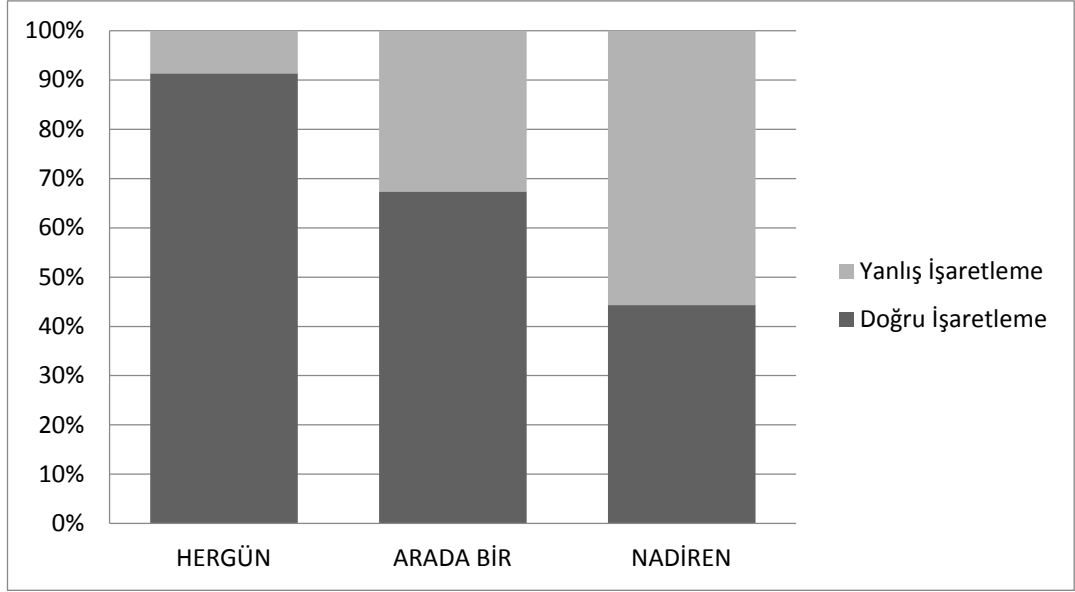
Rizeli olan Eğitimciler çok az katılım göstermelerine rağmen bilme oranları Rizeli olmayanlardan fazladır. Bu durum Rizeli olanların % 77, Rizeli olmayanların % 69'luk bilme oranı göstermiş olmalarından anlaşılmaktadır. Ayrıca bu veriler, çalışma başında Rizeli olanların Cumhuriyet Caddesi'nde daha çok iş yeri bilecekleri varsayımını doğrulamaktadır.

Caddeye gitme sıklığına göre bilme ilişkisi sorulduğunda, caddeye arada bir giden Eğitimcilerin % 43, nadiren gidenlerin % 30, her gün gidenlerin % 27'lik katılım gösterdikleri görülmektedir. Caddeye nadiren ve her gün giden eğitimci sayıları birbirine oldukça yakındır. En fazla katılım caddeye arada bir giden eğitimciler tarafından olmuştur. Fakat en fazla doğru işaretlemeyi caddeye her gün giden Eğitimciler yapmıştır. Diğer taraftan en fazla yanlış ise caddeye arada bir gidenler işaretlemişlerdir. Bunların yanı sıra nadiren caddeye giden eğitimciler en az doğru işaretleme yaparken, en az yanlış işaretlemeyi ise caddeye her gün giden Eğitimciler yapmıştır (Bkz Tablo. 29).

Tablo 29. Eğitimcilerin caddeye gitme sıklığı bilme ilişkisi (2017)

Caddeye Gitme Sıklığı	Öğretmen ve Akademisyen Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Her Gün	8	27	243	45	23	10	266
Arada Bir	13	43	229	42	111	50	340
Nadiren	9	30	70	13	88	40	158
Toplam	30	100	542	100	222	100	764

Tüm bunların ardından caddeye her gün giden eğitimciler % 91'lik bilme oranıyla en fazla bilme oranına sahip grubu oluşturmaktadır. En az katılım gösteren grubun oldukça yüksek bilme oranı göstermesi dikkat çekicidir. Arada bir Cumhuriyet Caddesi'ne gidenler yaklaşık % 66'lık bilme oranına sahipken, en az bilme oranı ise % 43'lük pay ile caddeye nadiren giden Eğitimciler tarafından olmuştur (Bkz Şekil. 25).

Şekil 25. Eğitmcilerin caddeye gitme sıklığına göre bilme oranı (2017)

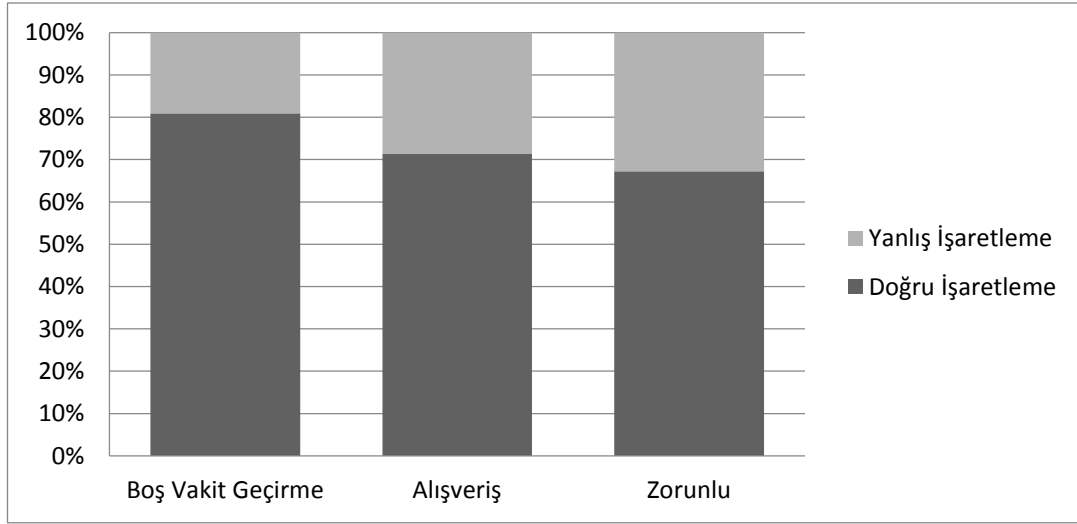
Şekil 25'te anlaşılacağı üzere caddeye gitme sıklığıyla bilme oranı arasında doğru orantı vardır. Çünkü caddeye gitme sıklığı arttıkça bilme oranı artmakta, gitme sıklığı azaldıkça bilme oranı azalmaktadır. Bu sonucun doğmasında insanların sık aralıklarla gördükleri mekânları hafızalarında daha fazla yer kaplamaları oldukça etkilidir.

Caddeye gitme nedenine göre bilme ilişkisinde katılımcılardan, caddeye alışveriş için gidenler % 60'lık, zorunlu olarak gidenler % 33'lük, boş vakit geçirmek için gidenler ise % 7'lik dilimi oluşturmaktadırlar. Katılım miktarı, kroki üzerinde işaretleme miktarını da etkilemektedir. Buna göre az katılıma bağlı olarak en az işaretleme caddeyi boş vakit geçirmek için kullananlar tarafından, en fazla işaretleme ise fazla katılım gösterenlerin olduğu alışveriş için caddeyi kullananlar tarafından olmuştur (Bkz Tablo. 30).

Tablo 30. Eğitmcilerin caddeye gitme sıklığı bilme ilişkisi (2017)

Caddeye Gitme Nedeni	Öğretmen ve Akademisyen Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Boş Vakit Geçirme	2	7	55	10	13	6	68
Alışveriş	18	60	335	62	135	61	470
Zorunlu	10	33	152	28	74	33	226
Toplam	30	100	542	100	222	100	764

Boş vakit geçirmek için caddeye gidenlerin sayısı az olmasına rağmen % 80'lik bilme oranıyla en fazla bilme oranına sahip grubu oluşturmaktadırlar. Alışveriş için gidenlerin % 70, zorunlu olarak gidenlerin ise % 67 bilme oranı görülmüştür (Bkz Şekil. 26). Boş vakit geçirmek için caddeyi kullanan eğitimcilerden caddeye yakın yerde ikâmet edenler, bilme oranlarındaki farklılıkta oldukça belirleyici olmuştur.

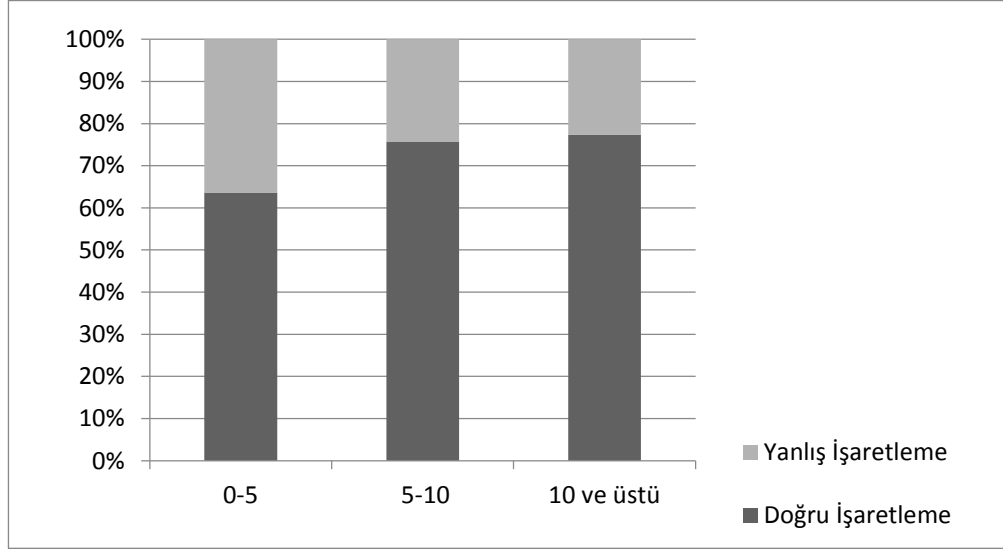
Şekil 26. Eğitimcilerin caddeye gitme nedenine göre bilme ilişkisi (2017)

Eğitimcilerin Cumhuriyet Caddesi'ni tanımlarında veya mekân algılarında çok etkili olduğu düşünülmesine de Eğitimcilere çalıştıkları kurumdaki kaçınıcı yılları olduğu sorulmuştur. Uygulamaya katılan, çalıştığı kurumda 0-5 yıl arası bulunan eğitimciler % 53, 5-10 yıldır çalışanlar % 27, 10 yıldan fazla süredir çalışanlar ise % 20 oranında katılım göstermişlerdir. En fazla katılım gösteren grubu oluşturan 0-5 yıldır kurumda çalışan eğitimciler aynı zamanda en fazla yanlış işaretleme yapan grubu da oluşturmaktadır. Diğer yandan en az katılımın olduğu 10 yıldan fazla süredir çalıştıkları kurumda olanlar en az yanlış işaretlemede bulunmuşlardır. En fazla doğru işaretleme ise çalıştığı kurumda 5-10 yıldır bulunanlar tarafından olmuştur (Bkz Tablo. 31).

Tablo 31. Eğitimcilerin kurumda çalışma yılı bilme ilişkisi (2017)

Kurumda Çalışma Yılı	Öğretmen ve Akademisyen Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
0-5	16	53	196	36	102	50	298
5-10	8	27	233	43	62	30	295
10 ve Üstü	6	20	113	21	40	20	153
Toplam	30	100	542	100	222	100	764

En az bilme oranına 0-5 yıldır çalışanlar, en fazla bilme oranına ise 10 yıldan fazla süredir çalışanlar sahiptir (Bkz Şekil. 27). Sonuç olarak eğitimcilerin buldukları kurumda çalışma yılı arttıkça bilme oranlarında da artış olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 27. Eğitimcilerin kurumda çalışma yılı bilme oranı (2017)

Eğitimcilerin tıpkı memurlarda olduğu gibi Cumhuriyet Caddesi'ni kullanım yönlerinin caddede bulunan iş yerlerini bilme oranlarında etkili olup olmadığına bakılmıştır. Caddenin Kuzey yönünü kullanan eğitimciler % 47, güneyini kullananlar ise % 53 katılım oranı göstermişlerdir. Bu oranlardan da anlaşıldığı gibi katılım gösterenlerin yarısından fazlasını kuzey tarafını kullanan eğitimciler oluşturmaktadır. Buna paralel olarak taslak üzerinde en fazla doğru ve yanlış işaretleme de bu yönü kullanan Eğitimciler yapmıştır (Bkz Tablo. 32).

Tablo 32. Eğitimcilerin caddeyi kullanım yönü bilme ilişkisi (2017)

Caddeyi Kullanım Yönü	Öğretmen ve Akademisyen Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Kuzey	14	47	289	53	133	60	422
Güney	16	53	253	47	89	40	342
Toplam	30	100	542	100	222	100	764

Oransal olarak bakıldığında caddenin güney tarafını kullananlar % 74 bilme oranına sahipken, kuzey tarafını kullananlar % 69'luk bilme oranına sahip oldukları görülmektedir.

Eğitimcilerle düzenli alışveriş yaptıkları iş yerinin bulunup bulunmadığı sorulduğunda birçoğunun düzenli alışveriş yaptığı mağazaların olduğu anlaşılmıştır. Katılım gösteren 19 kişinin (% 69) düzenli alışveriş yaptığı yer vardır ve bu grup en fazla doğru ve yanlış işaretleme miktarına da sahiptir. Bu eğitimcilerin düzenli alışveriş yaptıklarını söyledikleri mağazaların konumlarını kroki üzerinde neredeyse hepsini doğru olarak göstermeleri dikkati çekmiştir. Düzenli alışveriş yaptığı yer olmayan kişilerin (% 37) katılım miktarı gibi işaretleme miktarı da azdır (Bkz Tablo. 33).

Tablo 33. Eğitimcilerin düzenli alışveriş yapma durumu bilme ilişkisi (2017)

Düzenli Alışveriş Yapılan Yer	Katılımcı Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Var	19	63	373	69	139	63	512
Yok	11	37	167	31	83	37	250
Toplam	30	100	540	100	222	100	764

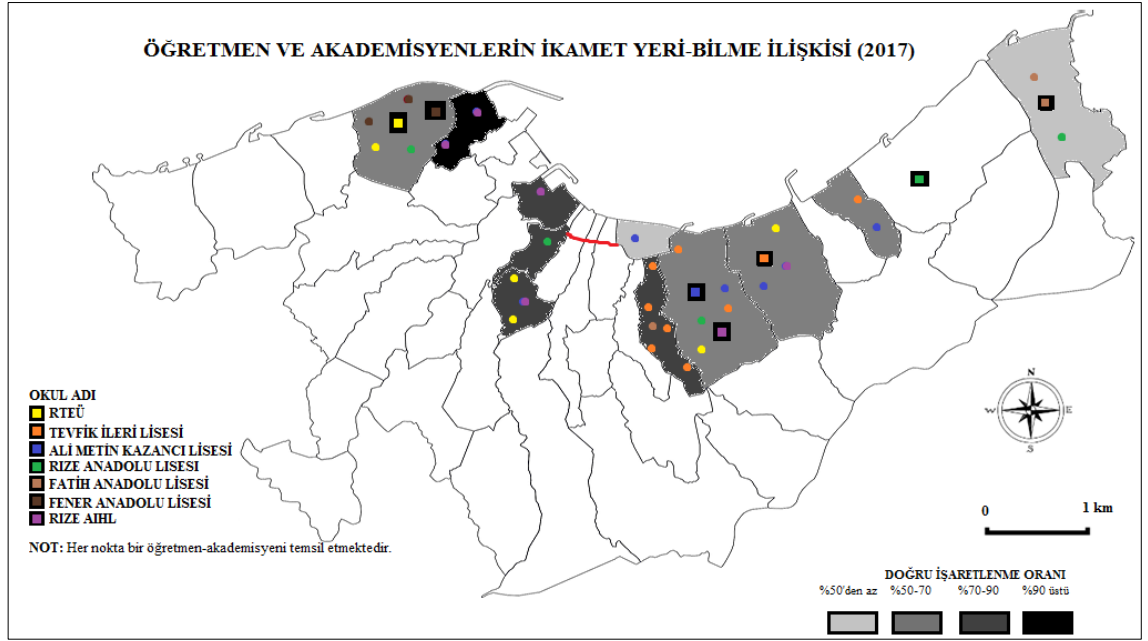
Düzenli alışveriş yapılan yerleri olan kişiler % 72'lik bilme oranına sahipken, % 68 bilme oranına sahip olanların düzenli alışveriş yaptıkları yer yoktur. Dolayısıyla bu oransal farklılık, Eğitimciler düzenli alışveriş yapma durumları ile mekânsal algılamalarında ilişki olduğunu göstermektedir.

Çalışmaya katılım gösteren 39 eğitimci 14 farklı mahallede ikâmet etmektedir. Fakat değerlendirmeye alınan 30 anket düşünüldüğünde İslampaşa ve Camiönü mahalleleri bu değerlendirmenin dışında kaldığı görülmektedir (Bkz Tablo. 34).

Tablo 34. Eğitimcilerin ikamet yerine göre bilme miktarı (2017)

Mahalle	Yapılan Anket Sayısı	Kullanılan Anket Sayısı	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
Piri Reis	1	1	24	9	33
Eminettin	2	1	22	3	25
Portakallık	2	2	88	52	140
Ekrem Orhon	1	1	5	10	15
Paşakuyu	5	5	100	15	115
Müftü	8	5	89	40	129
Fener	5	4	35	34	69
İslampaşa	2	0	0	0	0
At Meydanı	3	3	73	13	86
Engindere	2	2	8	22	30
Gülbahar	3	3	48	22	70
Camiönü	2	2	50	2	52
Çamlıbel	1	0	0	0	0
Toplam	39	30	542	222	764

İkamet yeri bilme ilişkisinde bilme oranlarına bakıldığında Camiönü mahallesinde ikâmet eden ve Cumhuriyet Caddesi güzergâhını kullanıp okulundan evine dönen Rize AİHL öğretmenlerinin % 90'ın üstünde bilme oranı göstermeleri dikkat çekicidir. Diğer taraftan Engindere mahallesinde bulunan Fatih Anadolu Lisesi öğretmenlerinin çalışma sahasına oldukça uzak olan veya Cumhuriyet Caddesi'ni okula gidip dönerken kullanmak zorunda olmayan eğitimcilerin ikâmet ettikleri mahallelerde bilme oranının % 50'nin altında olması, ikâmet yerinin mekân algısında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Bkz Şekil. 28).

Şekil 28. Eğitimcilerin ikâmet yeri-bilme ilişkisi (2017)

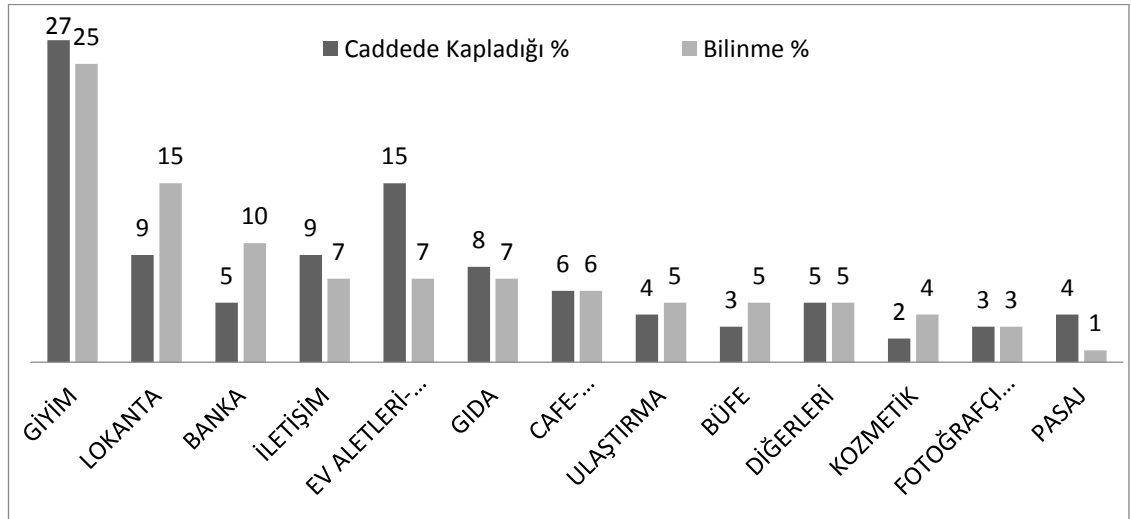
4.3.1.Eğitimcilerin Zihin Haritalarında Cumhuriyet Caddesi

Eğitimcilerin zihin haritaları memurların zihin haritaları ile benzerlik göstermektedir. En fazla bilme oranı (% 25) caddede kapladıkları alan fazla olan giyim mağazalarında olmuştur. Caddede bulunma oranlarından düşük bilinme oranına sahip olan iş yeri türleri; giyim, pasaj, iletişim, ev aletleri-mobilya ve gıdadır. Caddede bulunma oranları ile eşit bilinme oranlarına sahip olan; fotoğrafçılık, cafe-pastane ve diğerleri başlığı altından olan iş yeri türleridir (Bkz Tablo. 35).

Tablo 35. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve Eğitimciler tarafından bilinme ilişkileri (2017)

İŞ YERİ TÜRÜ	İŞ YERİ MİKTARI	İŞ YERİ ORANI (%)	BİLİNEN İŞ YERİ MİKTARI	BİLİNEN İŞ YERİ ORANI (%)
GIYİM	40	27	133	25
ULAŞTIRMA	5	4	28	5
PASAJ	6	4	13	1
BÜFE	5	3	26	5
FOTOĞRAFÇI	5	3	17	3
BANKA	8	5	56	10
İLETİŞİM	14	9	38	7
EV ALETLERİ-MOBİLYA	22	15	39	7
KOZMETİK	3	2	21	4
GIDA	12	8	38	7
CAFE-PASTANE	9	6	30	6
LOKANTA	14	9	82	15
DİĞERLERİ	8	5	26	5
TOPLAM	151	100	542	100

Caddede kapladıkları oranlardan daha yüksek bilinme oranına sahip olan iş yeri türleri ise; ulaştırma, büfe, banka, kozmetik ve lokantalar olmuştur (Bkz Şekil 29).

Şekil 29. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve Eğitimciler tarafından bilinme oranları (2017)

Eğitimcilerin ihtiyaç karşılamaya yönelik mekânları daha çok bildiklerinin göstergesidir. Memleketlerine giderken ulaşım, maaş çekerken banka, günlük yemek ihtiyacı da büfe ve lokantaların konumlarını doğru hatırlamalarında etkili olmuştur.

Ayrıca bayan eğitimci katılımının fazla olmasına bağlı olarak kozmetik türündeki iş yerlerinin doğru şekilde hatırlanmıştır (Bkz Şekil. 30).

4.4.ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MEKÂN ALGISI

Üniversiteler, günümüz bilgi toplumunun en önemli kurumlarından biridir. Rize Üniversitesi, TC Bakanlar Kurulu kararıyla 2006 yılında KTÜ'den ayrılarak Rize'de kurulan üniversitedir.2012 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İlköğretim ve Eğitim kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi olarak ismi değiştirilmiştir. 20.200 öğrencisi bulunan RTEÜ, bulunduğu bölgenin sadece eğitim-öğretim faaliyetlerine katkıda bulunmakla kalmayıp, şehirdeki sosyo-ekonomik faaliyetlerde de önemli canlanma sağlamıştır.

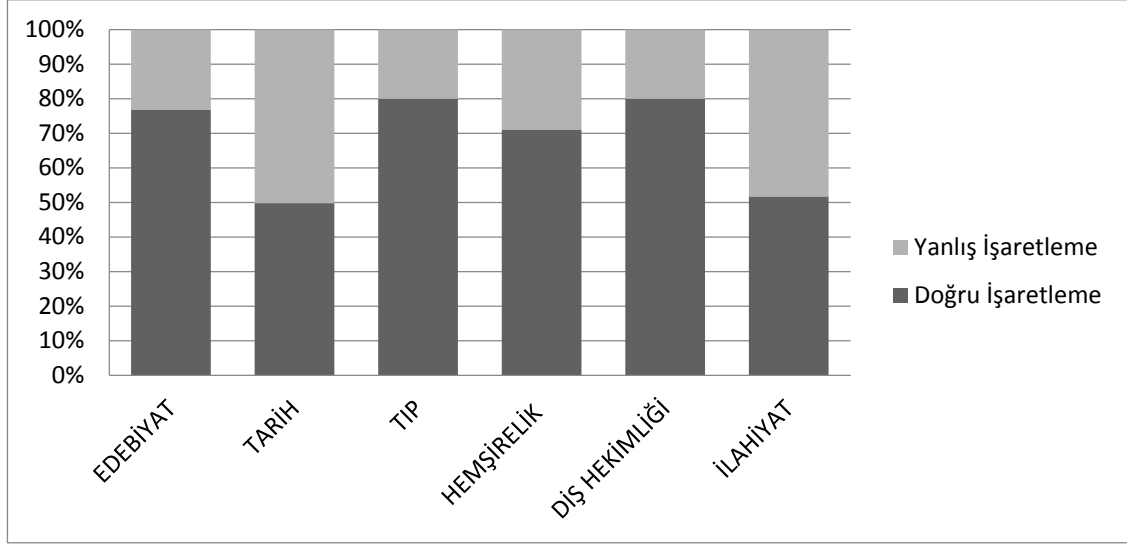
Mekânı algılama öğrencilerin buldukları yeri, yaşadıkları çevreyi tanımalarını sağlamaktadır (Ayaydın ve Akengin, 2013: 55). Bu yüzden üniversite öğrencilerinin alışveriş mekânlarını ne kadar algılama düzeyleri Cumhuriyet Caddesi krokisi üzerinde yaptıkları işaretlemelere göre tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla 45 üniversite öğrencisine 15 sorudan oluşan anket ve Cumhuriyet Caddesi krokisinde hatırladıklarını iş yerlerini göstermeleri istenen çalışma uygulanmıştır. Bu anketlerden 4 tanesi yetersiz veri içerdiği için teze dahil edilmemiştir. Uygulamaya en fazla katılım ilahiyat öğrencileri, en az katılım ise dış hekimliği bölümü okuyan öğrenciler tarafından olmuştur. İşaretleme miktarı da katılımı doğru orantılı olmuştur (Bkz Tablo. 36). Yani en fazla işaretlemeyi ilahiyat öğrencileri, en az işaretlemeyi ise dış hekimliği okuyan öğrenci yapmıştır.

Tablo 36. Üniversite öğrencilerinin okudukları bölümlere göre işaretleme miktarı (2017)

Bölüm	Yapılan Anket	Kullanılan Anket	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
Edebiyat	4	4	33	10	43
Tarih	7	7	105	106	211
Tıp	3	3	24	6	30
Hemşirelik	4	4	27	11	38
Diş Hekimliği	1	1	4	1	5
İlahiyat	29	22	117	109	226
Toplam	48	41	310	243	553

Okudukları bölüme göre öğrencilerin doğru bilme oranı en yüksekte düşüğe doğru gidildiğinde; tıp % 80, diş hekimliği % 79, edebiyat % 78, hemşirelik % 71, ilahiyat % 51, tarih % 49 şeklinde bir sıralamanın olduğu görülmüştür (Bkz Şekil. 31).

Üniversiteye girişte yüksek başarı ve puan gerektiren bölümleri okuyan öğrencilerin doğru bilme oranlarının üniversiteye girişte çok yüksek puan gerektirmeyen bölüm okuyan öğrencilerden fazla olması, üniversiteye giriş başarısının bilme oranlarında etkisinin göstergesidir.

Şekil 31. Üniversite öğrencilerinin okudukları bölüme göre bilme ilişkisi (2017)

Cinsiyet olarak bakıldığında çalışmaya 26 kadın, 15 erkek öğrenci katılmıştır. Katılımın % 63'lük kısmını oluşturan kadınların krokide iş yeri işaretleme sayıları erkeklerden fazla olmuştur (Bkz Tablo. 37).

Tablo 37. Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre işaretleme miktar ve oranı (2017)

Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Kadın	26	63	180	58	134	55	314
Erkek	15	37	130	42	109	45	239
Toplam	41	100	310	100	243	100	553

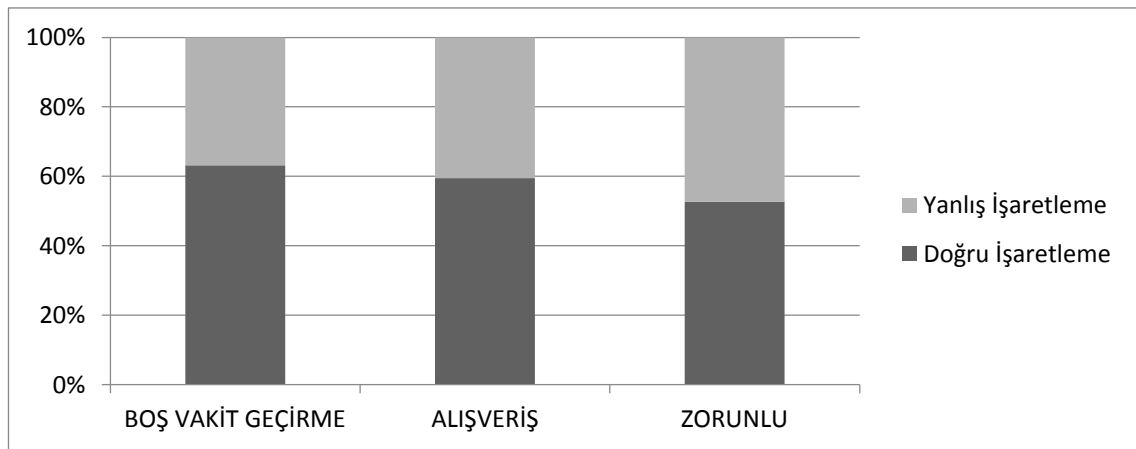
Kadınların işaretleme sayıları erkeklerden oldukça fazla olmasına rağmen bilme oranlarında aralarında ciddi bir farkın olmadığı, kadınların % 57, erkekler ise % 54 bilme oranına sahip olmalarıyla anlaşılmaktadır. Her iki cinsiyet grubunda da doğru bilme oranlarının düşük olduğu görülmektedir. Bu durumun oluşmasında şehirde bulunma sürelerinin kısa olması son derece etkilidir. Ayrıca üniversite öğrencilerinde kadın öğrencilerin ve üniversiteye girişte yüksek başarı gerektiren bölümleri okuyan öğrencilerin mekân algılama düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Uygulamaya katılım gösteren öğrencilerden 21'i caddeyi alışveriş amaçlı kullanırken; 17 öğrenci zorunlu, 3 öğrenci ise boş vakit geçirmek için kullanmaktadır. Taslak üzerinde en fazla işaretlemeyi caddeyi zorunlu olarak kullanan öğrenciler yapmıştır. En az doğru ve yanlış işaretleme katılımın az olduğu boş vakit geçirmek için caddeyi kullanan öğrenciler tarafından olmuştur (Bkz Tablo. 38).

Tablo 38. Üniversite öğrencilerinin caddeyi kullanım nedeni bilme ilişkisi (2017)

Caddeyi Kullanım Nedeni	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Boş Vakit Geçirme	3	7	12	4	7	3	19
Alışveriş	21	51	147	47	100	41	247
Zorunlu	17	42	151	49	136	56	287
Toplam	41	100	310	100	243	100	553

İnsanlar gördüklerinin % 30'unu hatırlar. Görülen unsurların hızlı bir şekilde uzaklaşması, aynı zamanda hafızadan da o ivedilikle uzaklaşması anlamına gelmektedir. Herhangi bir yere yetişme zorunluluğu olmadan caddede vakit geçirenler, daha yavaş caddede gezinip alışveriş mekânlarını daha uzun süre göreceklerdir. Bu da hafızalarında olumlu etki oluşturacaktır. Katılım gösteren öğrencilerden sadece % 4'ünü oluşturan, boş vakit geçirmek için caddeyi kullanan öğrencilerin % 63'lük bilme oranı göstermesi, alışveriş amaçlı (% 59) ve zorunlu olarak (% 52) caddeyi kullanan öğrencilerden yüksek doğru bilme oranına sahip olmaları yukarıdaki düşüncüyü doğruladığının göstergesidir (Bkz Şekil. 32).

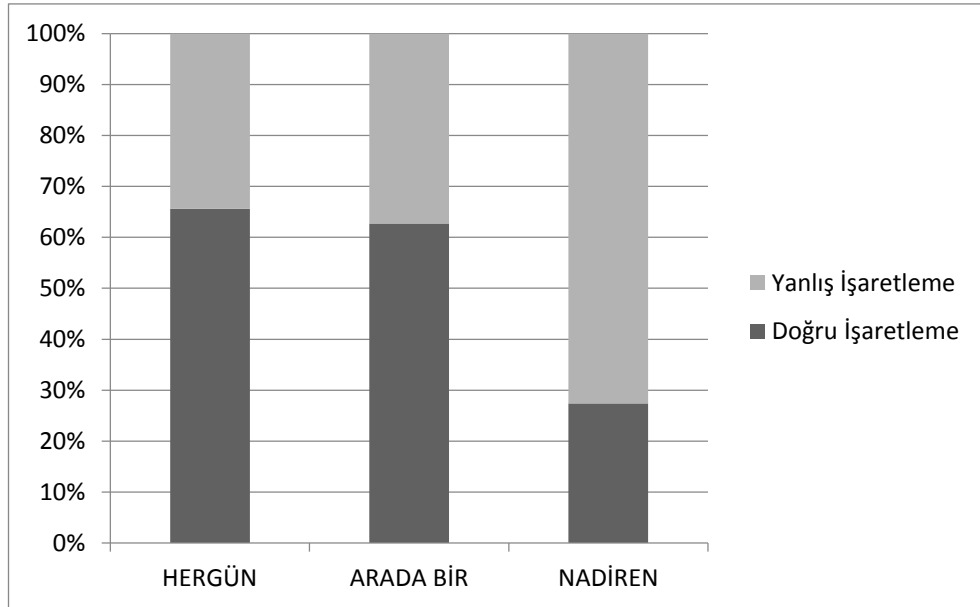
Şekil 32. Üniversite öğrencilerinin caddeyi kullanım nedeni bilme oranı (2017)

Caddeye arada bir giden öğrenciler % 49, her gün gidenler % 34, nadiren gidenlerin katılımı ise % 17'dir. Diğer yandan Cumhuriyet Caddesi krokisi üzerinde doğru olarak en fazla iş yerini gösteren, caddeye her gün gittiğini söyleyen 14 üniversite öğrencisi tarafından olmuştur. Caddeye nadiren giden 7 öğrenci ise taslak harita üzerinde en fazla yanlış işaretlemelerde bulunmuştur (Bkz Tablo. 39).

Tablo 39. Üniversite öğrencilerinin caddeye gitme sıklığı bilme ilişkisi (2017)

Sıklığı	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Her Gün	14	34	160	52	84	35	244
Arada Bir	20	49	116	37	69	28	185
Nadiren	7	17	34	11	90	37	124
Toplam	41	100	310	100	243	100	553

Caddeye her gün giden öğrencilerin bilme oranı % 66, arada bir gidenlerin % 62, nadiren giden öğrencilerin ise % 28'dir. Caddeye gitme aralığındaki süre kısaltıkça doğru bilme oranlarında artış yaşanması, caddeye gitme sıklığı ile doğru bilme arasında ilişki olduğunu göstermektedir (Bkz Şekil. 33).

Şekil 33. Üniversite öğrencilerinin caddeye gitme sıklığı bilme oranı (2017)

Caddeyi kullanım yönüne göre güney tarafını kullanan üniversite öğrencileri katılımcılardan % 61'ini, kuzey tarafını kullananlar ise % 39'unu oluşturmaktadır. En fazla ve en az işaretleme katılımcı sayısı ise doğru orantılı olmuştur (Bkz Tablo. 40).

Tablo 40. Üniversite öğrencilerinin caddeyi kullanım yönü bilme ilişkisi (2017)

Caddeyi Kullanım Yönü	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Kuzey	16	39	117	38	104	43	221
Güney	25	61	193	62	139	57	332
Toplam	41	100	310	100	243	100	553

Kuzey tarafını kullananlar % 52’lik bilme oranına, güney tarafını kullananlar % 58’lik bilme oranına sahipler.

Ekonomik seviyesi yüksek olan öğrencilerin zihin haritalarında alışveriş mekânları, ekonomik seviyesi düşük olan öğrencilerden daha çok yer kaplayacağı düşüncesiyle aylık harçlık durumuna göre dört grup oluşturulmuştur. Aylık harçlıklarına göre katılımcıların dağılımı; 200-500 TL harçlık alan öğrenciler % 58, 500-700 TL arası harçlık alanlar % 23, 700-1000 TL arası alanlar % 10, bin TL üstü harçlığı olan öğrenciler ise % 9’luk kısmı oluşturacak şekildedir.

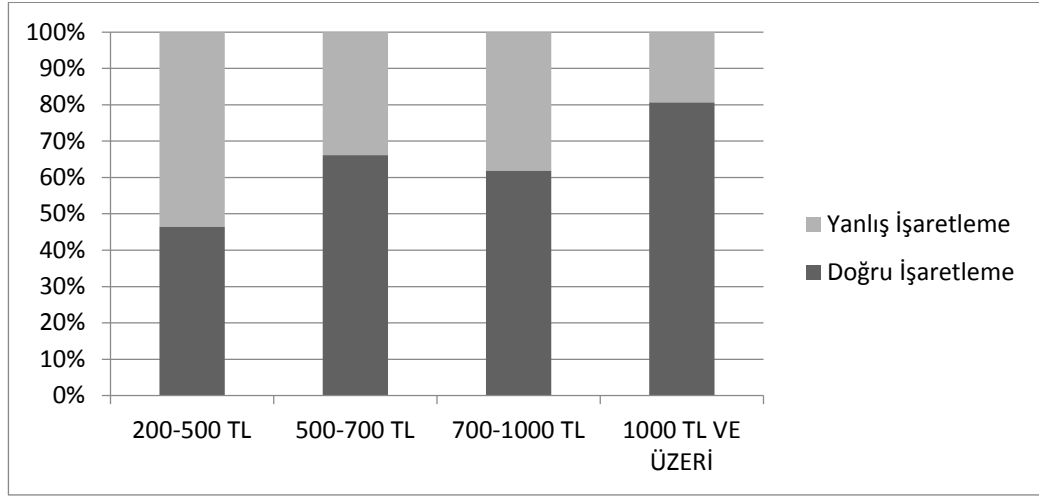
En fazla işaretleme, en fazla katılımın olduğu aylık harçlığı 200-500 TL arası olan 23 öğrenci tarafından olmuştur (Bkz Tablo. 41).

Tablo 41. Üniversite öğrencilerinin aylık harçlık durumu ile bilme ilişkisi (2017)

Aylık Harçlık	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%
200-500 TL	23	58	148	48	170	70
500-700 TL	11	23	90	29	46	19
700-1000 TL	6	10	26	8	16	7
1000 TL ve Üzeri	1	9	46	15	11	4
Toplam	41	100	310	100	243	100

Uygulamaya başlamadan önce aylık harçlık miktarı arttıkça bilme oranında artış olacağı düşünülmüştü. Ancak sadece aylık harçlığı 700-1000 TL arası olan öğrencilerin bulunduğu grup dışındakiler bu düşüncüyü doğrulamaktadır. En yüksek bilme oranı % 81’lik oranla aylık harçlığı en yüksek olan grupta iken, en düşük bilme oranı (% 46) ise aylık harçlığı en düşük olan öğrencilerin bulunduğu gruptadır. 700-1000 TL aylık harçlık grubunda bilme oranının (% 62), 500-700 TL (% 66) grubundan düşük olmasında; bu gruptaki öğrencilerden üniversitede ilk yılı olan, dolayısıyla Rize’de bulunma süresi kısa olan öğrencilerin varlığı son derece etkilidir.

Bu yüzden aylık harçlık durumunun tek başına doğru bilme oranına etki ettiğini söylemek doğru olmayacaktır (Bkz Şekil. 34).

Şekil 34. Üniversite öğrencilerinin aylık harçlık durumu-bilme oranı (2017)

Üniversiteler, farklı şehirden, farklı kültürden bir çok öğrenciyi bünyesinde barındırarak kozmopolit bir özellik gösterir. İnsanların doğdukları, büyüdükleri, ailelerinin veya akrabalarının bulunduğu şehirler, kişilerin zihinlerinde önemli yer edinirler. Bu kapsamda Cumhuriyet Caddesi'nde bulunan iş yerlerini, Rizeli olan öğrenciler Rizeli olmayan öğrencilerden çok daha iyi bileceği düşünülmüştür. Rizeli olmayanlar öğrencilerin ankete katılım oranı % 71, Rizeli olanların ise % 29'dur. Kroki üzerinde hem doğru hem yanlış olmak üzere en fazla işaretleme, katılımın fazla olduğu 29 Rizeli olmayan öğrenci tarafından olmuştur (Bkz Tablo. 42).

Tablo 42. Üniversite öğrencilerinin memlekete göre bilme ilişkisi (2017)

Memleket	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Rizeli	12	29	109	35	42	29	151
Rizeli Olmayan	29	71	201	65	101	71	302
Toplam	41	100	310	100	243	100	553

Oran olarak bakıldığında Rizeli öğrencilerin % 72, Rizeli olmayanların % 66'lık bilme oranına sahip olması, memleket ile bilme oranı arasında sıkı ilişki olduğunu kanıtlamaktadır.

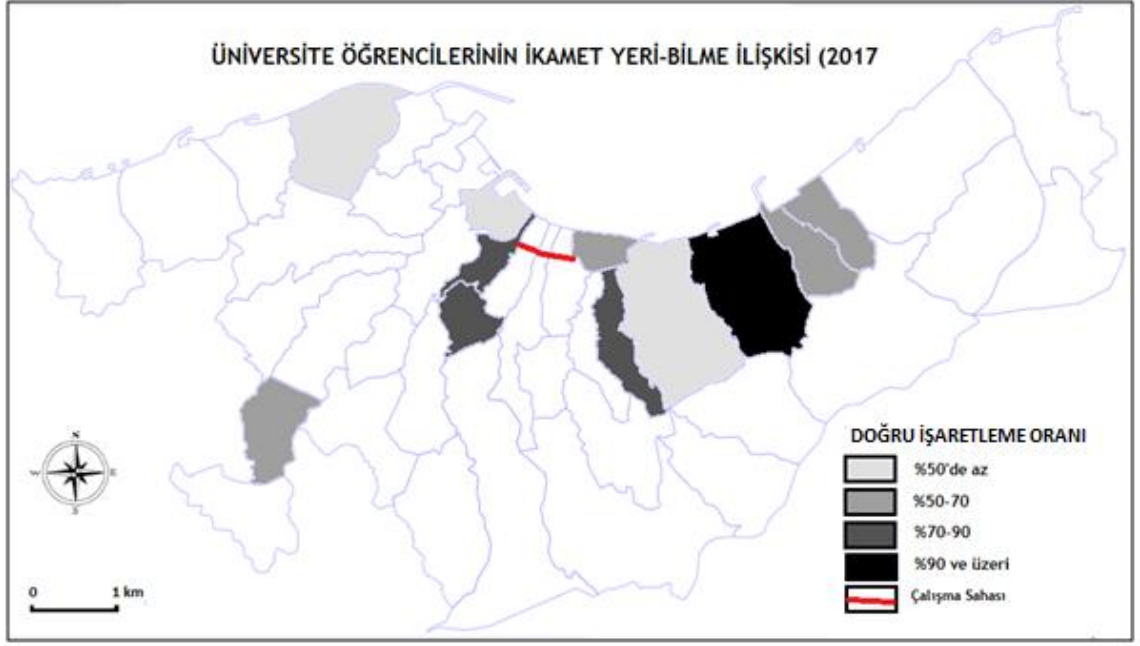
Çocukluk döneminin zihinde canlanmasında yaşanan yerle kurulan ilişki ve bilinçaltının ortaya çıkmasında yaşanan yerdeki anılar ve mekânsal veriler etkilidir. Geçmişe ait anıları ve mekânları zihninde canlandırabilen birey, geçmiş ve geleceğini birbirine bağlayabilir. Kent mekânlarının hızlı dönüşümü bireylerin geçmiş anılarının silinmesine, yerle kurulan ilişkinin yok olmasına yol açmaktadır (Cooper, 1992).

Rize merkeze bağlı 11 mahalleden 38 öğrencinin, merkeze bağlı olmayan mahallelerden de 3 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada, mahalle bazında en fazla katılım Fener mahallesinde ikâmet eden öğrenciler tarafından olmuştur. Katılımın en fazla olduğu mahallede ikâmet eden öğrencilerin taslak haritada en fazla doğru işaretleme yapması beklenirken, en fazla doğru işaretleme Paşakuyu mahallesinde ikâmet eden öğrencilerce olmuştur. Bu mahalleden katılım gösteren öğrencilerin işaretleme miktarlarının fazla olmasında çalışma sahasına oldukça yakın yerde ikâmet etmeleri ve o güzergâhı kullanarak üniversiteye gitmeleri oldukça etkilidir (Bkz Tablo. 43).

Tablo 43. Üniversite öğrencilerinin ikamet yerine göre bilme miktarı (2017)

Mahalle	Öğrenci Sayısı	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
Gülbahar	2	16	1	17
Eminettin	2	10	18	28
Diğer	3	12	7	19
Yeni Mahalle	1	3	2	5
At Meydanı	1	4	1	5
Piri Çelebi	1	11	5	16
Portakallık	1	7	6	13
Bağdatlı	4	27	23	50
Müftü	2	6	25	31
Ekrem Orhon	5	15	14	29
Paşakuyu	9	128	55	213
Fener	13	71	86	157
Toplam	41	310	243	553

Oransal olarak bakıldığında, üniversiteye gidiş veya dönüşte Cumhuriyet Caddesi güzergâhını kullananların birçoğunun bilme oranlarının bu güzergâhı kullanmayanlardan yüksek olduğu anlaşılmıştır (Bkz Şekil. 35). Fakat üniversite öğrencilerinin mekân algılarında ikamet edilen mahalleyi tek başına değerlendirmek doğru olmayacaktır. Bu nüfus grubunun Rize’de yaşama süresinin kısa olması çalışma sahasını çok az tanımalarında oldukça etkili olmuştur.

Şekil 35. Üniversite öğrencilerinin ikamet yeri-bilme ilişkisi (2017)

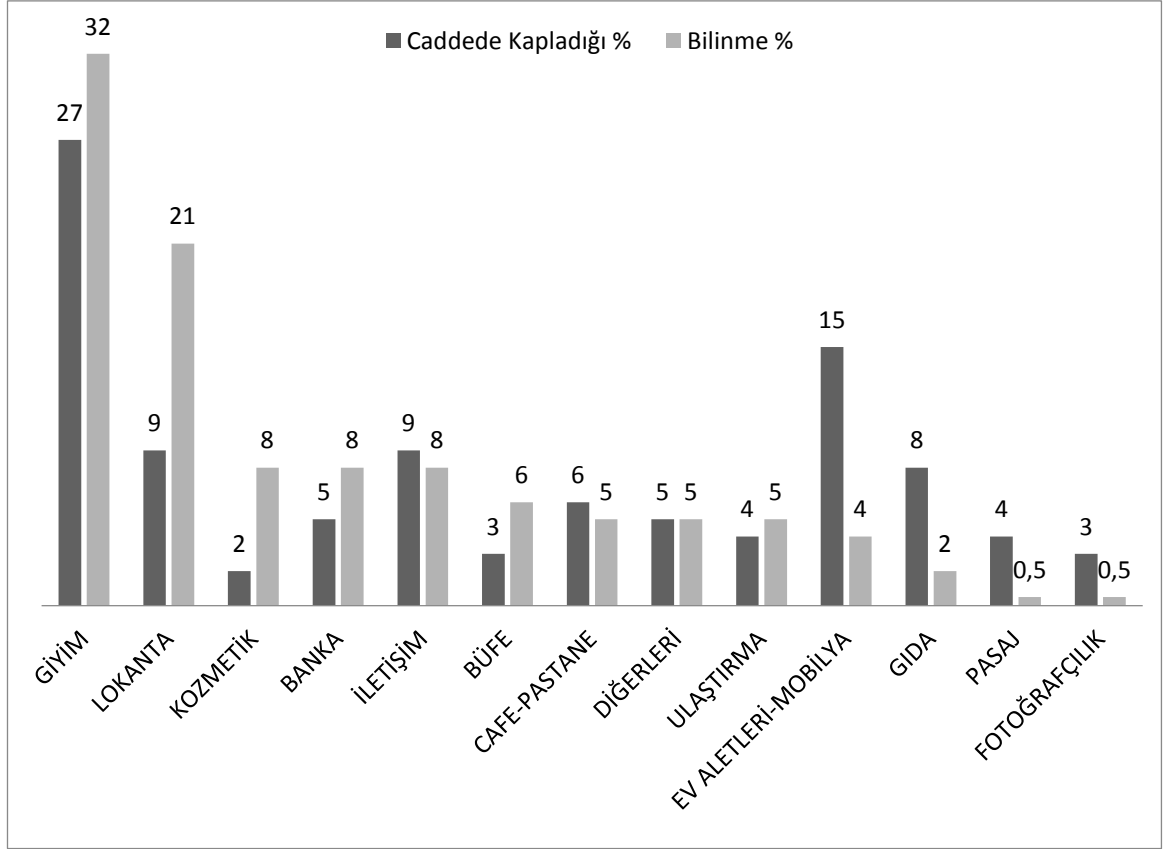
4.4.1.Üniversite Öğrencilerinin Zihin Haritalarında Cumhuriyet Caddesi

Tunçel'in (2002) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin mevcut bilgilerini kullanarak taslak harita çizme ve tasarlamada başarısız olduklarını, üniversite öncesi yaşantılarının ve eğitim gördükleri ortamların farklı olmasının mekân algıları üzerinde önemli değişiklik yaptığını belirlemiştir. Bu çalışmadaki sonuçlar da Tunçel'in araştırmasını doğrular niteliktedir. Çünkü ellerine verilen kroki üzerinde işaretleme yapmaları istendiğinde oldukça az sayıda iş yerini hatırladıkları görülmüştür. Doğru hatırlayıp işaretledikleri iş yeri sayısı 310 olan üniversite öğrencilerinin yanlış işaretleme sayıları 100'dür. Caddede bulunma oranı en yüksek olan iş yeri türlerinin bilinme oranlarının da yüksek olduğu Tablo. 44'te görülmektedir. Ayrıca pasaj ve fotoğrafçı dükkanlarını yalnızca bir öğrenci doğru olarak işaretlemiştir. İş yerleri türlerinden bilinme oranları caddede bulunma oranlarından fazla olanlar, giyim, ulaştırma, büfe, banka, kozmetik ve lokanta iken; bilinme oranları caddede bulunma oranından az olanlar, pasaj, fotoğrafçı, iletişim, ev aletleri-mobilya, gıda türüdür.

Diğerleri başlığı altında ele alınan iş yerleri caddede % 5'lik alan kaplarken yine aynı oranda bilinme görülmüştür. Giyim türünde % 32'lik bilme payının olmasında gençlerin giyim kuşama önem vermeleri, kozmetik türünde diğer gruplarda olmadığı kadar yüksek bilme oranının görülmesinde kadın öğrenci fazlalığı, lokanta ve büfelerin yerlerinin doğru bilinmesinde öğrencilerin dışarıda yemek yeme alışkanlığı, tatillerde memlekete dönüş için bilet almaya gitmeleri ulaştırma türünü bilmelerinde, bankaların konumlarının hatırlanmasında ise burs veya ailelerden gönderilen harçlıkları almak için bankaları kullanıyor olmaları, bu iş yeri türlerinin öğrencilerin zihin haritalarında yer etmesinde son derece etkilidir. Cafe-pastane ve iletişim türündeki iş yerlerinin üniversite öğrencileri tarafından bilinmesi beklenmiştir fakat bu iş yeri türleri öğrencilerin hafızalarında yer etmiş olmasına karşın konumlarını yanlış hatırlamaları oransal düşüğe neden olmuştur. Dikkat çekici diğer bir nokta pasaj, fotoğrafçı ve gıda türünü hatırlamakta güçlük yaşamaları olmuştur (Bkz Şekil. 36).

Tablo 44. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve üniversite öğrencileri tarafından bilinme ilişkileri (2017)

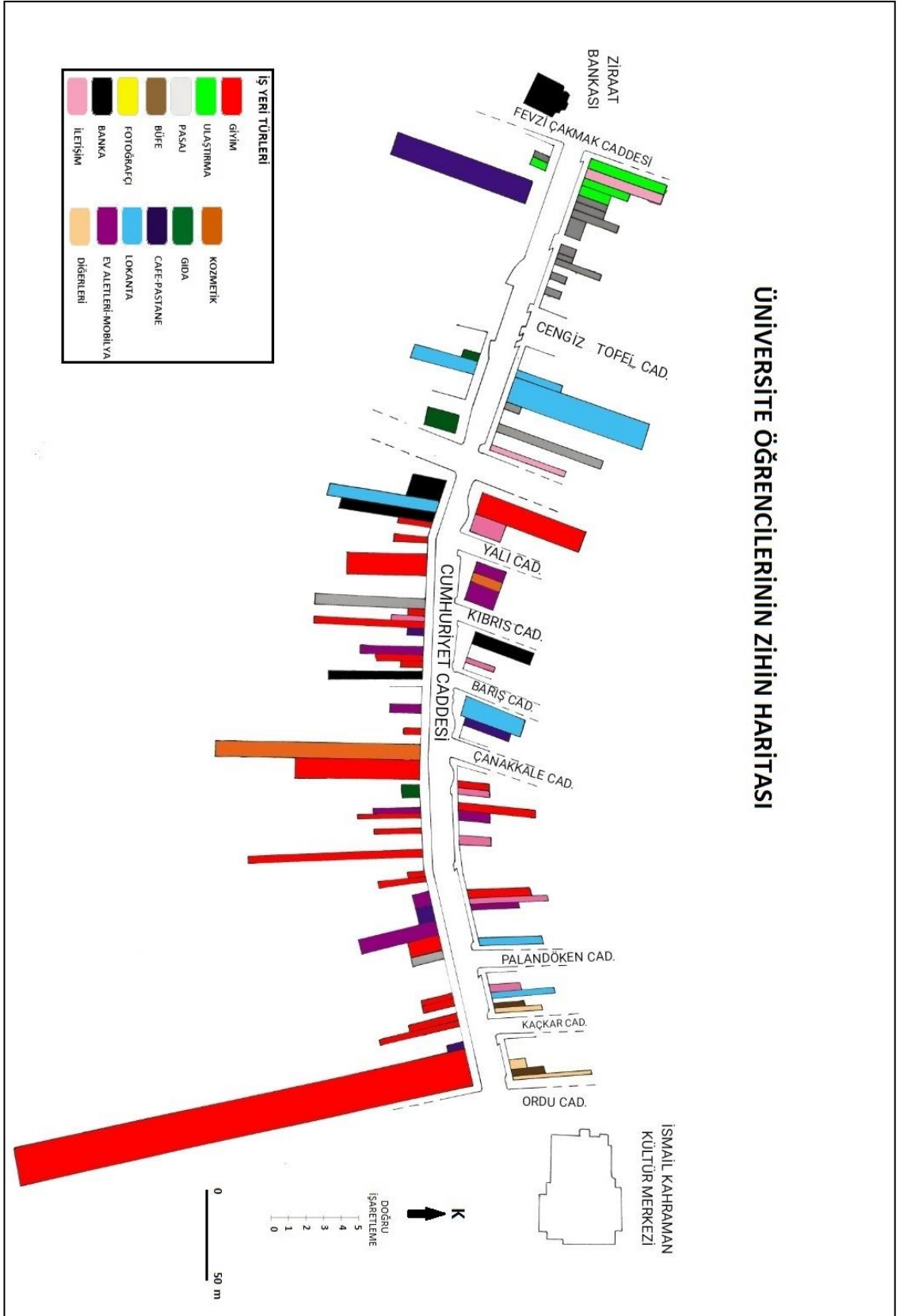
İş yeri Türü	İş yeri Miktarı	İş yeri Oranı	Bilinen İş yeri Miktarı	Bilinen İş yeri Oranı
Giyim	40	27	100	32
Ulaştırma	5	4	11	5
Pasaj	6	4	1	0,5
Büfe	5	3	5	6
Fotoğrafçılık	5	3	1	0,5
Banka	8	5	24	8
İletişim	14	9	24	8
Ev Aletleri-Mobilya	22	15	16	4
Kozmetik	3	2	25	8
Gıda	12	8	7	2
Cafe-Pastane	9	6	16	5
Lokanta	14	9	64	21
Diğerleri	8	5	16	5
Toplam	151	100	310	100

Şekil 36. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve üniversite öğrencileri tarafından bilinme oranları (2017)

Flo, Gratis, Defacto, Gözde Kozmetik, Çözüm Kırtasiye, Miss Lahmacun, Çayhan Cafe & Restaurant, Huzur Pide ve Kebap, Beyda Yemek Salonu, LCW gibi iş yerleri üniversite öğrencilerinin zihin haritasında en fazla bilinen iş yerleri olarak ön plana çıkmaktadırlar (Bkz Şekil. 37). Daha belirgin olarak grafiğe yansımıştır olarak değişir.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİN HARİTASI

Şekil 37. Üniversite öğrencilerinin zihin haritası

Çalışma sahasının güney yönünde uzanan iş yerleri niversite öğrencileri tarafından daha iyi hatırlandıkları ortaya konulmuştur. Bu durumun ortaya çıkmasında inceleme sahasının kuzeyinde Tefvik İleri ve Ordu Caddesi arasında yer alan ara caddelerin fazla olması etkili olmuştur. Ara caddelerin fazla olması, doğru işaretleme miktarını azaltmıştır.

4.5. LİSE ÖĞRENCİLERİNİN MEKÂN ALGISI

Ertürk'e göre eğitim, bireyde kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişim meydana getirme sürecidir. Öğretim ise eğitimin okullarda planlı, programlı ve profesyonel kişiler tarafından verilen bölümü oluşturmaktadır. Cumhuriyet'le birlikte 5 yıl olarak belirlenen zorunlu eğitim, 1997'de 8 yıla çıkarılmıştır. 2012 yılında ise 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim yerine, 12 yıllık zorunlu kademeli eğitim getirilerek 12 yıllık süre üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe 4 yıl süreli ilkököl (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ikinci kademe 4 yıl süreli ortaokul (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe 4 yıl süreli lise (9. 10. 11. ve 12. sınıf) olarak düzenlenmiştir (MEB, 2012). Zorunlu eğitimle beraber liselerde öğrenimi gören öğrenci sayısında artış yaşanmıştır.

Liseler öğrencilere daha geniş ve genel bilgi kazandırdığı gibi aynı zamanda mesleki kültür de kazandıran kurumlardır. Bu bölümde 51 lise öğrencisine 16 sorudan oluşan anket ve Cumhuriyet Caddesi'nin taslak haritasında boşluk doldurma yöntemi uygulanmıştır. Çalışmaya katkı sağlamayacak kadar az bilgi içeren 10 anket ve kroki iptal edilip, toplam 41 lise öğrencisinin çalışması teze dahil edilmiştir. En fazla katılım 33 öğrenci ile Ali Metin Kazancı Lisesi'nde olmuştur (Bkz Tablo. 45).

Tablo 45. Okudukları liseye göre öğrencilerin bilme ilişkisi (2017)

Okul	Yapılan Anket	Kullanılan Anket	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
Ali Metin Kazancı Lisesi	33	24	272	249	521
Anadolu İmam Hatip Lisesi	3	3	78	6	84
Rize Anadolu Lisesi	6	6	107	26	133
İMKB Endüstri Meslek Lisesi	1	1	28	3	31
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	2	2	40	6	46
Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi	5	5	89	18	107
Tevfik İleri Anadolu Lisesi	1	0	0	0	0
Toplam	51	41	614	308	922

Katılım fazlalığına bağlı olarak en kroki üzerinde en fazla işaretleme Ali Metin Kazancı Lisesi öğrencileri tarafından olmuştur. Bunların yanında en fazla iptal edilen ankette bu lisenin öğrencilerinin doldurdıkları anketler olmuştur.

En az katılımı İMKB Endüstri Meslek Lisesi ile Tevfik İleri Lisesi öğrencileri göstermiştir fakat Tevfik İleri Lisesi öğrencisinin doldurduğu anket yeterli veri oluşturmadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmaya katılan erkek öğrenci sayısı kızlardan oldukça fazladır (Bkz Tablo. 46).

Tablo 46. Lise öğrencilerinin cinsiyet-bilme ilişkisi (2017)

Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Kadın	14	34	200	33	125	41	325
Erkek	27	66	414	67	183	59	597
Toplam	41	100	614	100	308	100	922

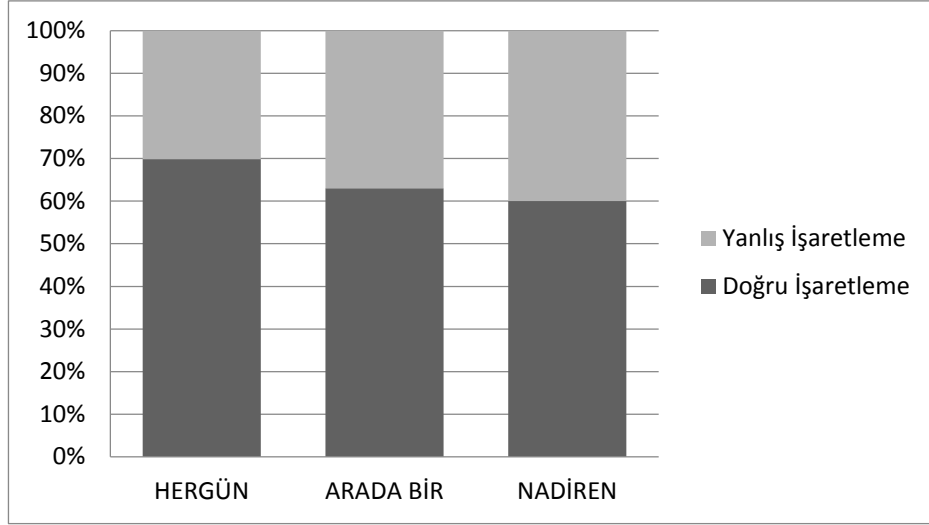
Kız ve erkek öğrencilerin bilme oranlarında farklılık olmasında erkek öğrencilerden bir kısmının, okul çıkışında ve tatillerde Cumhuriyet Caddesi'nde çalışıyor olmasının önemli etkisi olmuştur. Bu etki kendini erkek öğrencilerin doğru bilme oranının % 69, kız öğrencilerin bilme oranının ise % 61 olması şeklinde göstermiştir.

Öğrencilerin % 54'ü caddeyi her gün kullanmakta, % 39'u caddeye arada bir giderken, % 7'si ise nadiren gitmektedir. Öğrencilerin Cumhuriyet Caddesi'ne gitme sıklığına bağlı olarak krokideki doğru ve yanlış işaretleme sayılarında da paralellik dikkat çekmektedir (Bkz. Tablo. 47).

Tablo 47. Lise öğrencilerinin caddeye gitme sıklığına göre bilme ilişkisi (2017)

Caddeye Gitme Sıklığı	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Her Gün	22	54	354	58	153	50	507
Arada Bir	16	39	230	37	135	44	365
Nadiren	3	7	30	5	20	6	50
Toplam	41	100	614	100	308	100	922

Caddeye her gün giden öğrencilerin bilme oranları diğerlerine göre daha fazladır. Her gün gidenler % 69, arada bir gidenler % 62, nadiren gidenler ise % 60 bilme oranına sahipler (Bkz Şekil. 38). Diğer nüfus gruplarında olduğu gibi lise öğrencilerinde de caddeye gitme sıklığı azaldıkça bilme oranlarında da azalma yaşanmıştır. Bu da caddeye gitme sıklığının mekân algısında önemli etkisi olduğunu kanıtlar nitelikte olduğunu göstermektedir.

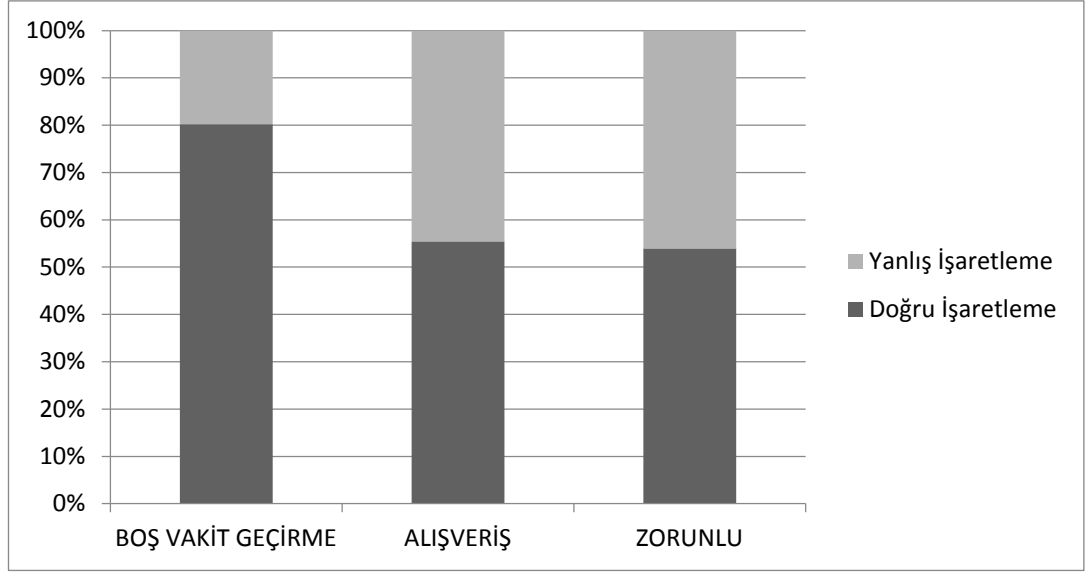
Şekil 38. Lise öğrencilerinin caddeye gitme sıklığı-bilme oranı (2017)

Çalışmaya katkı sağlayan lise öğrencilerinin % 46'sı caddeyi boş vakit geçirmek için , % 37'si alışveriş için, % 17'si ise zorunlu olarak kullanmaktadır. Boş vakit geçirmek için caddeyi kullanan 19 öğrenci diğer gruplara göre oldukça fazla işaretlemelerde bulunmuştur. Caddeyi alışveriş amaçlı kullanan 15 öğrenci ise en fazla yanlış işaretleme yapan grubu oluşturmaktadır. Ayrıca caddeyi zorunlu olarak kullanan 7 öğrencide kroki üzerinde en az işaretlemeyi yapmıştır (Bkz. Tablo. 48).

Tablo 48. Lise öğrencilerinin caddeye gitme nedeni-bilme ilişkisi (2017)

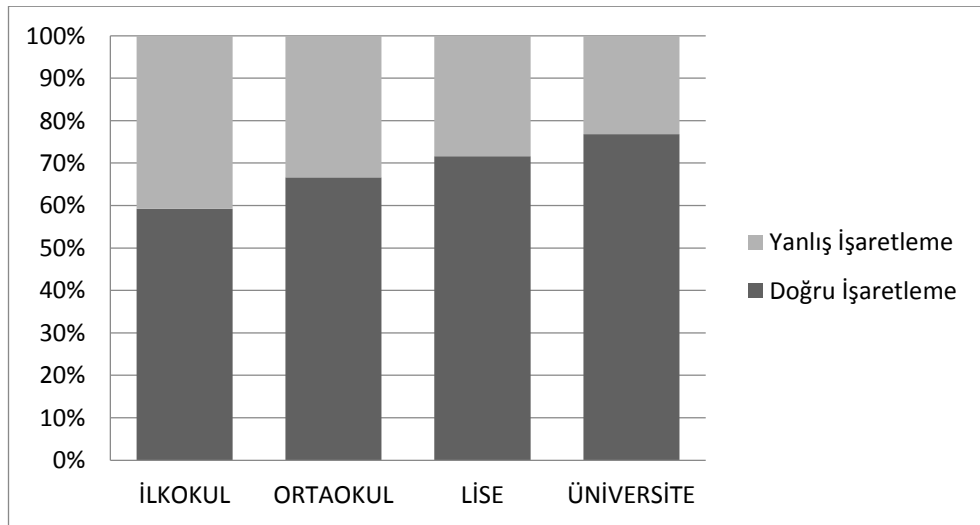
Caddeyi Kullanım Nedeni	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Boş Vakit Geçirme	19	46	341	56	84	27	425
Alışveriş	15	37	184	30	148	48	332
Zorunlu	7	17	89	14	76	25	165
Toplam	41	100	614	100	308	100	922

Boş vakit geçirmek için caddeyi kullanan öğrencilerin bilme oranı % 80, alışveriş için kullananların bilme oranı % 54, zorunlu olarak caddeyi kullananlar ise alışveriş amaçlı caddeyi kullanan öğrencilerin bilme oranına oldukça yakın bilme oranı (% 53) göstermiştir (Bkz. Şekil. 39).

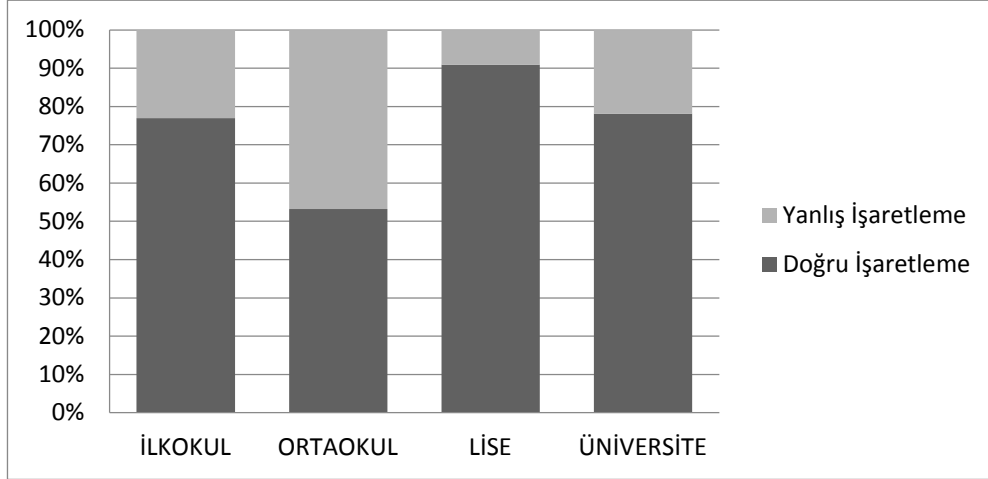
Şekil 39. Lise öğrencilerinin caddeye gitme nedenine göre bilme oranı (2017)

Lise öğrencilerinin algılarına etki eden faktörlerden birinin de kalıtım olduğu düşüncesiyle, öğrencilere ebeveynlerinin eğitim seviyeleri sorulmuştur. Buna göre annelerinin eğitim seviyesinin ilkokul olduğunu söyleyenler % 44, ortaokul olduğunu belirten % 22, lise olan % 22, üniversite mezunu olduğunu ileten öğrenci katılımı % 12 şeklindedir. Anne eğitim seviyesi ile öğrenci bilme oranına bakıldığında; anne eğitim seviyesi ilkokul olan öğrencilerin bilme oranı % 59, ortaokul olan % 65, lise olan % 71, üniversite olan % 78 olduğu ortaya çıkmıştır. Yani anne eğitim seviyesi arttıkça öğrencinin bilme oranında artış olduğu tespit edilmiştir (Bkz Şekil. 40).

Şekil 40. Annenin eğitim seviyesine göre öğrencinin bilme ilişkisi (2017)

Baba eğitim seviyesinin öğrenci bilme oranına etkisine bakıldığında ise annelerin eğitim seviyesi etkisinden oldukça farklı sonuç ortaya çıkmıştır. Bu farklılık lise mezunu babaların çocukları % 91 bilme oranı gösterirken, üniversite mezunu olanların çocukları % 79, ilkokul olanların çocukları % 76, ortaokul olanların ise % 54 gibi birbirinden farklı ve babaların eğitim seviyesi ile öğrenci bilme düzeyi arasında ilişki kurulamayacak düzeyde olması şeklinde kendini göstermiştir (Bkz Şekil. 41).

Şekil 41. Babanın eğitim seviyesine göre öğrencinin bilme ilişkisi (2017)

Sonuç olarak bakıldığında öğrencilerin babalarının eğitim seviyesine göre yapılan değerlendirmede mekân algılamada babalarının eğitim düzeyinin öğrencilerin doğru bilme oranlarında önemli bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırma sonucu elde edilen bulguların genel değerlendirilmesinde, ebeveyn eğitim seviyesinde çocukları yetiştirme de önemli role sahip olan annelerin eğitim seviyelerinin öğrencilerin bilme oranlarına ciddi etkide bulunduğu, babaların eğitim seviyesiyle öğrenci bilgi düzeyi arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

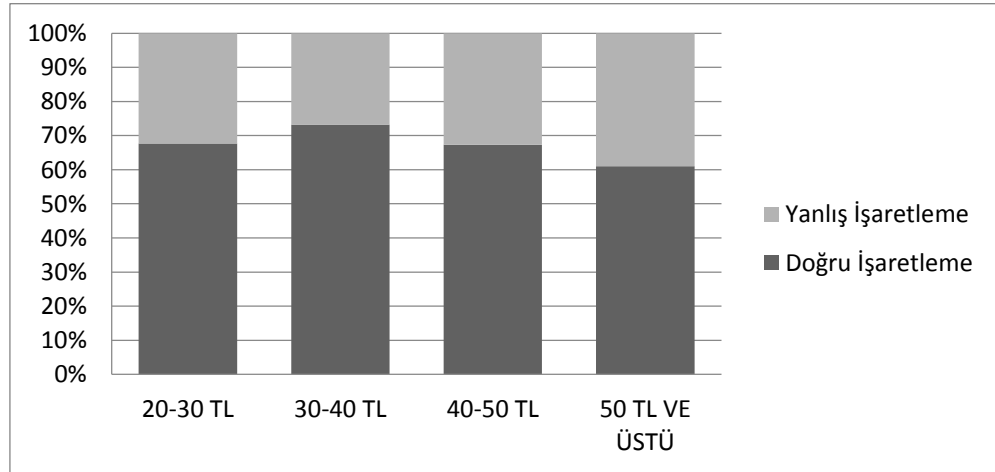
Tıpkı üniversite öğrencilerinde olduğu gibi lise öğrencilerinde de harçlık miktarının mekân algılamada etkisinin olduğu düşünülmüştür. Fakat lise öğrencilerine üniversite öğrencilerinde olduğu gibi aylık harçlık miktarı yerine haftalık harçlık miktarı sorularak, harçlık miktarına göre dört grup oluşturulmuştur (Bkz Tablo. 49). Haftalık 20-30 TL arası harçlık alan öğrenciler % 43, 50 TL ve üstü harçlık alanlar % 27, 30-40 TL civarı harçlık alan öğrenciler % 21, 40-50 TL arası harçlık alanlar ise % 9 katılım göstermiştir.

En fazla katılım gösterenlerin olduğu grup en fazla doğru işaretlemelerde bulunmuştur. Ayrıca en fazla yanlış işaretleme 50 TL ve üstü harçlık alan öğrencilerde olması dikkati çekmiştir. Diğer yandan en az katılım ve en az doğru ve yanlış işaretleme 40-50 TL harçlık alan öğrencilerde olmuştur.

Tablo 49. Lise öğrencilerinin haftalık harçlık durumu-bilme ilişkisi (2017)

Haftalık Harçlık	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%
20-30 TL	19	43	199	32	95	31
30-40 TL	9	21	153	25	56	18
40-50 TL	4	9	68	11	33	11
50 TL ve Üstü	12	27	194	32	124	40
Toplam	41	100	614	100	308	100

Haftalık harçlık miktarının lise öğrencilerinin Cumhuriyet Caddesi'ndeki iş yerlerini bilme oranlarına etkisine bakıldığında harçlık durumlarının bilme oranlarına etki etmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü en fazla harçlık alanların bilme oranı % 61 iken en az harçlık alanların % 68 bilme oranı göstermesi haftalık harçlık durumunun tek başına mekân algısına etki etmediğinin göstergesidir (Bkz Şekil. 42).

Şekil 42. Lise öğrencilerinin haftalık harçlık durumuna göre bilme oranı (2017)

Lise öğrencilerinde cadde kullanım yönüne göre bilme durumu sorgulandığında, Güney yönünü kullanan öğrencilerin katılım oluşturan nüfus grubundaki oranı % 59, kuzey tarafını kullananların ise % 41'dir. Katılımla doğru orantılı olarak işaretleme miktarı da Güney tarafını kullanan öğrencilerde fazladır (Bkz Tablo. 50).

Tablo 50. Lise öğrencilerinin caddeyi kullanım yönü-bilme ilişkisi (2017)

Caddeyi Kullanım Yönü	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Güney	24	59	379	62	197	64	576
Kuzey	17	41	235	38	111	36	346
Toplam	41	100	614	100	308	100	922

Güney tarafını kullananların bilme oranı % 65, kuzey tarafını kullananların ise % 68'dir. Çıkan sonuçlara göre lise öğrencileri kullandıkları yönden karşı tarafı daha rahat gözlemlemektedirler.

Ankete katılan öğrencilerden % 68'inin düzenli alışveriş yaptığı yer bulunmakta iken % 32'sinde ise düzenli alışveriş yapılan yer yoktur. 28 öğrencinin düzenli alışveriş yaptığı yer vardır ve bu gruptakiler en fazla doğru ve yanlış işaretleme miktarına sahiptir. Diğer yandan düzenli alışveriş yapılan yeri olmayan öğrenciler daha az doğru ve yanlış işaretlemede bulunmuşlardır (Bkz Tablo. 51).

Tablo 51. Lise öğrencilerinin düzenli alışveriş yapılan yere göre bilme ilişkisi (2017)

Düzenli Alışveriş Yapılan Yer	Öğrenci Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Var	28	68	459	75	183	59	642
Yok	13	32	155	25	125	41	280
Toplam	41	100	614	100	308	100	922

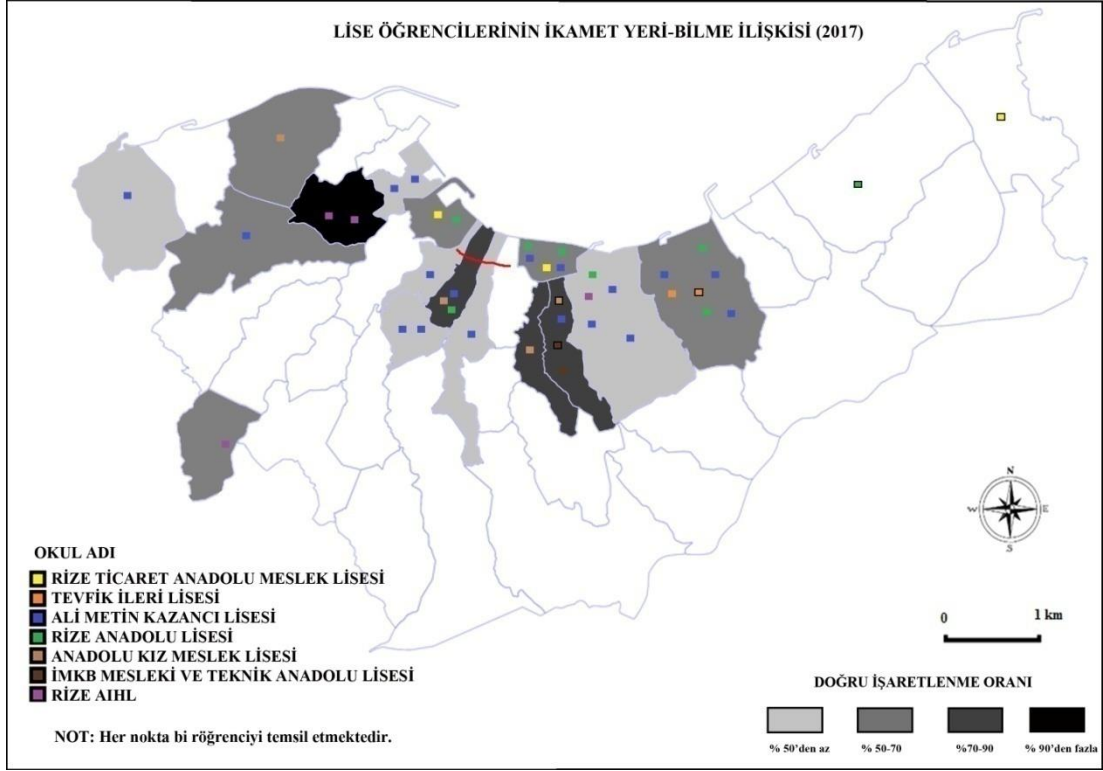
Düzenli alışveriş yaptığı mağazaların olduğunu belirten öğrencilerin bilme oranı % 71 iken, düzenli alışveriş yaptığı yer bulunmayan öğrencilerin ise doğru bilme oranı % 55'tir. Çıkan bu sonuçlar, öğrencilerin düzenli alışveriş yaptıkları iş yerleri ve çevrelerini düzenli alışveriş yaptıkları yer olmayan öğrencilerden çok daha iyi tanıdıklarını göstermektedir.

İkamet bilgilerine göre çalışmaya 20 mahalleden 50 öğrenci katılmıştır (Bkz Tablo. 52).

Tablo 52. Lise öğrencilerinin ikamet yerine göre bilme miktarı (2017)

Mahalle	Yapılan Anket	Kullanılan Anket	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
Fener	1	1	8	2	10
Yeniköy Mahallesi	2	1	12	7	19
At Meydanı	2	2	22	20	42
Tophane	2	0	0	0	0
İslampaşa	1	0	0	0	0
Çamlıbel	1	1	14	5	19
Reşadiye	1	1	15	13	28
Değirmendere	3	2	52	5	57
Yeni Mahalle	2	2	38	8	46
Müftü	4	4	40	65	105
Çiftekavak	2	2	26	25	51
Müderrisler	1	1	9	16	25
Eminettin	2	2	28	4	32
Çarşı	3	3	70	27	97
Aşağı Hayrat	1	1	7	2	9
Gülbahar	7	6	65	25	90
Paşakuyu	4	2	28	10	38
Ekrem Orhon	7	7	142	38	180
Diğer	4	4	38	31	69
Toplam	50	41	614	308	922

Dört öğrenci ise çevre ilçelerde ikamet etmektedir. En fazla katılımı Gülbahar mahallesinde ikamet eden öğrenciler göstermiştir. Bilme oranlarında diğer gruplarda olduğu gibi öğrencilerin okula giderken veya dönüşte Cumhuriyet Caddesi'ni kullanmaları etkili olmuştur (Bkz Şekil. 43). En yüksek bilme oranı Rize AIHL öğrencileri tarafından olması bunun göstergesidir.

Şekil 43. Lise öğrencilerinin ikamet yeri-bilme ilişkisi (2017)

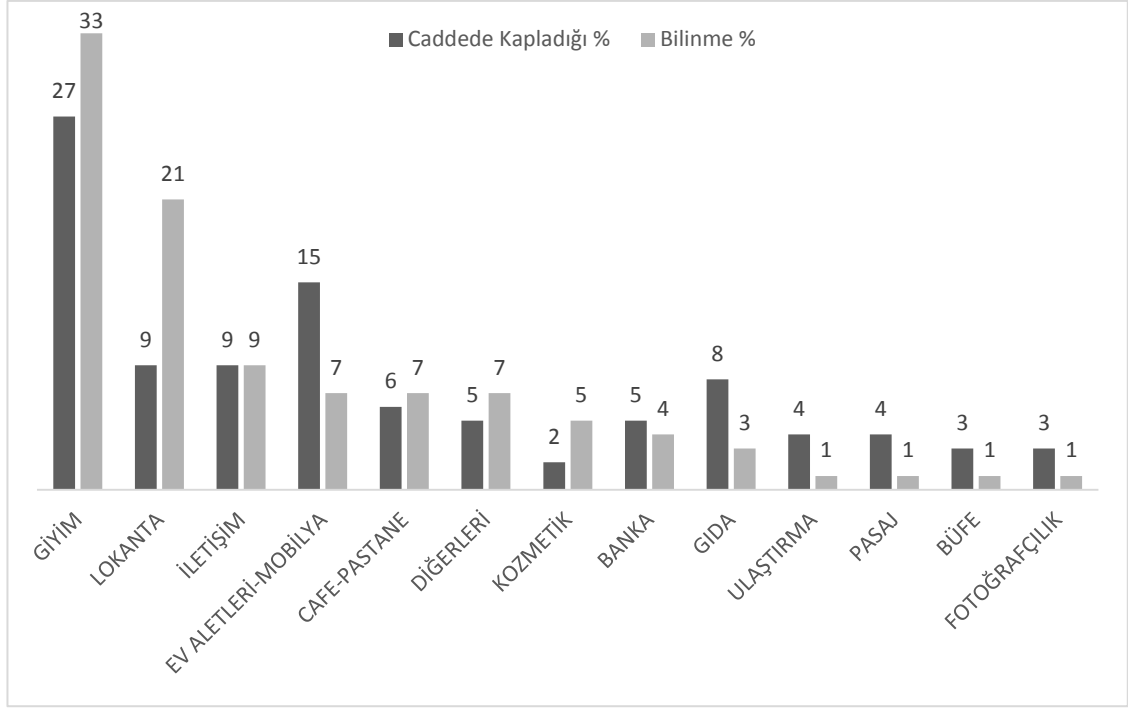
4.5.1.Lise Öğrencilerinin Zihin Haritalarında Cumhuriyet Caddesi

Lise öğrencilerinin 614 doğru işaretlemelerde buldukları taslak harita üzerinde en fazla doğru olarak bildikleri iş yeri türünü 202 doğru ile giyim türü oluşturmaktadır. Diğer gruplarda olduğu gibi lise öğrencilerinde de giyim türünün zihin haritalarında ilk sırada yer alması, bu türün caddede kapladığı alan oldukça etkilidir. Ayrıca en az bildikleri iş yeri türü ise fotoğrafçılık olmuştur (Bkz Tablo. 53).

Tablo 53. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve lise öğrencileri tarafından bilinme ilişkileri (2017)

İş yeri Türü	İş yeri Miktarı	İş yeri Oranı (%)	Bilinen İş yeri Miktarı	Bilinen İş yeri Oranı (%)
Giyim	40	27	202	33
Ulaştırma	5	4	7	1
Pasaj	6	4	8	1
Büfe	5	3	15	2
Fotoğrafçı	5	3	6	1
Banka	8	5	23	4
İletişim	14	9	53	9
Ev Aletleri-Mobilya	22	15	45	7
Kozmetik	3	2	29	5
Gıda	12	8	11	2
Cafe-Pastane	9	6	46	7
Lokanta	14	9	128	21
Diğerleri	8	5	40	7
Toplam	151	100	614	100

Cumhuriyet Caddesi'ndeki iş yerlerini bilme oranı, iş yerlerinin caddede bulunma oranından fazla olan iş yeri türleri; giyim, kozmetik, cafe-pastane, lokanta ve diğerleridir. Diğerleri başlığı altında ele alınan iş yeri türünün caddede bulunma oranı % 5 iken bilinme oranının % 7 olmasında, bu başlık altında kırtasiyenin varlığı dikkat çekicidir. Caddede bulunma oranı % 9 olan iletişim türünün bilinme oranı da aynıdır. Caddede bulunma oranından bilinme oranı daha düşük olan türler; ulaştırma, pasaj, büfe, fotoğrafçı, banka, ev aletleri-mobilya ve gıda gibi iş yeri türleridir (Bkz Şekil. 44).

Şekil 44. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve lise öğrencileri tarafından bilinme oranları (2017)

Lise öğrencilerinin zihin haritalarında banka ve ulaşım türünün üniversite öğrencilerinde olduğu gibi yüksek çıkmaması dikkat çekicidir. Banka türünün az bilinmesinde lise öğrencilerinin harçlıklarını evde ailesinden bizzat almaları; ulaşım türünün az bilinmesinde ise lise öğrencilerinin ailelerinin ikâmet yerlerinde okula gitmeleri son derece etkilidir.

Flo, Komagene Çiğköfte, Defacto, Çözüm Kırtasiye, Mis Lahmacun, Ziyafet Dürüm, Çayhan Cafe & Restaurand, Huzur Pide ve Kebap, LCW, Aşkito Giyim, Didim Fastfood, Çiçekçi gibi dükkanlar zihin haritalarında belirgin şekilde dikkati çekmektedir (Bkz Şekil. 45). Bu durumun oluşmasında öğrencilerin ilgi duydukları ürünlerin bulunduğu iş yerlerini daha kolay hatırlıyor olması etkili olmuştur.

Lise öğrencilerinin zihin haritalarını üniversite öğrencilerinin zihin haritalarıyla kıyaslayınca, lise öğrencilerinin daha zengin bir zihin haritasına sahip olduklarını söylemek mümkündür. Uygulamaya katılım gösteren lise öğrencilerinden sadece dört öğrenci Rizeli değilken, üniversite öğrencilerinin yarıdan fazlası Rizeli değildir. Öğrenci grupları arasında bu farklılığın oluşmasında; memleket ve Rize’de kalma süresi son derece etkilidir.

4.6. EV KADINLARININ MEKÂN ALGISI

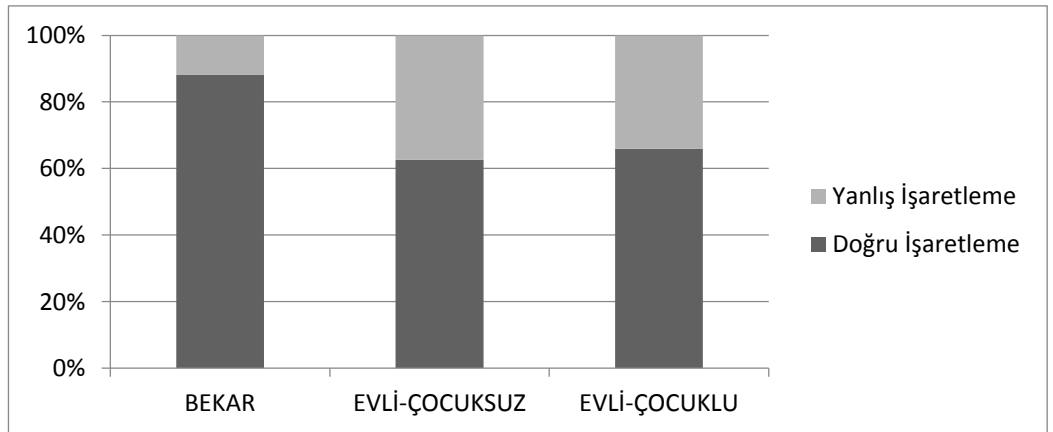
TDK'ye göre, dışarıda herhangi bir işte çalışmayıp kendi ev işlerini gören kadınlar, ev kadını olarak tanımlanır. Ev kadınları, ev ve aile ilişkileriyle ilgilenip evin yönetimi ve düzenlenmesiyle ilgilendiğinden; bu kadınların zihin haritalarının, evleri ve ailelerinin ihtiyaçlarına göre şekillenecek olduğu düşünülmüştür.

Evli-çocuklu olanlar ev kadınları % 69, evli-çocuksuz hanımlar % 18, bekar bayanlar ise % 13 katılım göstermişlerdir (Bkz Tablo. 54). En fazla katılım ve buna paralel en fazla işaretleme evli-çocuklu olan ev kadınları tarafından olmuştur. Diğer taraftan en az doğru işaretlemeyi evli-çocuksuz ev kadınları yapmışken, en az yanlış işaretlemeyi yapanların bekar hanımlar olması dikkat çekicidir.

Tablo 54. Çalışmaya katılım gösteren ev kadınlarının işaretleme miktar ve oranı (2017)

	Ev Kadını Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Bekar	5	13	112	25	15	8	127
Evli-Çocuksuz	7	18	77	17	46	24	123
Evli-Çocuklu	27	69	257	58	133	68	390
Toplam	39	100	446	100	194	100	640

Bekarların bilme oranı % 89, evli ve çocuksuz olan bayanların % 62, evli ve çocuğulan kadınlar ise % 66'lık bilme oranına sahip oldukları görülmüştür (Bkz Şekil. 46).

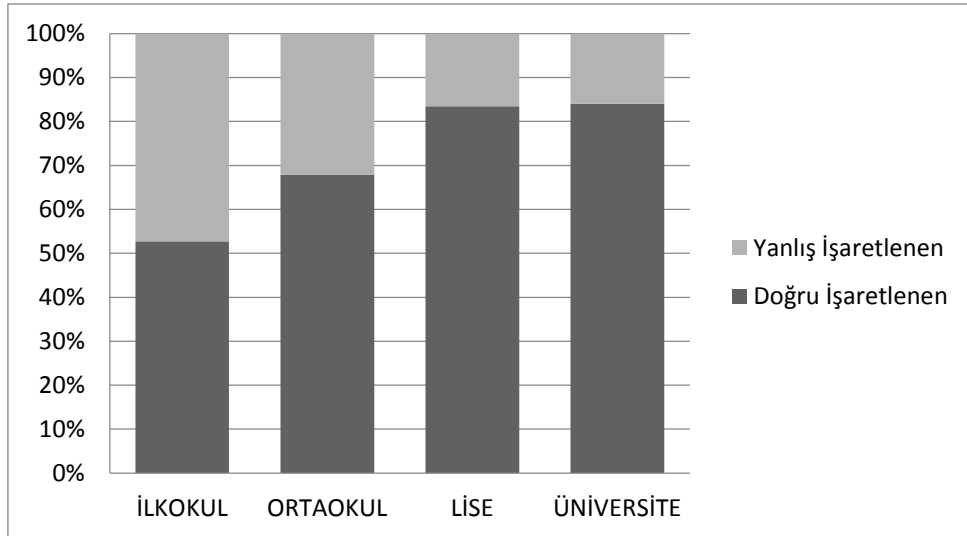
Şekil 46. Çalışmaya katılım gösteren ev kadınlarının bilme oranı (2017)

Ev kadınlarının eğitim seviyelerinin bilme oranlarına etkisi araştırıldığında, çalışmaya katılım gösteren ev kadınlarından % 38'ini ilkokul, % 26'sını ortaokul, % 23'ünü lise, % 13'ünü ise üniversite mezunları oluşturmuştur. En az katılım gösteren üniversite mezunu ev kadınları, kroki üzerinde en az doğru ve yanlış işaretlemelerde bulunmuşlardır. Öte yandan en fazla katılımın olduğu ilkokul mezunu ev kadınları en fazla yanlış işaretleme yapmışlardır. En fazla doğru işaretleme ise lise mezunu ev kadınları tarafından olmuştur (Bkz Tablo. 55).

Tablo 55. Ev kadınlarının eğitim seviyesi-bilme ilişkisi (2017)

Eğitim Seviyesi	Ev Kadını Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
İlkokul	15	38	108	24	97	50	205
Ortaokul	10	26	112	25	53	27	165
Lise	9	23	121	27	24	13	155
Üniversite	5	13	105	24	20	10	125
Toplam	39	100	446	100	194	100	640

Ev kadınlarından ilkokul mezunları % 52, ortaokul mezunları % 68, lise mezunları % 81, üniversite mezunları % 82 bilme oranına sahip oldukları yapılan uygulama sonucunda tespit edilmiştir (Bkz Şekil. 47). Elde edilen bulgular, eğitim seviyesi arttıkça bilme oranının arttığını göstermektedir.

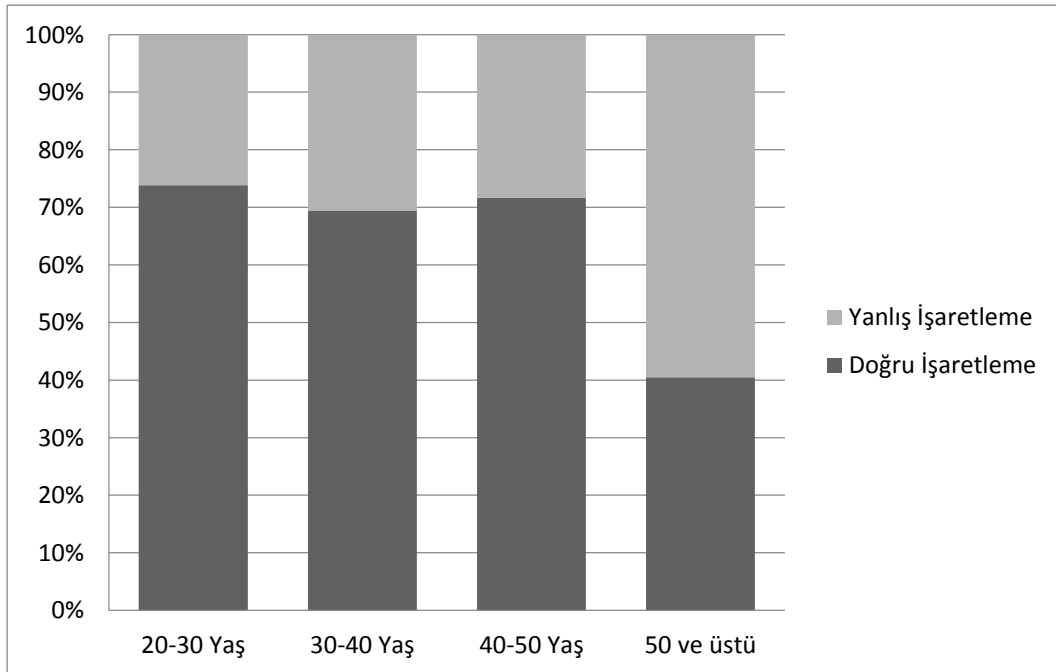
Şekil 47. Ev kadınlarının eğitim seviyesi-bilme oranı (2017)

Ev kadınlarında yaş-bilme ilişkisinde, 20-29 yaş grubu katılımcıların katılım oranı % 39, 30-39 yaş arası % 38, 40-49 yaş arası % 13, 50 yaş üstü % 10 şeklindedir. En fazla katılım 20-39 yaş arasındaki bayanlar tarafından olmuştur. En az katılımı ise 50 yaş üstü hanımlar göstermiştir. Ayrıca en fazla doğru ve yanlış işaretleme 20-29 yaş arası, en az doğru işaretleme 40-49 yaş arası, en az yanlış işaretleme ise 50 yaş üstü grupta olmuştur (Bkz Tablo. 56).

Tablo 56. Ev kadınlarının yaş-bilme ilişkisi (2017)

Yaş	Ev Kadını Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
20-29	15	39	220	49	78	40	298
30-39	15	38	173	39	76	39	249
40-49	5	13	38	8	15	8	53
50 ve Üstü	4	10	17	4	25	13	42
Toplam	39	100	446	100	194	100	640

Yaş-bilme ilişkisinde iş yerlerini bilme oranlarına bakıldığında, 20-30 yaş % 72, 30-40 yaş % 70, 40-50 yaş % 71 ve 50 yaş üstü kadınların ise % 40 bilme oranı göstermişlerdir (Bkz Şekil. 48).

Şekil 48. Ev kadınlarının yaşa göre bilme oranı (2017)

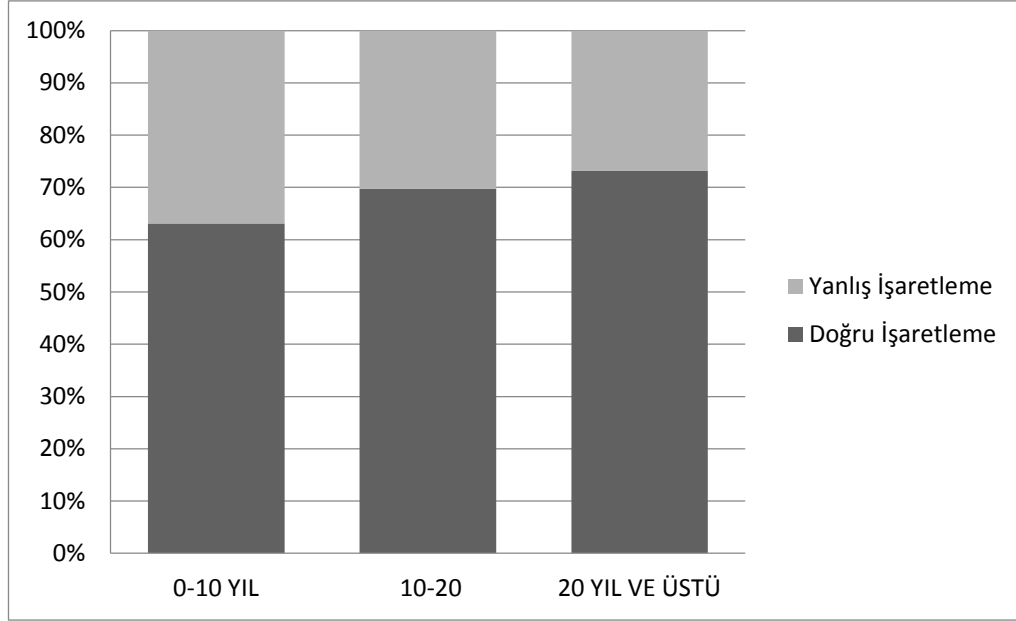
20-50 yaş arasındaki ev kadınlarında yaşa bağlı bilme oranında ciddi farklılık yokken 50 yaş üstü bayanların bilme oranlarının oldukça düşük olması, diğer yaş grupları ile arasında oransal fark doğurmuştur. Öcal'in (2007) çalışmasındaki "Bireylerin yaşa bağlı olarak fiziksel ve zihinsel olarak geliştiği düşünüldüğünde mekân algılama da doğumdan yetişkinliğe doğru ilerleme ve gelişme göstermektedir. Bununla birlikte mekân bilişindeki ilerleme ve gelişme her bireyde aynı doğrultuda ve aynı şekilde meydana gelmemektedir. Ayrıca yaşlılık döneminde mekân bilişinde yavaşlama görülmesi söz konudur (Öcal, 2007: 56)." Şeklindeki düşünceleri ev kadınlarının yaş ilerledikçe bilme oranlarının düşük olmasını destekler niteliktedir. Ayrıca 50 yaş üstü bayanların bilme oranlarının düşük olmasında alışverişe pek çıkmıyor olmaları, caddeye gitme sıklığının az olması ve eğitim düzeyi oldukça etkili olmuştur.

Ev kadınlarının Rize'de kalma sürelerinin mekân algılarına etkisi araştırıldığında en fazla katılım 20 yılın üzerinde Rize'de yaşayan ev kadınları tarafından olmuştur. Cumhuriyet Caddesi krokisi üzerinde en fazla işaretlemeye yine bu grupta olmuştur. En az katılımın olduğu 10-20 yıl arası Rize'de bulunanlar ise oldukça az işaretleme de bulunmuşlardır (Bkz Tablo. 57).

Tablo 57. Ev kadınlarının Rize'de kalma süresi-bilme ilişkisi (2017)

Rize'de Kalma Yılı	Ev Kadını Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
0-10	14	36	118	26	69	36	187
10-20	5	13	69	16	30	15	99
20 ve Üstü	20	51	259	58	95	49	354
Toplam	39	100	446	100	194	100	640

0-10 yıldır Rize'de kalan hanımlar % 62, 10-20 yıldır Rize'de bulunanlar % 69, 20 yıldan daha uzun süre Rize'de ikâmet edenler ise % 72'lik bilme oranı göstermişlerdir (Bkz Şekil. 49). Sonuç olarak ev kadınlarının Rize'de kalma süresinin artışına bağlı olarak bilme oranlarında da artış yaşanmıştır.

Şekil 49. Ev kadınlarının Rize’de kalma süresine göre bilme oranı (2017)

Çalışmaya katılım gösterenler ev kadınlarının % 64’ü (25 kişi) Rizeli, % 36’sı (14 kişi) ise Rizeli değildir. Rizeli olmadığını belirten ev kadınların çoğunluğu memur eşleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kişilere memleketleri sorulduğunda; Kütahya, Konya, Amasra, İzmir, Elazığ, Bitlis, Trabzon, Ankara, İstanbul, Tokat gibi yurtiçi katılımlı oldukları görülürken katılımcıların bir tanesinin Azerbaycanlı olması dikkati çekmiştir. Bunların yanı sıra en fazla doğru ve yanlış işaretleme Rizeli ev kadınları tarafından olmuştur. Katılımın az olduğu Rizeli olmayan ev kadınlarının doğru ve yanlış işaretleme sayıları ise katılım sayısına bağlı olarak azdır (Bkz Tablo. 58).

Tablo 58. Ev kadınlarının memlekete göre bilme ilişkisi (2017)

Memleket	Ev Kadını Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Rizeli	25	64	315	71	105	54	420
Rizeli Değil	14	36	131	29	89	46	220
Toplam	39	100	446	100	194	100	640

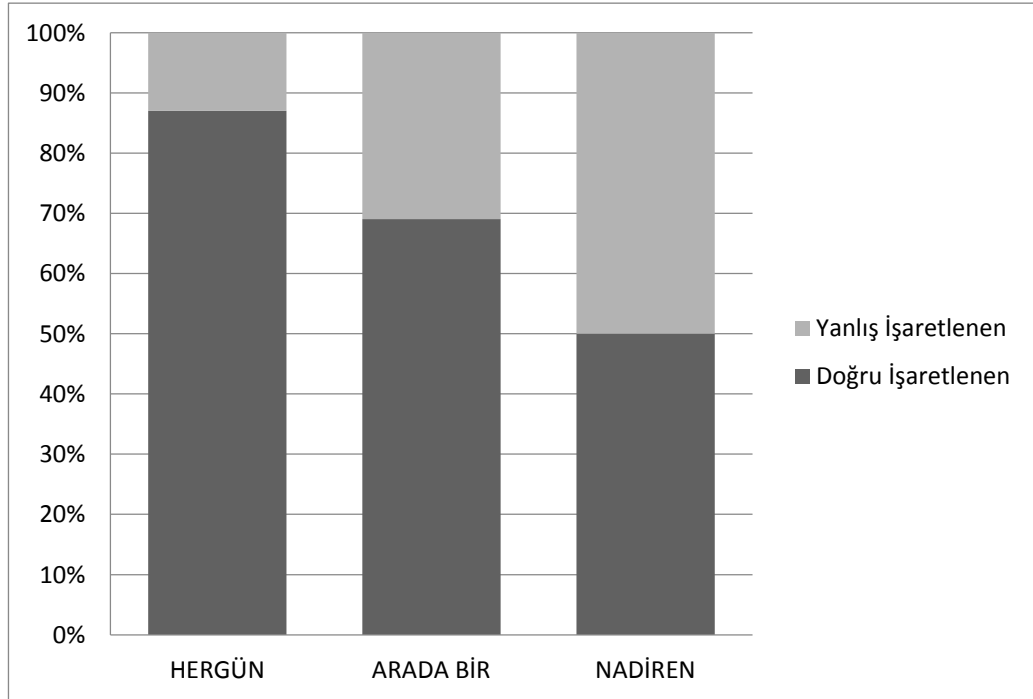
Rizeli olan bayanlarda yapılan çalışma sonucu % 74, Rizeli olmayanlarda ise % 59 bilme oranı gösterdikleri anlaşılmıştır. Bu oranlar Rizeli olmayanların caddeyi tanıma düzeylerinin düşük olduğunu gösterir. Caddeyi tanıma düzeylerinin düşük olmasında Rize’de ikâmet sürelerinin kısa olması son derece etkili olmuştur.

Ev kadınlarından caddeye arada bir gidenler % 62, nadiren gidenler % 23, her gün gidenler % 15'lik oranla katılım göstermişlerdir. Arada bir caddeye giden ev kadını sayısı fazla olduğu gibi bu grubun doğru ve yanlış işaretleme sayıları da fazladır. Diğer taraftan en az doğru işaretleme caddeye nadiren gidenler tarafından, en az yanlış işaretleme ise caddeyi her gün kullanan ev kadınları tarafından olmuştur (Bkz Tablo. 59).

Tablo 59. Ev kadınlarının caddeye gitme sıklığı-bilme ilişkisi (2017)

Caddeye Gitme Sıklığı	Ev Kadını Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Her Gün	6	15	134	30	20	10	154
Arada Bir	24	62	250	56	112	58	362
Nadiren	9	23	62	14	62	32	124
Toplam	39	100	446	100	194	100	640

Caddeye gitme sıklığının ev kadınlarının Cumhuriyet Caddesi'ni tanımalarına etki edip etmediğine bakıldığında, her gün caddeye giden ev kadınlarının % 87, arada bir gidenlerin % 69, nadiren gidenlerin ise % 50 bilme oranı göstermeleri dikkat çekicidir. Çünkü caddeye gitme sıklığında azalma olması bilme oranlarının düşük olmasına neden olmuştur (Bkz Şekil. 50).

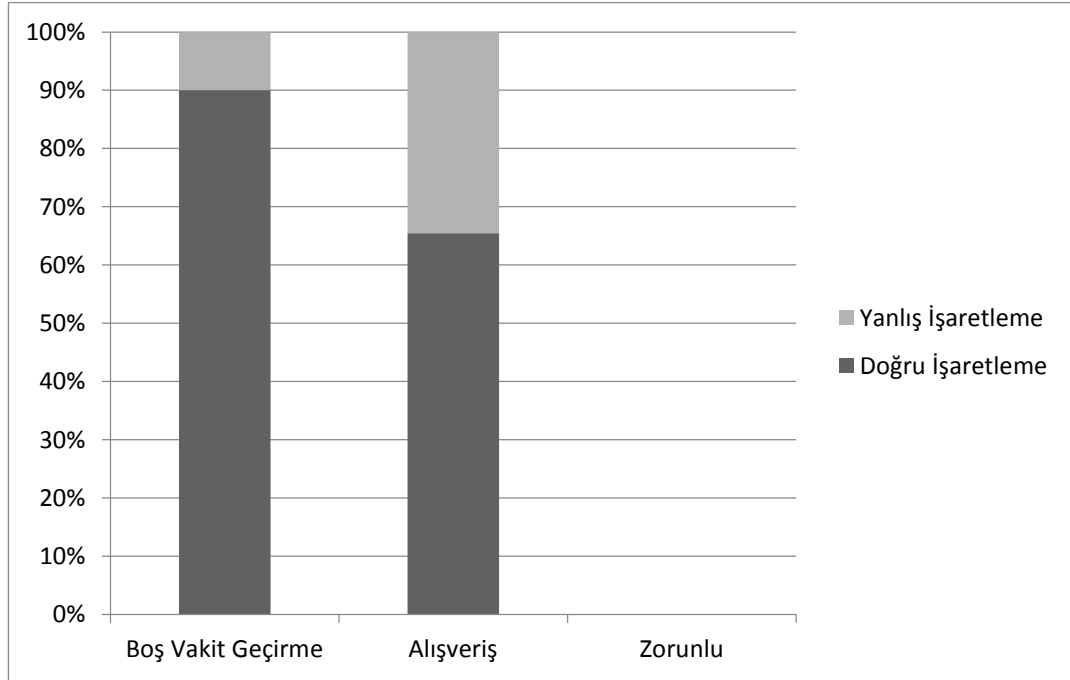
Şekil 50. Ev kadınlarının caddeye gitme sıklığına göre bilme oranı (2017)

Çalışmaya katılan 39 ev kadınından 35'i caddeyi alışveriş amacıyla kullanmaktadır. En fazla doğru ve yanlış işaretleme bu grupta olmuştur. 4 kişi caddeyi boş vakit geçirmek için kullandığını belirtmiştir. Caddeyi zorunlu olarak kullanan ev kadını ise yoktur. Oransal olarak % 90'ı alışveriş, % 10'u boş vakit geçirmek için caddeyi kullanmaktadır (Bkz Tablo. 60).

Tablo 60. Ev kadınlarının caddeyi kullanım nedeni-bilme ilişkisi (2017)

Caddeye Gitme Nedeni	Ev Kadını Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Boş Vakit Geçirme	4	10	99	22	11	6	110
Alışveriş	35	90	347	78	183	94	530
Zorunlu	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	39	100	446	100	194	100	640

Boş vakit geçirmek için caddeyi kullanan ev kadınlarının bilme oranı % 90, alışveriş amaçlı kullananların bilme oranı ise % 75'dir. Boş vakit geçirmek için caddeyi kullananların çoğunu bekar bayanların oluşturduğu belirlenmiştir. Ayrıca Cumhuriyet Caddesi'nde uzun gezintiler yapıp, boş vakit geçiren gözlemcilerin zihin haritalarında doğru bilme oranı diğer katılımcılara göre daha yüksektir (Bkz Şekil. 51).

Şekil 51. Ev kadınlarının caddeyi kullanım nedenine göre bilme oranı (2017)

Uygulamaya katılım gösteren ev kadınlarından çoğu caddenin kuzey yönünü daha fazla kullanmaktadır. Güney tarafını kullanan kişi sayısı az olmasına rağmen doğru ve yanlış bilme miktarı bu yönü kullananlarda kuzey yönünü kullananlardan fazladır. Genel olarak caddeyi kullanım yönüne göre ev kadınların bilme ilişkilerine bakıldığında pek ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Bkz Tablo. 61).

Tablo 61. Ev kadınlarının caddeyi kullanım yönü-bilme ilişkisi (2017)

Caddeyi Kullanım Yönü	Ev Kadını Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Kuzey	15	52	140	31	63	32	203
Güney	14	48	306	69	131	68	437
Toplam	39	100	446	100	194	100	640

Ev kadınlarının % 46'sının düzenli alışveriş yaptığı yer yokken, % 54'ün ise vardır. Düzenli alışveriş ettikleri yerlerin olduğunu ifade eden 21 ev kadını, kroki üzerinde en fazla doğru işaretleme yapmışlardır. Ayrıca % 78'lik bilme oranı göstermişlerdir. Diğer yandan düzenli alışveriş yaptıkları mağazaların olmadığını söyleyenlerin ise yanlış işaretleme miktarı fazladır (Bkz Tablo. 62).

Tablo 62. Ev kadınlarının düzenli alışveriş yapılan yere göre bilme ilişkisi (2017)

Düzenli Alışveriş Yapılan Yer	Ev Kadını Sayısı	%	Doğru İşaretleme	%	Yanlış İşaretleme	%	Toplam İşaretleme
Var	21	54	305	69	83	43	388
Yok	18	46	140	31	111	57	251
Toplam	39	100	446	100	194	100	640

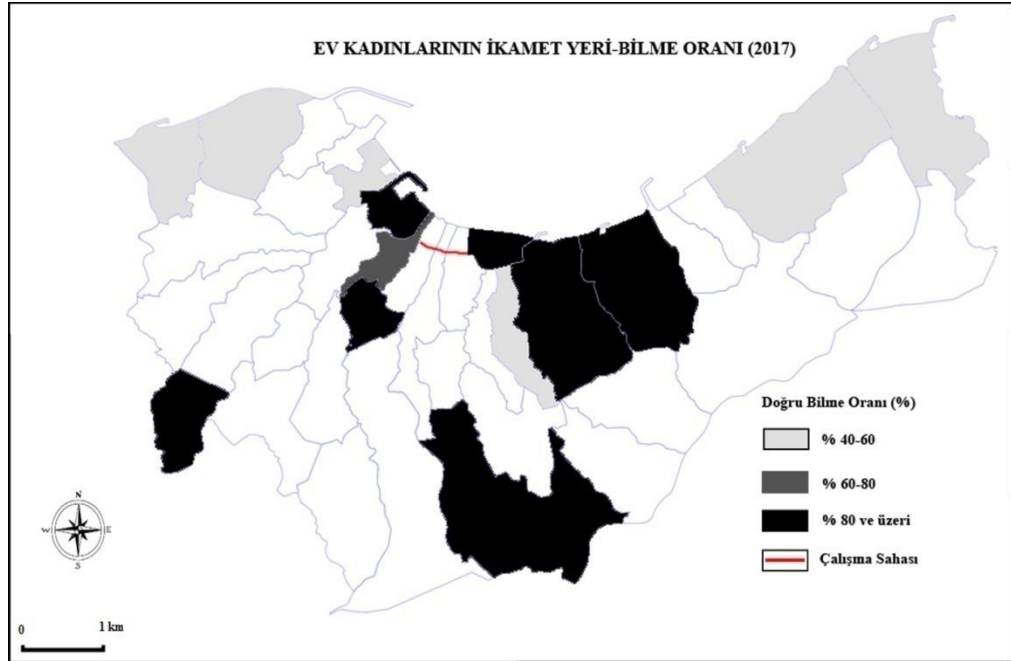
Ayrıca bu bayanların bilme oranı % 55 gibi düşük bir değer gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu veriler düzenli alışveriş yapma durumunu ev kadınlarının mekân algıları ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Çalışmaya toplam 14 farklı mahallede ikâmet eden ev kadınları katılmıştır. En fazla katılım çalışma sahasına oldukça uzak bir mahalle olan Fener mahallesinden olmuştur (Bkz Tablo. 63).

Tablo 63. Ev kadınlarının ikamet yeri-bilme ilişkisi (2017)

Mahalle	Yapılan Anket	Kullanılan Anket	Doğru İşaretleme	Yanlış İşaretleme	Toplam İşaretleme
Ekrem Orhon	1	1	23	3	26
Reşadiye	5	5	30	23	53
İslampasa	2	2	13	18	31
Engindere	1	1	7	9	16
Boğaz	1	1	4	3	7
1Piri Reis	2	2	28	15	43
Eminettin	5	4	94	21	115
Gülbahar	2	2	45	5	50
Dağsu	1	1	11	2	13
Yeni Mahalle	1	1	5	1	6
At Meydanı	1	1	17	1	18
Müftü	3	3	57	8	65
Paşakuyu	5	5	47	33	80
Fener	9	9	65	52	117
Toplam	40	39	446	194	640

Ev kadınlarının ikâmet yerlerine göre bilme oranlarına bakıldığında ise caddeye nispeten daha yakın konumda oturanların bilme oranlarının uzakta ikâmet edenlere göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür (Bkz Şekil. 52).

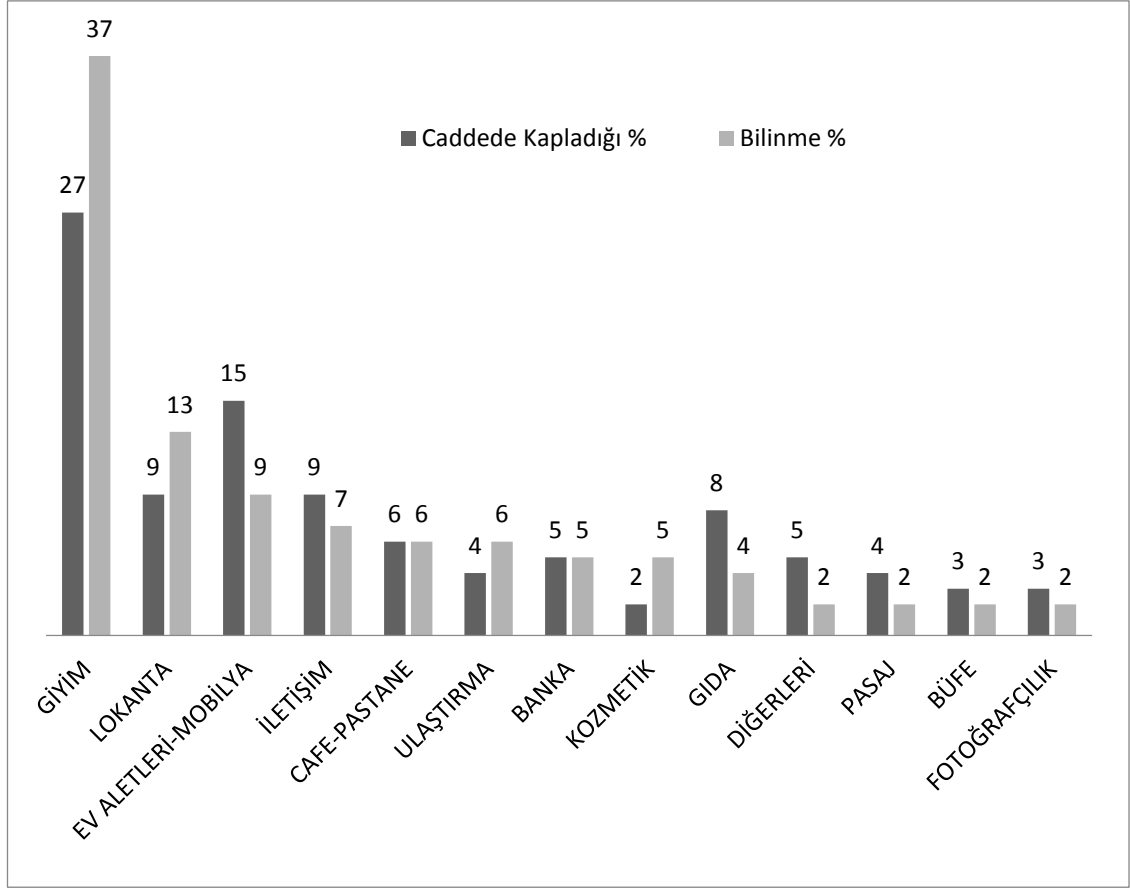
Şekil 52. Ev kadınlarının ikamet yeri-bilme oranı (2017)

4.6.1. Ev Kadınlarının Zihin Haritalarında Cumhuriyet Caddesi

Toplam 446 doğru işaretlemenin yapıldığı ev kadınlarının zihin haritalarında en fazla doğru işaretleme (163) giyim türündeki iş yerlerinde olmuştur (Bkz Tablo. 64). Caddede bulunma oranlarından ev kadınları tarafında fazla bilinme oranlarına sahip olan iş yerleri; giyim, ulaştırma, kozmetik ve lokanta türlerinin olduğu görülmüştür. Öte yandan caddede bulunma oranlarında çok daha az bilinme oranının görüldüğü türler ise; pasaj, büfe, fotoğrafçı, ev aletleri-mobilya, gıda ve diğerleri şeklinde sıralanmaktadır. Ayrıca banka, cafe ve pastaneleri caddede bulunma oranları ile bilinme oranları benzerlik göstermektedir (Bkz Şekil. 53). Evli ve çocuklu olan ev kadınlarının alışveriş mekânlarını algılamalarında annelik duygusuna yönelik çocukların ihtiyacı ön plana çıkmaktadır. Doğru ve yapılan yanlış işaretleme farklı caddede bulunan çocuk giyim mağazaların işaretleme buna kanıt olarak gösterilebilir. Çocuksuz olan ev kadınları ve bekar bayanlarda giyim ve kozmetik ön plana çıkmıştır. Ulaştırma türündeki iş yerlerini krokide doğru olarak işaretleyenlerin çoğunluğunu Rizeli olmayan memur kadınları oluşturmaktadır.

Tablo 64. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve ev kadınları tarafından bilinme ilişkileri (2017)

İş yeri Türü	İş yeri Miktarı	İş yeri Oranı (%)	Bilinen İş yeri Miktarı	Bilinen İş yeri Oranı (%)
Giyim	40	27	163	37
Ulaştırma	5	4	28	6
Pasaj	6	4	7	2
Büfe	5	3	9	2
Fotoğrafçılık	5	3	9	2
Banka	8	5	23	5
İletişim	14	9	33	7
Ev Aletleri-Mobilya	22	15	39	9
Kozmetik	3	2	21	5
Gıda	12	8	20	4
Cafe-Pastane	9	6	26	6
Lokanta	14	9	59	13
Diğerleri	8	5	8	2
Toplam	151	100	446	100

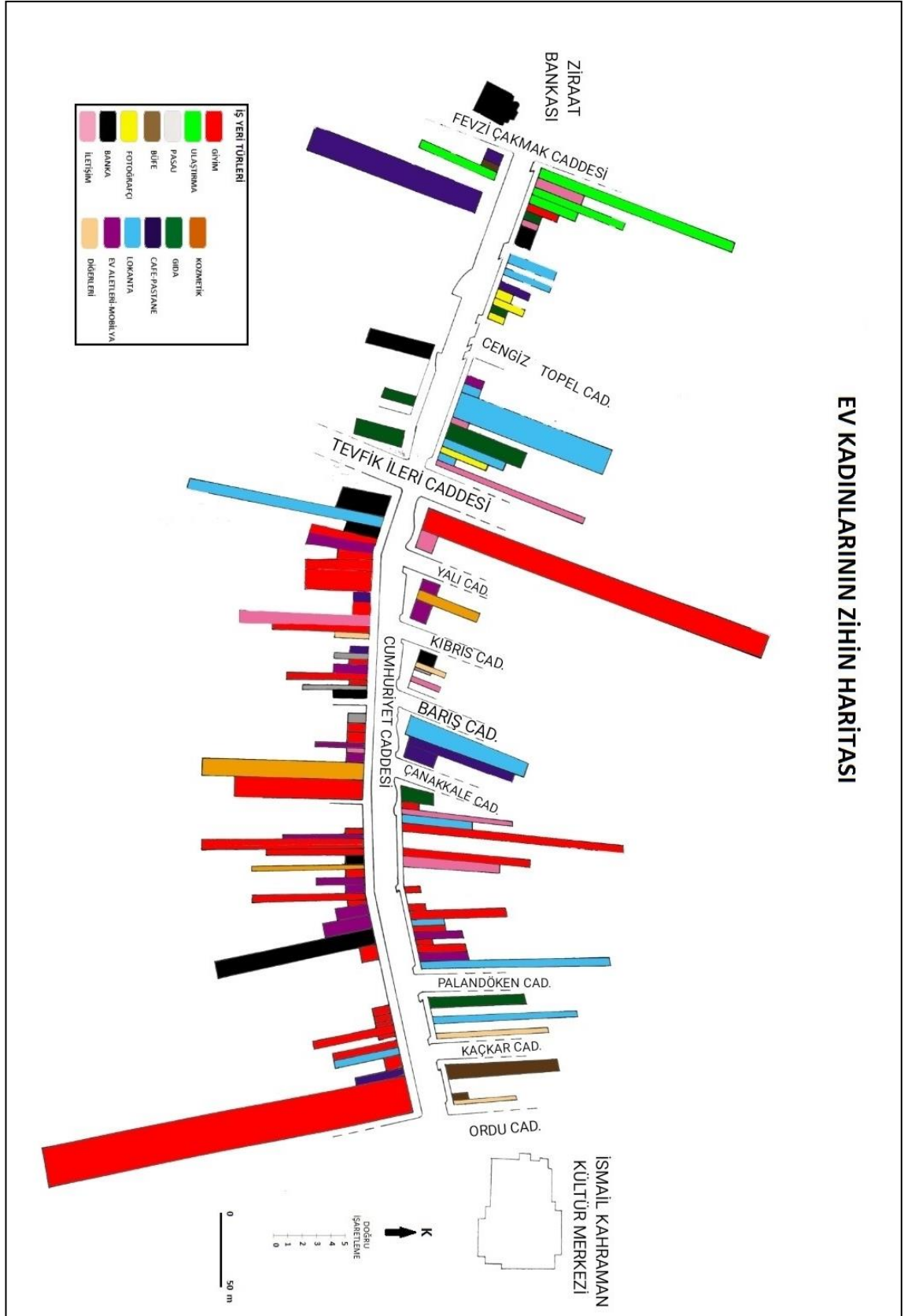

Şekil 53. İş yeri türlerinin caddede kapladığı oran ve ev kadınları tarafından bilinme oranı (2017)

Ev kadınlarının zihin haritalarında en fazla yer eden iş yerleri; Flo, Akbank, Kandemiroğlu Giyim, Gözde Kozmetik, Mis Lahmacun, Çayhan, Ulusoy, Huzur Pide ve Kebap, LCW, Aşkito Giyim, Didim Fasfood şeklinde sıralamak mümkündür (Bkz Şekil. 54).

Genel olarak değerlendirildiğinde; ev kadınlarının zihin haritalarında lise ve üniversite öğrencilerinde olmadığı kadar çok iş yerine yer verildiği görülmüştür. Özellikle köşe başında bulunan iş yerleri, gösterişli ve geniş alan kaplayan giyim mağazaları, kozmetik ürün satan dükkanlar ev kadınlarının zihin haritalarını şekillendirmede oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

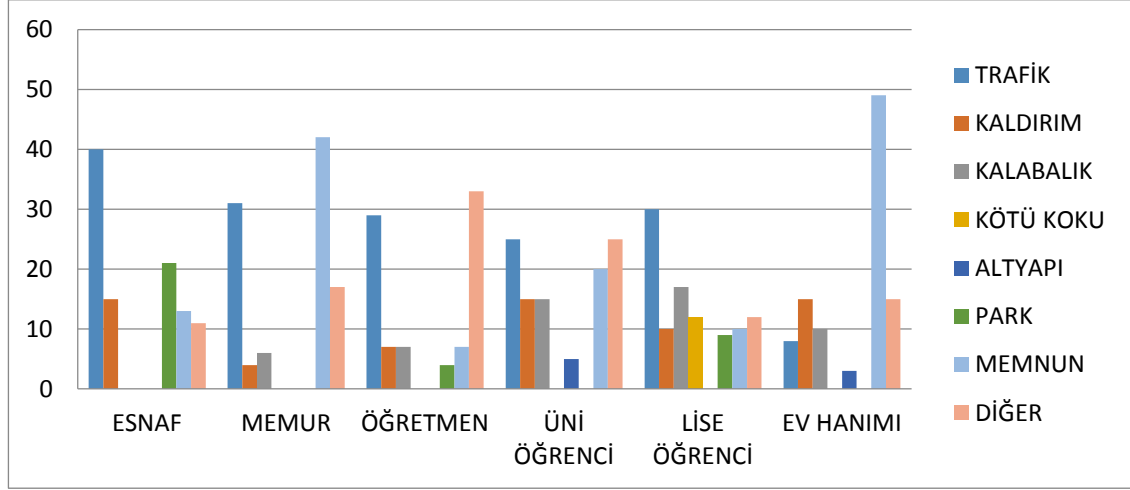
EV KADINLARININ ZİHİN HARİTASI

Şekil 54. Ev kadınlarının zihin haritası

4.7. RİZE'DE YAŞAYANLARA GÖRE CADDENİN SORUNLARI

Çalışmaya katılım gösterenlerin mekân algısı tespit edilmeye çalışılırken anket sorularına "Cumhuriyet Caddesi'nin en önemli sorunu sizce nedir?" şeklinde açık uçlu bir soru tüm nüfus gruplarına sorulmuştur ve farklı cevaplar alınmıştır (Bkz Şekil. 55).

Şekil 55. Nüfus gruplarına göre caddenin en önemli sorunları (2017)

Tablo 65. Nüfus gruplarına göre caddenin en önemli sorunları (2017)

	Esnaf	Memur	Eğitimci	Üniv. Öğrenci	Lise Öğrenci	Ev Kadını	Toplam
Trafik	40	31	29	25	30	8	163
Kaldırım	15	4	7	15	10	15	66
Kalabalık	0	6	7	15	17	10	55
Kötü Koku	0	0	0	0	12	0	12
Altyapı	0	0	0	5	0	3	8
Park	21	0	4	0	9	0	34
Memnun	13	42	7	20	10	49	161
Diğer	11	17	33	25	12	15	113
Toplam	100	100	87	105	100	100	612

Esnaflara cadde sorunları sorulduğunda; % 40'ı trafik, % 21'i araç park edecek yer olmamasını, % 15'i kaldırımların dar olmasından, % 11'i birden çok neden sunarak şikâyetlerini belirtmişlerdir. % 13'ü ise cadde düzeninden memnun olduğunu söylemiştir. Devlet memurlarına da cadde sorunları hakkında düşünceleri sorulduğunda; % 42'si caddeden memnun olduğunu, % 31'i trafiğin sorun teşkil ettiğini, % 6'sı caddenin kalabalık olmasından duyduğu rahatsızlığı, % 4'ü kaldırımların dar

olduğunu,% 17'si ise esnafın kaldırımları işgal etmesi, park sorunu, trafik vb birden çok sorun belirtmiştir.

Eğitimcilere cadde sorunları sorulduğunda, % 33'ü trafik ve park sorunu, % 33 birden çok neden, % 13'ü yol çalışmaları, geriye kalanlar ise kalabalık, kaldırım darlığından şikâyet edip, % 7'si ise memnun olduklarını belirtmiştir.

Üniversite öğrencilerinde de trafik en büyük sorun olarak belirtilmiştir. Lise öğrencilerine göre trafik ve park sorunu caddede bulunan en önemli sorundur. Cadde sorunları sorulduğunda, diğer gruplarda sorun belirtilmeyen kötü kokunun bu grupta yer aldığını görmekteyiz.

Ev kadınlarında dikkat çekici olan neredeyse yarısının caddeden memnun olmasıdır. Diğer gruplarda ilk sırada yer alan trafik ve park sorunu ev kadınlarına göre cadde sorunu olarak % 8 gibi düşük bir pay ile gösterilmiştir.

4.7.1. Cadde Sorunlarına Çözüm Önerileri

Yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulgularda caddenin en önemli sorununun trafik olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında caddenin oldukça kalabalık olması ve bu kalabalığı taşıyabilecek genişlikte kaldırımların olmaması diğer önemli sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu verilerden yola çıkarak, ankete katılım gösterenlerin bir çoğunun, caddenin trafiğe kapatılarak sadece alışveriş amaçlı yayalar tarafından kullanılması yönünde beklenti içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılara göre; caddenin trafiğe kapatılarak alışveriş mekânları arasında yürüyüş yolu haline getirilmesi en önemli üç sorununu ortadan kaldıracaktır. Fakat caddenin trafiğe kapatılması yeni sorunları da beraberinde getirecektir. Cadde tek yönlü trafik akışına sahip olduğu için caddenin trafiğe kapatılması diğer caddelerde trafiğin yoğunlaşmasına neden olacaktır. Beraberinde şehirde var olan park sorunu daha da artış gösterecektir. Caddeyi araç trafiğine kapatmak yerine;

1. Caddenin güneyindeki kaldırım genişletilebilir.
2. Dükkan önlerini ürünleriyle işgal eden esnafa yaptırım uygulanabilir.
3. Seyyar satıcıların kaldırımları işgal etmelerinin ömüne geçilebilir. Bu şekilde caddeyi yayaların daha rahat kullanması sağlanabilir.

SONUÇ

Zihin haritalarında Rize Cumhuriyet Caddesi isimli araştırmanın başında 5 soruya cevap aranmıştır. Bu sorulardan ilki “çalışmaya katılan nüfus gruplarının Cumhuriyet Caddesi’nde alışveriş mekânlarını algılamaları nasıldır?” şeklindedir. Çalışma sonucunda, nüfus gruplarından; cadde esnafları 1403, devlet memurları 761, lise öğrencileri 614, Eğitimciler 542, ev kadınları 446 ve üniversite öğrencileri 310 doğru işaretlemeye bulunmuşlardır. Cadde esnaflarının diğer nüfus gruplarına göre zihin haritalarında oldukça fazla iş yerine yer verdikleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak caddede zaman geçirme süresi en fazla olan grubun caddeyi en iyi hatırlayan grup olduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan Rize’de bulunma süreleri kısa olan üniversite öğrencilerinin, şehri tanıma ve dolayısıyla alışveriş mekânlarını doğru olarak hatırlama düzeylerinin de oldukça düşük olduğu görülmüştür.

Çalışmada cevap aranan ikinci soruyu “doğum yeri, kentte yaşam süresi, ikâmet yeri ve caddeyi kullanım sıklığı gibi faktörlerin alışveriş mekânlarının algılanmasında etkisi var mıdır, var ise bu etkiler nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Uygulama sonucunda, doğum yeri Rize olanların yani Rizelilerin Rizeli olmayanlardan Cumhuriyet Caddesi’ni çok daha iyi tanıdıkları görülmüştür. Ayrıca kentte yaşam süresi ve caddeyi kullanım sıklığı arttıkça bilme oranlarında da artış yaşandığı anlaşılmıştır. Diğer yandan caddeyi ikâmet yeri ile okul-iş gibi sürekli gidilen mekânlar arasında güzergâh olarak kullananların caddedeki iş yerlerinin konumlarını doğru olarak hatırladıkları tespit edilmiştir. Yani doğum yeri, kentte yaşam süresi, ikâmet yeri ve caddeyi kullanım sıklığı gibi faktörlerin alışveriş mekânlarının algılanmasında oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uygulamanın cevap aranan üçüncü sorusu “nüfus gruplarının Cumhuriyet Caddesi’ndeki alışveriş mekânlarını algılamalarında benzerlik ve farklılık söz konusu mudur?” şeklindedir. Araştırma sonucunda ise nüfus gruplarının mekân algılarında benzerlik ve farklılıkların olduğu ortaya çıkmıştır. Tüm nüfus gruplarında ortak sonuca ulaştıran bulgular; Rize’de yaşama süresi uzun olanların Cumhuriyet Caddesi’ni tanıma düzeylerinin de yüksek olduğu, caddeye gitme sıklığı arttıkça caddede bulunan iş yerlerini çok daha iyi hatırladıkları, oturdukları mahalleden sürekli gitmeleri gereken yerlere Cumhuriyet Caddesi güzergâhını kullanarak giden bireylerin kroki üzerinde çok daha fazla işaretlemeye bulunduğu, Rizeli olanların Rizeli olmayanlara göre araştırma

sahasını daha iyi tanıdığı, eğitim seviyesi arttıkça bilme oranlarında da artış olduğu yönündedir. Bu sıralanan bilgiler aynı zamanda uygulamanın başındaki varsayımları da desteklemektedir. Ayrıca tüm zihin haritalarına bakıldığında Tunçel (2006) ve Erbilin'in (2012) çalışmasına benzer şekilde; mağazaların caddeye bakan cephelerinin cadde de geniş alan kaplaması, iş yeri büyüklüğü, reklam panolarının geniş ve gösterişli olması, iş yerinin caddede bulunma süresi bireylerin zihin haritalarını şekillendiren önemli etkenler olduğunu kanıtlamaktadır. Bunların dışında iş yerleri önünde bulunan yaya geçitleri de o iş yerlerinin konumlarının doğru şekilde kroki üzerinde işaretlenmesine olumlu etkisi olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Yukarıda sıralanan bulgular nüfus gruplarındaki benzerlikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların dışında nüfus grupları arasında algısal farklılığa yol açan etkenlerin; cinsiyet, yaş, meslek, okudukları okul, kazandıkları bölüm şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada “ Cumhuriyet Caddesi’nde bulunan yaya geçidi ve araç park yerlerinin, kişilerin mekân algısına etkisi var mıdır?” sorusu, cevap aranan dördüncü soruyu oluşturmuştur. Araç sahipleri araçlarını park ettikleri yeri hatırlamak için çoğunlukla araç park ettikleri yerde bulunan dükkanları hafızalarında tutarlar. Dolayısıyla çalışma sahasında önünde park yeri bulunan iş yerlerinin zihin haritalarında çok daha fazla yer etmesi beklenmektedir. Fakat zihin haritalarına bakıldığında önünde araç park yeri bulunan her dükkanın iyi hatırlanmadığını göstermektedir. Bu durumun oluşmasında ara caddelerin birbirine yakın konumda olması, önünde park yeri bulunan bir çok iş yerinin kroki üzerinde yanlış işaretlenmesine neden olmuştur. Diğer yandan önünde yaya geçidi bulunan iş yerlerinin hatırlanma düzeyi önünde park yeri olan iş yerlerinden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle, bireylerin mekân algılarında yaya geçitleri olumlu etki gösterirken, araç park yerlerinin ise çok fazla etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın cevap aranan son sorusunu oluşturan “Zihin haritaları aracılığı ile alışveriş mekânlarının kullanımı ve düzenlenmesi hakkında sonuçlara varılıp uygulamalı coğrafya açısından öneriler sunulabilir mi?” sorusu olmuştur. Bu sorunun cevabına ulaşabilmek amacıyla katılımcılara Cumhuriyet Caddesi sorunlarının neler olduğu sorusu yöneltilmiştir. Sorulan soruya, ilk etapta “trafik sorunu” cevabı gelirken ardından “kaldırımların dar olması” ve “caddenin kalabalık olması” cevapları gelmiştir.

Alınan cevaplar neticesinde, çalışma sahasının güneyindeki kaldırımın genişletilmesi, her iki yönde kaldırımları işgal eden dükkan ve seyyar satıcılara kısıtlama getirilmesi, bireylerin caddede daha çok vakit geçirmelerine ve alışveriş mekânlarını daha rahat kullanmalarına neden olacağı düşünülmektedir. Bu durum bireylerin mekân algılarına olumlu katkıda bulunacaktır.

Yukarıda cevaplanan soruların dışında çalışmanın başında çeşitli varsayımlar ileri sürülmüştür ve çalışma sonucu elde edilen bulgular bu varsayımların birçoğunun doğru olduğu kanıtlanmıştır.

Cadde esnafının kroki üzerinde komşularının dükkanlarını eksiksiz işaretleme oranının yaklaşık % 80 olması, kendileriyle aynı türdeki iş yerlerinin konumlarını bilme oranının % 90'ı geçmesi; çalışma başında Cumhuriyet Caddesi'ndeki esnafların, kendi iş yerleri ile aynı türde olan ve komşusu olan iş yerlerini iyi hatırlayacakları düşüncesinin doğruluğunu göstermektedir. Ayrıca daha önce iş yerini değiştiren esnafların % 92, iş yerini değişmeyen esnafların ise % 83'lük bilme oranı göstermeleri, iş yerini cadde içerisinde farklı bir konuma taşıyan esnafların, farklı iş yerleri ile komşu olduklarından hafızalarındaki iş yeri sayısı ve buna bağlı taslak üzerinde doğru işaretleme oranlarının da fazla olduğunu kanıtlamaktadır.

Cumhuriyet Caddesinde bulunan 151 iş yeri arasında % 5'lik alan kaplayan bankaların, memurların zihin haritalarında % 14, Eğitimcilerin zihin haritalarında % 10'luk paya sahip olması; memur, öğretmen, akademisyen gibi eğitilmiş ve maaşlarını banka aracılığıyla alan bireylerde bankaların konumlarını doğru olarak tanımlandıklarını göstermektedir. Bu da çalışmanın başındaki bankalarla ilgili varsayımı doğrulamaktadır.

Öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda kırtasiye ve boş vakit geçirmede kullandıkları cafelerin yerleri doğru olarak işaretleyecekleri düşünülmekteydi, elde edilen sonuçlar bu düşüncenin tümüyle doğru olmadığını göstermiştir. Cafe-pastaneler caddede % 6'lık oranda bulunurken lise öğrencilerinin bilme oranlarında % 7'lik pay elde etmeleri; üniversite öğrencilerinde ise % 5'lik gerileme olması, düşüncenin nispeten doğru olduğu sonucunu doğurur. Diğer taraftan caddede yer alan 151 iş yeri arasında sadece 1 kırtasiye yer aldığı için bu kırtasiye "diğer" başlığı altında yer almıştır. Diğer adı altındaki iş yerlerinin caddede bulunma oranları % 5 iken bilinme oranları, lise öğrencileri tarafından % 7, üniversite öğrencilerinde ise % 5'tir. Bu türdeki bilme oranında düşüş olmayışında öğrencilerin kırtasiyenin yerini bilmeleri etkili olmuştur.

Üniversite ve lise öğrencilerinin zihin haritalarına bakıldığında kırtasiyenin öğrencilerin mekân algılarında önemli bir yeri olduğunu kanıtlamaktadır.

Fazla harçlık alan öğrencilerin, para harcama mekânları olan alışveriş mekânlarını, az harçlık alan öğrencilerden daha fazla kullanacakları için bu iş yerlerinin lokasyonlarını çok daha iyi bilecekleri düşüncesiyle öğrencilerin harçlık durumları ile bilme ilişkileri sorgulandı. Lise öğrencilerinin harçlık miktarının artması ile bilme oranlarında dalgalanmaların olması, lise öğrencilerinde harçlık durumu ile bilme ilişkisi olduğu yanılığını göstermiştir. Diğer yandan üniversite öğrencilerinde harçlık artışına bağlı bilme oranlarında artış görülmesi, üniversite öğrencilerinde harçlık miktarının mekân algısında etkili olduğunu kanıtlamıştır. Bu durum, çalışma başında fazla harçlık alan öğrencilerin bilme oranları da fazla olacaktır tezinin lise öğrencileri için geçerli olmadığını, üniversite öğrencileri için geçerli olduğu sonucuna ulaştırmıştır.

Çalışmanın başında ev kadınlarının zihin haritasında giyim, ev eşyası, kozmetik gibi kadınlara hitap eden iş yerleri fazlasıyla bulunması beklenmiştir. Düşünüldüğü gibi giyim ve kozmetik türündeki mağazaları kroki üzerinde oldukça fazla işaretledikleri görülmüştür. Fakat ev eşyası-mobilya türündeki iş yerlerinin caddede bulunma oranı % 15 olmasına rağmen ev kadınları tarafından bilinme oranlarının % 9 olması şaşırtıcıdır. Bu durumun oluşmasında kadınlara hitap etmeyen 3 NextNexstar mağazasının ev eşyası-mobilya türünde değerlendirilmesi, ev kadınlarının bu türdeki iş yerlerini bilme oranlarında olumsuz etkiye neden olmuştur.

Üniversite öğrencilerinin okudukları bölüme göre caddedeki iş yerlerini bilme oranları: tıp okuyanların % 80, diş hekimliği % 79, edebiyat % 78, hemşirelik % 71, ilahiyat % 51, tarih % 49 şeklinde bir sıralamanın olduğu görülmüştür. Bu bulgular üniversiteye girişte yüksek başarı ve puan gerektiren bölümleri okuyan öğrencilerin, çok yüksek puan gerektirmeyen bölümleri okuyan öğrencilerden fazla bilme oranına sahip olduklarını, yani üniversiteye giriş başarısının bilme oranlarında etkisinin olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonucunda tüm nüfus gruplarının zihin haritalarının birleştirilmesiyle elde edilen zihin haritasına bakıldığında; mağazaların caddeye bakan cephelerinin cadde de geniş alan kaplaması, iş yeri büyüklüğü, reklam panolarının geniş ve gösterişli olması, iş yerinin caddede bulunma süresi ve yaya geçitleri, bireylerin zihin haritalarını şekillendirmede önemli katkısı olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca grupların kroki üzerinde işaretleme yaparken, Cumhuriyet Caddesi'ne bağlanan birbirine yakın ara caddeleri karıştırdıkları dikkati çekmiştir. Ara caddeler arasında yer alan araç park yerleri hatırlamayı kolaylaştıran unsurlar olarak karşımıza çıkmalarına rağmen önlerinde park yeri bulunan iş yerlerinin konumları kroki üzerinde yine de karıştırılmıştır. Bu durumun oluşmasında, yakın tarihte açılan veya yeri değişen, caddede küçük bir alan kaplayan iş yerlerinin araç park yerlerine yakın olması olumsuz etkide bulunmuştur. Diğer dikkat çekici noktayı ise pasajların hatırlanma düzeyinin düşük olması oluşturmaktadır. Caddede kapladığı oran % 4 olan pasajların hatırlanma oranı esnafların dışındaki gruplarda % 2'nin altındadır. Bu oranın düşük olmasında pasajların iş yeri türü olarak algılanmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Esnafların pasajların konumlarını hatırlamalarında pasaj içerisinde iş yeri bulunan esnafların ve pasajların yakınında iş yeri bulunan kişilerin katılım göstermeleri etkili olmuştur. Çalışma sonucunda oluşturulan zihin haritasında Flo, LCW, Çayhan Cafe &Restaurand, Huzur Pide ve Kebap gibi cadde de geniş alan kaplayan, önünde araç park yeri veya yaya geçidi olan, reklam panoları geniş ve gösterişli olan iş yerleri oldukça dikkat çekicidir (Bkz Şekil. 56).

Yapılan araştırma sonucunda çalışmaya katılan nüfus gruplarının Cumhuriyet Caddesi'nde bulunan alışveriş mekânlarını algılamalarında bir çok faktörün etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörler, bireysel ve mekânsal faktörler olarak ayrı ayrı ele alınacaktır.

Rize’de yaşayanların zihin haritalarına etki eden bireysel faktörler

Kişilerin dikkati: Dikkat, algılamaya hazır olmak anlamına gelmektedir. İnsan çevresinde dikkatini verdiği mekânları çok daha iyi ve kolay algılamaktadır. Dikkati yönlendirmede en etkili uyaran, bireylerin ilgi ve ihtiyaçları olmuştur. Buna göre Öğretmen, Akademisyen ve Memurların daha çok maaş çekmek için gittikleri bankaları; öğrencilerin okul araç gereçlerini almak için sıklıkla gittikleri kırtasiyeleri; Rizeli olmayanların tatillerde memleketlerine giderken kullandıkları ulaşım türünü; esnafın kendi iş yeri türündeki iş yerlerini çok daha iyi bilmesi dikkatin mekân algısında ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca Tunçel (2006), Erbilen (2012), Ayaydın ve Akengin (2017)’in yaptığı çalışmalar da öğrenci, esnaf, memur, Eğitimcilerin kendi ihtiyaçları ile ilgili mekânları doğru bilmeleri araştırmamızın bulgularını desteklemektedir.

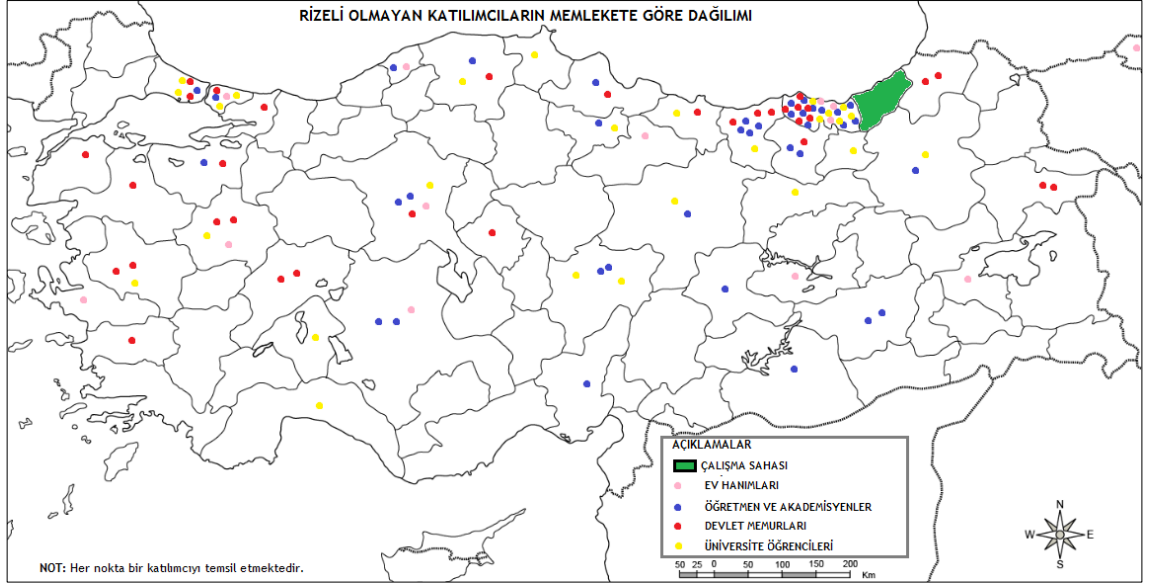
Cinsiyet: Kadın ve erkek arasındaki doğal, biyolojik farklılıklar anlamına gelmektedir. Bunun yanında Newman’a (2002) göre toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeklerin beklentilerini, değerlerini, imajlarını, davranışlarını ve rollerini tanımlayan fikirlerin sosyal yapılanmasıdır. Bu sosyal yapılaşmanın oluşturduğu farklılık mekân algısını etkilemektedir. Bu etki, çalışma sonunda kadınların kozmetik; erkeklerin kozmetik dışında her iş yeri türünü iyi hatırlıyor olması şeklinde kendini göstermiştir. Ayrıca erkekler kroki üzerinde işaretleme yaparken, kadınların yok denecek kadar az hatırlayıp işaretledikleri; çay ocağı, NextNexstar, berber vs gibi erkeklere hitap eden yerleri hatırlamaları da cinsiyete göre mekan algısında farklılığa kanıt olarak gösterilebilir.

Caddeye gitme sıklığı: Öğrenilen bir bilginin hafızaya kaydedilirken kullanılma süresi kalıcı öğrenmeyi arttırmaktadır. Bu bağlamda caddeyi nadiren kullanan bireylerin caddeyi kullanım süresinin kısalığına bağlı olarak bilme düzeyleri oldukça düşüktür. Caddeyi arada bir kullananlar ise nadiren kullanan kişilerden nispeten daha fazla iş yerini hatırlamışlardır. Bunların yanında caddeye her gün giden kişilerin bilme oranlarının oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Bu da bu çalışmada, caddeye gitme sıklığı arttıkça bilme oranında artış olduğu sonucuna ulaştırmıştır.

Caddeyi kullanım nedeni: Öğretim psikolojisinde dikkat etmeden, özel bir çaba sarf edilmeden öğrenilen bilgilere gizil öğrenme denilmektedir.

Bu tanımda da olduğu gibi Cumhuriyet Caddesi'nden transit geçerek caddeyi zorunlu olarak kullanan kişiler gizil öğrenme göstererek iş yerlerini hafızalarında tutmuşlardır. Ancak caddeyi kullanırken iş yerlerine dikkat edilmediği için krokide işaretleme yapılırken konumları yanlış gösterilmiştir. Caddeyi alışveriş amaçlı kullananlar, alışveriş ettikleri yerleri doğru şekilde göstermişlerdir. Fakat alışveriş etmedikleri iş yerlerini taslak haritada göstermede yanlış işaretleme bulmuşlardır. Çalışma sonucunda caddeyi boş vakit geçirmek için kullananların caddede uzun uzun gezinip gözlem yaptıkları ve bilme oranlarının da yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Memleket: Şehirler zamanla büyümekte, büyürken değişmekte, değişirken de geçmişin birikimlerini hafızaya alan toplumsal yaşam mekânları haline gelmektedir. Diğer şehirlerde de olduğu gibi Rize'nin büyümesinde ve gelişmesinde bir çok kamu kurum ve kuruluşunun etkisi olmuştur. Bu kamusal mekânlarda çalışmak için şehir dışından Rize'ye gelen memur, Eğitimciler; okumak için gelen üniversite öğrencileri; eşleriyle gelen ev kadınları, bu çalışmada memleket-bilme ilişkisini sorgulamada veri kaynağı olmuştur. Anketin uygulandığı Rizeli olmayan kişilerin ülke içindeki dağılımı dengeli değildir. Katılımcıların memleketleri Türkiye haritasında işaretlendiğinde 41 farklı ilden katılım olduğu görülmüştür. Ayrıca memleketinin Azerbaycan olduğunu belirten bir ev kadını da dikkati çekmiştir. En fazla katılım Rize'ye yakın konumda olan Trabzon'dan gelenler tarafından olmuştur (Bkz Şekil. 57). Bu uygulama sonucunda Rizeli olanların (% 79) Rizeli olmayanlardan (% 65) çok daha fazla bilme oranında sahip olması, memleketin mekân algısında öneminin açıklayıcısı olmuştur. Mekân algısı ile yaşanan yer arasında doğrudan bağlantı bulunmaktadır.

Şekil 57. Rizeli olmayan katılımcıların memleketlerine göre dağılımı

Meslek: Araştırma sonucunda zihin haritalarına bakıldığında, kişilerin çalıştıkları mesleğin mekân algısında seçici algıya yol açtığı görülmüştür. Esnafların aynı işkolundaki iş yerlerini iyi hatırlamaları; öğretmen ve akademisyen gibi eğitilmiş bireylerin kırtasiye gibi meslekleriyle ilgili iş yerlerini kroki üzerinde doğru olarak göstermeleri, mesleğin bu uygulamadaki algılamaya etkisini ortaya koymaktadır.

Eğitim seviyesi: Bilgili, tecrübeli ve zeki insanların zihin haritaları, bilgi, tecrübe ve zihinsel kapasitesi daha az olan insanlara oranla nitelik bakımından geniş kapsamlı ve daha detaylıdır (Hammond, 1987: 9-11). Eğitilmiş bireylerin çevreye bakış açıları eğitim düzeyi düşük olan kişilerden daha farklıdır. Bu farklılık çevreyi algılama farklılığı şeklinde de kendini göstermektedir. Çalışma sonucunda ulaşılan bulgular da eğitim seviyesi arttıkça bilme oranlarının arttığı yönündedir. Bu durum eğitim seviyesinin mekân algısında önemli yere sahip olduğu anlamına gelmektedir.

Kentte yaşama süresi: Kentte yaşama süresinin azlığı caddedeki alışveriş mekânlarının algılanmasında son derece olumsuz etkiye sahip olduğu elde edilen veriler neticesinde ulaşılmıştır. Çalışmada Rize’de kalma süresi en kısa olan grubu oluşturan üniversite öğrencilerinin Cumhuriyet Caddesi’nin taslak haritası üzerinde sadece 310 doğru işaretlemelerde bulunmaları, cadde esnafı gibi şehirde uzun yıllar bulunan kişilerin 1401 doğru işaretlemeleri, şehirde yaşama süresi arttıkça bilme düzeyinde de artış

olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla mekân algısında kentte bulunma süresinin ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Ev ile iş-okul arasında cadde güzergâhını kullanım: İkamet yerleri ile iş veya okula gidip-dönüşte Cumhuriyet Caddesi güzergâhını kullanan bireylerin caddeyi her gün kullanıyor olmaları caddede yer alan mağazaları daha fazla görmelerine ve bu durumun zihin haritalarına etki yaptığı sonucu da elde edilen bulgulardandır.

Yaşa bağlı tecrübeler ve öğrenilenlerin etkisi: Yaşa bağlı insanın tecrübeleri onların algılarını da etkiler. Genel anlamda yaş arttıkça tecrübenin artmasına bağlı olarak bilme oranlarının da arttığı çalışma sonucu elde edilen bilgilerden biridir.

Caddede düzenli olarak kullanılan iş yerleri: Çalışmaya katılanlardan caddede düzenli olarak alışveriş ettikleri iş yerlerinin olduğunu belirten kişilerin zihin haritalarına bakıldığında, düzenli alışveriş ettikleri iş yerlerinin konumlarını kroki üzerinde işaretlemekte zorlanmadıkları görülmüştür. Bu durumdan yola çıkarak düzenli alışveriş yapılan yerlerin varlığı, kişilerin mekan algılarında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Rize’de yaşayanların mekân algılarına etki eden mekânsal faktörler

İş yeri büyüklüğü: Dükkanların caddede kapladıkları genişlik, kişilerin algılarında olumlu etkisi olmuştur. Neredeyse tüm zihin haritalarında kendini gösteren FLO ve LCW mağazalarının varlığı, iş yeri büyüklüğünün mekan algısındaki etkisine kanıt niteliğindedir. Caddede kapladıkları alan dar olan iş yerlerinin ise hatırlanmakta zorlanıldığı görülmüştür.

Yaya geçitleri: Çalışma sahası boyunca ana caddeye bağlı ara caddelerin olduğu yerlerde çok sayıda yaya geçidi mevcuttur. Zihin haritalarına bakıldığında önlerinde yaya geçidi bulunan iş yerlerinin konumlarının daha kolay hatırlandığı görülmüştür.

Dükkanların caddedeki konumu: Ara caddelerin ana cadde ile kesiştiği noktada yer alan iş yerleri daha kolay hatırlanmıştır. Bu yerlerde hatırlamayı zorlaştıran durum; birbirine yakın mesafeli iki ara caddenin arasında bulunan dükkanların, diğer ara caddelerde olduğu algısıdır.

İşyerlerinin caddede bulunma süreleri: Uzun yıllar caddede yer alan dükkanların özellikle Rizeliler tarafından çok iyi hatırlandığı, yeni açılan iş yerlerinin kroki üzerinde çok az işaretlendiği görülmüştür.

Çalışma sahasının genişliği: Çalışma sahası Cumhuriyet Caddesi'nin 600 metrelik bir kısmını kapsamaktadır. Uygulamaya katılan kişilerden hatırlamaları beklenen dükkanların caddenin hem güney tarafında hem de kuzey tarafında kapladıkları genişlik düşünüldüğünde 1200 metrelik bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Sahanın geniş olması özellikle Rize'de kalma süresi kısa olan bireylerde mekân algılarında olumsuz etkiye neden olmuştur. Bu olumsuz etkinin en bariz göstergesini üniversite öğrencilerinin zihin haritalarında görmek mümkündür.

Genel olarak değerlendirildiğinde yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkan bulguların ilk başta yapılan varsayımların büyük bir kısmının doğru olduğunu ortaya koymuştur.

İnsanların nereden alışveriş yapılacağı, hangi güzergâhı kullanacağı, şehrin hangi alanlarının şehirde yaşayanlar için önemli olduğu, mekân algılarına nelerin etki ettiği, bireylerin zihinlerinde oluşan şemaların nasıl olduğu zihin haritalarının oluşturulması ve yorumlanmasıyla elde edilebilmektedir. Taslak haritalar aracılığıyla elde edilen mekân algılarının, farklı özellik gösteren gruplarda farklı olabileceği gibi benzer özellik gösteren grup içerisinde bulunan kişilerde de farklılık gösterebilir. Farklı gruplarda algısal farklılıkta bireylerin mesleği, çalıştıkları kurum ve okudukları okul gibi değişkenler etkili olurken; benzer özelliğe sahip gruplarda ise cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, caddeye gitme nedeni, caddeyi kullanım sıklığı, şehirde yaşama süresi ve memleketin etkili olduğuna araştırma sonucunda ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA:

Akdeniz, İ. Ö. , Ören, Ö., Altun, F., Farımaz, Z., Bozkurt, M., Erdil, B. (2007) *Zihin Haritalarında Gazi Caddesinin Özellikleri (2006)*. (H. Tunçel denetiminde yapılan basılmamış lisans tezi) Elazığ.

Aksoy, Bülent ve Koç, Hakan (2012),”*Türkiye’de öğrenim gören lisans öğrencilerinin zihin haritasında Avrupa Birliği algısı (Ankara ili örneği)*”, MEB Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, C:196, S:41,ss.107-124.

Aliağaoğlu, Alpaslan (2007), “*Davranışsal coğrafyaya bir örnek: Öğrenci merkezli Balıkesir şehir imajı*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C: 17, S: 1, ss. 17-44.

Aitken, S., Cutter, S. L., Foote, K. E. (1989), “*Environmental Perception and Behavioral Geography*”, Geography in America, ss. 219-238.

Bilgili, Münür (2017), “*Coğrafyanın Bilimsel Kimliğine Postyapısalcı Bir Yaklaşım*”,Marmara Coğrafya Dergisi, S: 35, ss. 101-109.

Coşkun, Ogün ve Zaman, Coşkun (2008) “*Rize İlinin Nüfus Coğrafyası Özellikleri ve Bunları Etkileyen Etmenler Üzerine Bir İnceleme*”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C:12, S: 2, ss. 263-283.

Çakır Sümer, Gülizar (2014), “*Rize’de Kentleşme Süreci*”, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C:10,S:1, ss.163-183.

Erkan, Nilgün ve Yenen, Zekiye (2010), “*Yerleşme imaj analizi konusunda bir yöntem: Kastamonu örneği*”, Megaron, C:5,S:2,ss.67- 81.

Göregenli, Melek (2015),”*Çevre Psikolojisi: İnsan-Mekân İlişkileri*“, 3. Basım, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.

Gümrükler Genel Müdürlüğü (2016), “*Türkiye Geneli Esnaf ve Sanatkarların Cinsiyete Göre Dağılımı*” [Erişim: 31 Ocak 2018, <http://risk.gtb.gov.tr/data/572b46dd1a79f50cd8a22b30/5-Esnaf%20ve%20Sanatkar%C4%B1n%Cinsiyete%20Gore%20Dagilimi.pdf>].

Hammond, Charles Whyne (1987), “*Elements of Human Geography*”, 2. Basım, Bell & Hyman: London.

Harita Genel Komutanlığı (2017), [Erişim: 2 Ocak 2017<https://www.harita.gov.tr>].

Karadağ, Arife ve Turut, Hatice (2013), “*Üniversite Öğrencilerinin Kentsel Çevre Algısı Üzerine Bir Araştırma: İzmir Örneği*”, Coğrafi Bilimler Dergisi, C:11,S:1, ss.31-51.

Lynch, Kevin (2011), *Kent İmgesi* (Çev. İrem Başaran), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul.

Orman Mühendisleri Odası (2015), “*Harita Bilgisi, Koordinat Sistemleri, 1/25000 Ölçekli Haritaların Tanıtımı ve Kullanma Teknikleri İle Toprak Haritalarının Yapılması*” [Erişim: 24 Aralık 2017, <http://ormuh.org.tr/arsiv/files/Harita%20bilgisi.pdf>].

Özdemir, Nevin (2014),”*Öğretmen adaylarının Türkiye'nin yeryüzü şekilleri konusundaki zihin haritalarını geliştirmeye yönelik deneysel bir çalışma*”, Electronic Turkish Studies, S: 9, ss.1685- 1706.

Özçağlar, Ali ve Yılmaz Top, Sevil (2016), “*Beşeri Coğrafyanın Öncüsü Carl Ritter'in Coğrafya Bilimine Getirdiği Yenilikler ve Bugüne Yansımaları*” TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu,13-14 Ekim 2016, Ankara.

Özçağlar, Ali (2016), [Erişim: 17 Şubat 2019, <http://geography.humanity.ankara.edu.tr/wpcontent/uploads/sites/277/2016/05/DO%C4%9EU-KDNZ-YEN%C4%B0.pdf>].

Özdemir, Nevin (2017), “*Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu ve Türk Öğrencilerin Zihin Haritasında Afrika Kutası: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örnekleme*” Türkiye Coğrafyası Araştırmaları - Prof. Dr. Mesut Elibüyük’e Armağan, PEGEM, ss.399-430.

Özgüç, Nazmiye ve Tümertekin, Erol (2000), *Coğrafya, Geçmiş, Kavramlar, Coğrafyacılar*, Çantay Kitabevi, İstanbul.

Öztürk, Mustafa ve Karabağ, Servet (2013), “*Coğrafyada Paradigmalar*”, Journal of EuropeanEducation, C: 3, S: 1, ss. 13-15.

Sunkar, Murat ve Polat, Polat (2017), “*Rize'nin İklim Özellikleri ve Rize Çevresinde Uzun Dönem Sıcaklık ve Yağış Verilerinin Trend Analizleri*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C: 27, S: 1, ss.2.

Südaş, İlkay ve Gökten, Cemil (2012), “*Cognitivemaps of Europe: geographical knowledge of Turkish geography students*”,European Journal of Geography, S:3, ss.41-56.

Südaş, İlkay, “*Davranışsal Coğrafya*”, Ege Üniversitesi Coğrafya Dersleri [Erişim: 24 Aralık 2017, <http://ilkaysudas.wixsite.com/dersler/davranisal-corafya>].

Rize Belediyesi (2015), “*Rize Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Mimari Estetik Komisyonu Toplantı Kararları*” [Erişim: 25 Aralık 2017, http://www.rize.bel.tr/dosyalar/Komisyon_Raporu_Kent_Estetigi_05_11_2015.pdf].

Rize'nin Sesi (2018), [Erişim: 4 Şubat 2018, <http://www.rizeninsesi.net/2018/01/18/rteunin-rizeye-ekonomik-katkisi-goz-ardi-edilemeyecek-seviyede/>].

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, [Erişim: 4 Şubat 2018, <https://erdogan.edu.tr/WebSite/Contents.>].

Şahin, Muhammed vd. (2008), “*Rize Disaster Management and Early Warning Systems, Proceedings of Tiems*” 15th Annual Conference, Prag.

T.C. RESMÎ GAZETE, Devlet Memurları Kanunu, 23 Temmuz 1965,Sayı: 12056, Başbakanlık Basımevi, Ankara.

Türk Dil Kurumu (2018), [Erişim: 5 Şubat 2019, <http://www.tdk.gov.tr/index.php>].

Tarı E. vd. (2008), Rize İli Genelinde Afet Bilgi Ve Meteorolojik Erken Uyarı Sistemi Kurulması Projesi Sonuç Raporu.

Temurçin, K. ve Keçeli, K. (2015), “*Bir Davranışsal Coğrafya Çalışması: Isparta Şehri Örneğinde Uluslararası Öğrencilerin Kentsel Mekân Algısı*”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, S: 36, ss. 117-138.

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (1985), “*507 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu*” [Erişim: 31 Ocak 2018, <http://www.tesk.org.tr/tr/5362/507.html>].

Tolun, Bedriye (1980), “*Davranışlara Yönelik Coğrafya: Aglo-Saksonların ‘Behavioral Geography’si ve Sosyo-Ekonomik Deneyimleri*”, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, S: 23, ss. 257–278.

Tuan, Yi-Fu. (1975), “*Imagesand mental maps*” *Annales of the Association of American Geographers*, C: 65, S: 2, ss. 205-213.

Tunçel, Harun (2002), “*Türk öğrencilerin zihin haritalarında İslam ülkeleri*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C: 12, S:2, ss. 83-103.

Tunçel, Harun (2006), “*Kentsel mekânın algılanması: Elazığ örneği*”, TÜCAUM V.Ulusal Coğrafya Sempozyumu, 16 – 17 Ekim 2008, Ankara.

Turgay, Orkunt (2009), *Mekânın kurgulanmasında ve algılanmasında “bellek” in belirleyici etkisinin analizi*, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

TÜİK (2013), “*Seçilmiş Göstergelerle Rize 2013*”, [Erişim: 27 Aralık 2017, <http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/RIZE.pdf>].

Tümertekin, Erol (1978), *Beşeri Coğrafya'ya Giriş*, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 100. İstanbul.

Tümertekin, Erol ve Özgüç, Nazmiye (2010), *Beşeri Coğrafya, İnsan, Kültür ve Mekân*, Çantay Kitabevi: İstanbul.

Üçışık Erbilin, Süheyla (2012), “Kentsel Mekân Algılamasına Bir Örnek: Gazimağusa (İsmet İnönü Bulvarı)”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education), Özel S:1, ss.157-167.

Warf, Barney (2006), “*Encyclopedia of Human Geography*”, SAGE Publication, London, ss. 190.

EKLER

EK 1. CUMHURİYET CADDESİ ESNAFINA UYGULANAN ANKET FORMU

ANKET NO:

1. ANKETİN DOLDURULDUĞU TARİH: .../.../.....

2. CİNSİYETİNİZ? KADIN () ERKEK ()

3. DOĞUM YERİNİZ? DOĞUM TARİHİNİZ? .../.../.....

4. EĞİTİM DURUMUNUZ? İLKOKUL () ORTAOKUL () LİSE ()
ÜNİVERSİTE ()

5. KAÇ YILDIR RİZE'DE YAŞIYORSUNUZ?

6. HANGİ MAHALLEDE İKAMET EDİYORSUNUZ?.....

7. KAÇ YILDIR ESNAFSINIZ?

8. KAÇ YILDIR CUMHURİYET CADDESİNDE ÇALIŞIYORSUNUZ?

9. İŞ YERİNİZİ CUMHURİYET CADDESİNDE AÇMA NEDENİNİZ NEDİR?

.....
.....

10. DAHA ÖNCE İŞ YERİNİZİN YERİNİ DEĞİŞTİNİZ Mİ? EVET () HAYIR ()

11. DEĞİŞİMDEN NASIL ETKİLENDİNİZ?

.....
.....

12. DAHA ÖNCE İŞ KOLUNUZU DEĞİŞTİNİZ Mİ? EVET () HAYIR ()

13. NEDEN ÇALIŞTIĞINIZ İŞ KOLUNU SEÇTİNİZ?

.....
.....

14. CUMHURİYET CADDESİNİN BUGÜNKÜ HALİNDEN MEMNUN MUSUNUZ?

SİZCE CUMHURİYET CADDESİNİN EN ÖNEMLİ PROBLEMİ NEDİR?

.....

EK 2. DEVLET MEMURLARINA UYGULANAN ANKET FORMU

ANKET NO:

1. ANKETİN DOLDURULDUĞU TARİH: .../.../.....

2. CİNSİYETİNİZ? KADIN () ERKEK ()

3. DOĞUM YERİNİZ? DOĞUM TARİHİNİZ? .../.../.....

4. EĞİTİM DURUMUNUZ? LİSE () YÜKSEKOKUL () ÜNİVERSİTE ()

5. KAÇ YILDIR RİZE'DE YAŞIYORSUNUZ?

6. HANGİ MAHALLEDE İKAMET EDİYORSUNUZ?

7. CUMHURİYET CADDESİNE HANGİ ARALIKLARLA GİDERSİNİZ?

HER GÜN() ARADA BİR () NADİREN ()

8. CUMHURİYET CADDESİNİ KULLANIM NEDENİNİZ?

BOŞ VAKİT GEÇİRME () ALIŞVERİŞ () ZORUNLU ()

9. DÜZENLİ ALIŞVERİŞ YAPTIĞINIZ YER VAR MI? EVET () HAYIR ()

10. CUMHURİYET CADDESİNDE EN ÇOK HANGİ ALIŞVERİŞ YERLERİNİ

KULLANIYORSUNUZ?.....

.....

11. BU DÜKKANLARI TERCİH SEBEBİNİZ NEDİR?

TAVSİYE () KALİTE () MECBURİYET () FİYAT UYGUNLUĞU ()

12. CUMHURİYET CADDESİNDE EN ÇOK HANGİ TARAFI KULLANIRSINIZ?

ZİRAAT BANKASI TARAFI () KÜLTÜR MERKEZİ TARAFI ()

13. NEREDE ÇALIŞIYORSUNUZ?

14. KAÇ YILDIR MEMURSUNUZ?

15. CUMHURİYET CADDESİNİN BUGÜNKÜ HALİNDEN MEMNUN MUSUNUZ?

SİZCE CUMHURİYET CADDESİNİN EN ÖNEMLİ PROBLEMİ

NEDİR?.....

.....

EK 3. ÖĞRETMEN ve AKADEMİSYENLERE UYGULANAN ANKET FORMU

ANKET NO:

1. ANKETİN DOLDURULDUĞU TARİH: .../.../.....

2. CİNSİYETİNİZ? KADIN () ERKEK ()

3. DOĞUM YERİNİZ? DOĞUM TARİHİNİZ? .../.../.....

4. KAÇ YILDIR RİZE'DE YAŞIYORSUNUZ?

5. CUMHURİYET CADDESİNE HANGİ ARALIKLARLA GİDERSİNİZ?

HER GÜN() ARADA BİR () NADİREN ()

4. CUMHURİYET CADDESİNİ KULLANIM NEDENİNİZ?

BOŞ VAKİT GEÇİRME () ALIŞVERİŞ () ZORUNLU ()

7. DÜZENLİ ALIŞVERİŞ YAPTIĞINIZ YER VAR MI? EVET () HAYIR ()

8. CUMHURİYET CADDESİNDE EN ÇOK HANGİ ALIŞVERİŞ YERLERİNİ

KULLANIYORSUNUZ?.....
.....
.....

9. BU DÜKKANLARI TERCİH SEBEBİNİZ NEDİR?

TAVSİYE () KALİTE () MECBURİYET () FİYAT UYGUNLUĞU ()

10. CUMHURİYET CADDESİNDE EN ÇOK HANGİ TARAFI KULLANIRSINIZ?

ZİRAAT BANKASI TARAFI () KÜLTÜR MERKEZİ TARAFI ()

11. NEREDE ÇALIŞIYORSUNUZ?

.....

12. ÇALIŞTIĞINIZ KURUMDA KAÇINCI YILINIZ?

13. HANGİ MAHALLEDE İKAMET EDİYORSUNUZ?

14. CUMHURİYET CADDESİNİN BUGÜNKÜ HALİNDEN MEMNUN MUSUNUZ?

SİZCE CUMHURİYET CADDESİNİN EN ÖNEMLİ PROBLEMİ NEDİR?

.....
.....

EK 4. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN ANKET FORMU

ANKET NO:

1. ANKETİN DOLDURULDUĞU TARİH: .../.../.....

2. CİNSİYETİNİZ? KADIN () ERKEK ()

3. DOĞUM YERİNİZ? DOĞUM TARİHİNİZ? .../.../.....

4. HANGİ BÖLÜMÜ OKUYORSUNUZ?.....

5. KAÇ YILDIR RİZE'DE YAŞIYORSUNUZ?

6. HANGİ MAHALLEDE İKAMET EDİYORSUNUZ?.....

7. CUMHURİYET CADDESİNE HANGİ ARALIKLARLA GİDERSİNİZ?

HER GÜN() ARADA BİR () NADİREN ()

8. CUMHURİYET CADDESİNİ KULLANIM NEDENİNİZ?

BOŞ VAKİT GEÇİRME () ALIŞVERİŞ () ZORUNLU ()

9. DÜZENLİ ALIŞVERİŞ YAPTIĞINIZ YER VAR MI? EVET () HAYIR ()

10. CUMHURİYET CADDESİNDE EN ÇOK HANGİ ALIŞVERİŞ YERLERİNİ KULLANIYORSUNUZ?

.....

11. BU DÜKKANLARI TERCİH SEBEBİNİZ NEDİR?

TAVSİYE () KALİTE () MECBURİYET () FİYAT UYGUNLUĞU ()

12. CUMHURİYET CADDESİNDE EN ÇOK HANGİ TARAFI KULLANIRSINIZ?

ZİRAAT BANKASI TARAFI () KÜLTÜR MERKEZİ TARAFI ()

13. BURS ALIYOR MUSUNUZ? EVET () HAYIR ()

14. AİLENİZDEN AYLIK ORTALAMA NE KADAR PARA ALIRSINIZ?

200-500 () 500-700 () 700-1000 () 1000 ve ÜSTÜ TL

15. CUMHURİYET CADDESİNİN BUGÜNKÜ HALİNDEN MEMNUN MUSUNUZ?

SİZCE CUMHURİYET CADDESİNİN EN ÖNEMLİ PROBLEMİ NEDİR?

.....

.....

EK 5. LİSE ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN ANKET FORMU

1. ANKETİN DOLDURULDUĞU TARİH: .../.../.....
2. CİNSİYETİNİZ? KADIN () ERKEK ()
3. DOĞUM YERİNİZ? DOĞUM TARİHİNİZ? .../.../.....
4. HANGİ LİSEDE OKUYORSUNUZ?.....
5. HANGİ MAHALLEDE İKAMET EDİYORSUNUZ?
6. CUMHURİYET CADDESİNE HANGİ ARALIKLARLA GİDERSİNİZ?
HER GÜN() ARADA BİR () NADİREN ()
5. CUMHURİYET CADDESİNİ KULLANIM NEDENİNİZ?
BOŞ VAKİT GEÇİRME () ALIŞVERİŞ () ZORUNLU ()
8. DÜZENLİ ALIŞVERİŞ YAPTIĞINIZ YER VAR MI? EVET () HAYIR ()
9. BU DÜKKANLARI TERCİH SEBEBİNİZ NEDİR?
TAVSİYE () KALİTE () MECBURİYET () FİYAT UYGUNLUĞU ()
10. CUMHURİYET CADDESİNDE EN ÇOK HANGİ TARAFI KULLANIRSINIZ?
ZİRAAT BANKASI TARAFI () KÜLTÜR MERKEZİ TARAFI ()
11. LİSEDEN SONRA EĞİTİM HAYATINIZI SÜRDÜRMEK İSTİYOR MUSUNUZ?
EVET () HAYIR ()
12. AİLENİZİN EĞİTİM DURUMU:

	İLK	ORTA	LİSE	ÜNİVERSİTE
ANNE:	()	()	()	()
BABA:	()	()	()	()
13. YILIN BELLİ DÖNEMİNDE RİZE'DEN AYRILIYOR MUSUNUZ?
14. HARÇLIK DURUMUNUZ NEDİR? GÜNLÜK.....TL HAFTALIK.....TL
AYLIK..TL
15. KAÇ YILDIR RİZE'DE YAŞIYORSUNUZ?
16. CUMHURİYET CADDESİNİN BUGÜNKÜ HALİNDEN MEMNUN MUSUNUZ?
SİZCE CUMHURİYET CADDESİNİN EN ÖNEMLİ PROBLEMİ
NEDİR?.....

EK 6. EV KADINLARINA UYGULANAN ANKET FORMU

ANKET NO:

1. ANKETİN DOLDURULDUĞU TARİH: .../.../.....

2. DOĞUM YERİNİZ? DOĞUM TARİHİNİZ? .../.../.....

3. EVLİ MİSİNİZ? EVET () HAYIR ()

4. EVLİ İSENİZ KAÇ YILLIK EVLİSİNİZ?... KAÇ ÇOCUK SAHİBİSİNİZ?.....

5. EĞİTİM DURUMUNUZ? İLKOKUL () ORTAOKUL () LİSE () ÜNİVERSİTE ()

6. CUMHURİYET CADDESİNE HANGİ ARALIKLARLA GİDERSİNİZ?

HER GÜN() ARADA BİR () NADİREN ()

6. CUMHURİYET CADDESİNİ KULLANIM NEDENİNİZ?

BOŞ VAKİT GEÇİRME () ALIŞVERİŞ () ZORUNLU ()

8. DÜZENLİ ALIŞVERİŞ YAPTIĞINIZ YER VAR MI? EVET () HAYIR ()

9. CUMHURİYET CADDESİNDE EN ÇOK HANGİ ALIŞVERİŞ YERLERİNİ

KULLANIYORSUNUZ?.....
.....
.....

10. BU DÜKKANLARI TERCİH SEBEBİNİZ NEDİR?

TAVSİYE () KALİTE () MECBURİYET () FİYAT UYGUNLUĞU ()

11. CUMHURİYET CADDESİNDE EN ÇOK HANGİ TARAFI KULLANIRSINIZ?

ZİRAAT BANKASI TARAFI () KÜLTÜR MERKEZİ TARAFI ()

12. HANGİ MAHALLEDE İKAMET EDİYORSUNUZ?

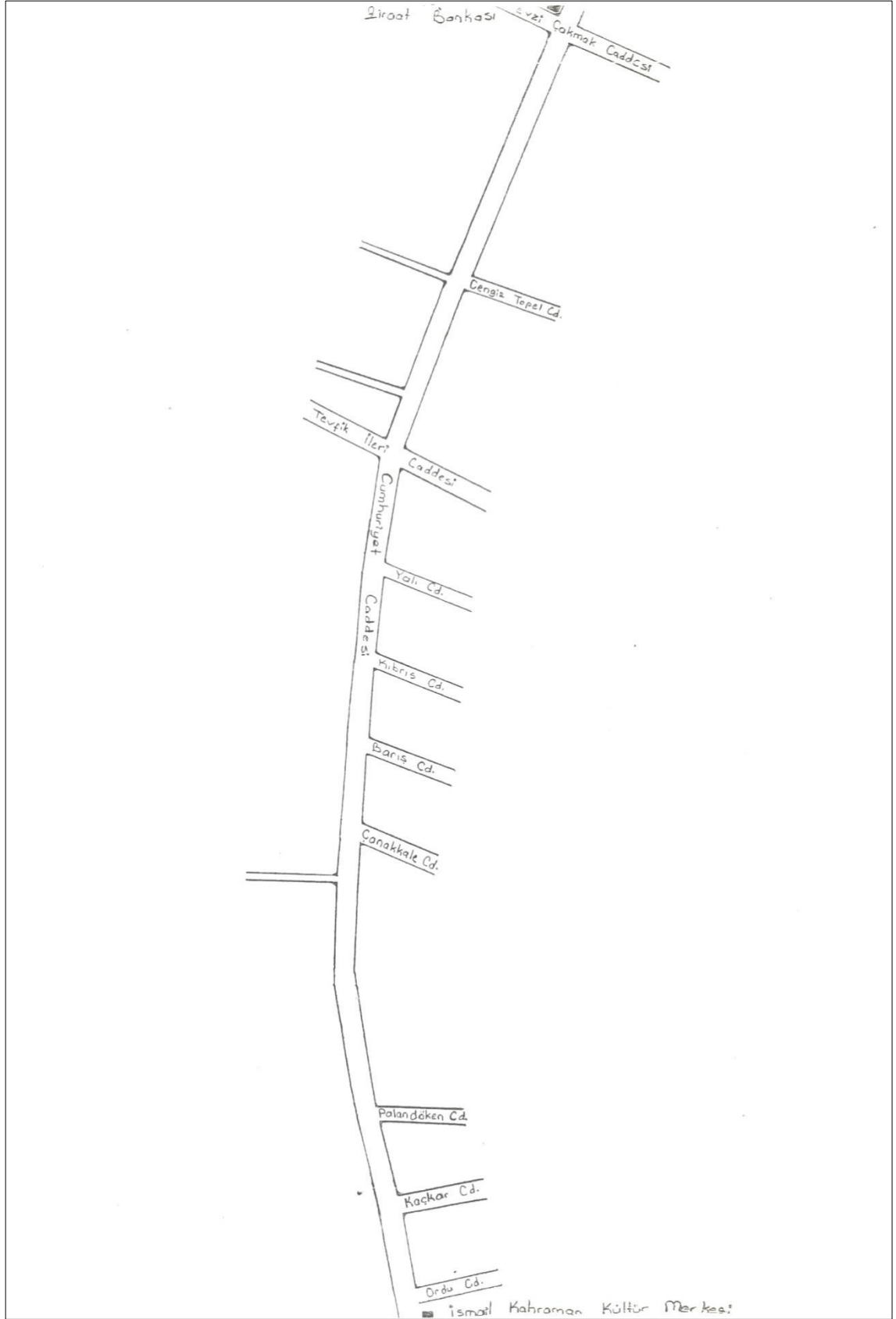
13. KAÇ YILDIR RİZE'DE YAŞIYORSUNUZ?

14. CUMHURİYET CADDESİNİN BUGÜNKÜ HALİNDEN MEMNUN MUSUNUZ?

SİZCE CUMHURİYET CADDESİNİN EN ÖNEMLİ PROBLEMİ NEDİR?

.....
.....

EK 7. ÇALIŞMADA KULLANILAN CUMHURİYET CADDESİ'NİN KROKİSİ

ÖZGEÇMİŞ

12 Aralık 1987’de Rize ilinin Pazar ilçesinde doğdu. İlkokulu Pazar ilçesinde 1997 yılında tamamladıktan sonra eğitim hayatına altı yıl ara verdi. 2003 yılında Açık Öğretim Ortaokuluna başlayıp 2010 yılında Açık Öğretim Lisesi’nden mezun oldu. Lisans öğrenimine 2010 yılında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi’nde başladıktan sonra 2012 yılında İstanbul Üniversitesi’ne yatay geçiş yaparak 2014 yılında mezun oldu. 2015 yılında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimine başladı ve 2019’da tamamladı.